היינט—ספּעציעלע ביילאגע פאר האנדעל און אינדוסטריע

NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פּריז 35 גראשען

34 זייטען

נייער פאלקסבלאט

14־טער יאהרגאנג | לאָדז, זונטאָג פ׳ שמיני כ׳ ניסן תרצ"ו | אדרעס: לאָדז, פּעטריקאָווער 21 טעל. 224-71 Adres: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 106. | Łódź, Niedziela, 12 kwietnia 1936 | № 86

דייטשלאנד פערדינט נישט קיין צוטרוי
שטעלט פעסט די קאנפערענץ פון די לאקארנא־מלוכות

זשענעווע, 11 (ספּ. טעל.)

די בעראטונגען פון די פארשטעהער פון די לאָקארנאָ־מלוכות, וואס האבען געדויערט דעם גאנצען נאכמיטאג, האבען זיך פערצויגען ביז 11 א זייגער. עס האבען זיך אין זיי בעטייליגט: מיניסטער אידען און לארד האליפאקס מצד ענגלאנד, פלאנדען און פויל באנקור מצד פראנקרייך, באראן אלאיזי, מיניסטער ראָססאָ און בוטי מצד איטאליען און דער בעלגישער פרעמיער וואן זעעלאנד.

נאך דער בעראטונג איז ארויסגעגעבען געווארען פאלגענדער קאמוניקאט:

די פארשטעהער פון בעלגיען, פראנקרייך, ענגלאנד און איטאליען האבען זיך פערזאמעלט אין זשענעווע דעם 10 אפּריל בכדי אדורכצופיהרען א מיינונגס־אויסטויש. זיי האבען גענומען אין אכט די פאלגענדע, וואס זענען ארויסגעדריקט דורך דייטשלאנד אין די פאראגראפען 3, 4, 5, 6 און 7 פון ארט. 22 פון דייטשען מעמאראנדום פון 31 מערץ 1936.

זיי האבען פעסטגעשטעלט, אז די דייטשע רעגירונג האט נישט גורם געווען אז עס זאל צוריק אויפגעבויט ווערען דאס פערטרויען, וואס איז נויטיג בכדי אויסצוארבייטען נייע טראקטאטען, וועלכע זענען מעגליך צו מאכען באלדיגע אלגעמיינע אונטערהאנדלונגען, ווי אויך דאס אנווענדען דעם ארט. 7 פון די בעשלוסען, וואס זענען פעסטגעשטעלט געווארען אין לאנדאן דעם 19 מערץ.

זיי האלטען אבער, אז מען דארף אנווענדען אלע מעגליכקייטען צו ברענגען צו א הסכם. צו דעם צוועק מוזען א געוויסע צאהל פונקטען, וואס זענען ענטהאלטען אין דייטשען מעמאראנדום און נעמליך די, וועלכע ווערען בעריקזיכטיגט אין פראנצויזישען מעמאראנדום, פריהער אויפגעקלערט ווערען. דער פארשטעהער פון ענגלאנד וועט אנקניפּען צו דעם ציל א קאנטאקט מיט דער דייטשער רעגירונג און וועט בעזונדערס זיך אנפרעגען, ווי אזוי די דייטשע רעגירונג פערשטעהט די פארגעלעגטע צווייזייטיגע אפּמאכען און ווי אזוי די דאזיגע אפּמאכען זאלען אריין אין די ראהמען פון קאלעקטיווער זיכערקייט אדער געגענזייטיגער הילף, וואס איז פארגעזעהן אין פּאקט פון דער פעלקער־ליגע.

דער פראנצויזישער פארשטעהער האט געמאכט אלע בעווארענישען אויפ׳ן פאל ווען אין דער פאקטישער לאגע וואס עקזיסטירט איצט א׳ן איבער־רהיין, זאלען פארקומען ענדערונגען, האבען די פארשטעהער פון די 4 מלוכות בעשלאסען זיך תיכף צוזאמענצוקומען.

זיי האבען גענומען צו קענטעניש דעם פאקט, אז דער קאנטאקט צווישען די גענעראל־שטאבען, וואס איז פארזעהן אין פאראגראף 3 פון די בעשלוסען פון 19 מערץ, וועט זיך אנהויבען דעם 15 ד. ח. זיי האבען בעשלאסען איבערצוגעבען דער פעלקער־ליגע צו א נייער בעטראכטונג דעם פראנצויזישען שלום־פּלאן און זיך צו ווענדען צו דער דייטשער רעגירונג מיט דער ביטע, אז זי זאל מסכים זיין איבערצוגעבען דעם ראט פון דער ליגע דעם דייטשען מעמאראנדום מיט דער בעווארעניש פון דעם, וואס איז געזאגט געווארען וועגען איהם אין פונקט 3; זיי וועלען זיך יעדענפאלס בעראטען אין זשענעווע ביי דער געלעגענהייט פון דער נאהענטסטער סעסיע פון פעלקער־ליגע ראט.

דער איטאליענישער פארשטעהער האט זיך בעווארענט דעם הסכם אין נאמען פון דער איטאליענישער רעגירונג.

טאָג־טעגליך

מען האט נישט קיין צוטרוי

פאָרמעל האט דער היטלער־רעזשים אויפן אינטערנאציאנאלען געביט געליטען אַ מפּלה: אויף דער קאָנפערענץ פון די לאָקאַרנאָ־מלוכות אין זשענעווע איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז מען קען נישט האָבען קיין צוטרוי צום דריטען רייך. מיט אַנדערע ווערטער הייסט דאָס, אַז מען קען נישט נעהמען ערנסט די אַלע פאָרשלאַגען, וואָס קומען פון דייטשלאַנד וועגען שליסען נייע אָפּמאַכען, ווייל מ׳האָט נישט די זיכערקייט, דאָס די נייע אָפּמאַכען וועלען נישט האָבען דעמזעלבען גורל, וועלכע עס האָבען געהאַט די אַלטע.

און ווירקליך, ווי אַזוי קענען די מערב־מלוכות — נאָך דער ביטערער פּראַקטיק, וואָס זיי האָבען געהאַט ביז־איצט מיט דעם היטלער־רעזשים — שליסען נייע אָפּמאַכען, אויב זיי האָבען נישט די גאַראַנטיע, דאָס דייטשלאַנד וועט ווידער, אין אַ מאָמענט ווען זי וועט דאָס האַלטען פאַר בעקוועם, זיי נישט ערקלערען פאַר קיין „שטיקלעך פּאַפּיר“.

דאָס איז די פאָרמעלע זייט פון ענין. פאַקטיש האַלט עס אָבער ווייטער דערביי, ביי וואָס מ׳האָט אָנגעהויבען, און נעמליך — ביי אונטערהאַנדלונגען. די קאָנפערענץ פון די לאָקאַרנאָ־מלוכות האָט בעשלאָסען זיך צו ווענדען צו דייטשלאַנד וועגען אויפקלערונגען פון געוויסע פונקטען פון דייטשען מעמאָראַנדום.

דער פאָרשטעהער פון דער ענגלישער רעגירונג דאַרף צו דעם צוועק קומען אין קאָנטאַקט מיט דער דייטשער רעגירונג, און מען דאַרף נישט זיין קיין גרויסער נביא, בכדי פאָראויסצוזעהען, מיט וואָס דאָס נייע דיפּלאָמאַטישע שפּיל וועט זיך ענדיגען:

ענגלאַנד וועט אָנערקענען די דייטשע אויפקלערונגען פאַר צופרידענשטעלענדע. יעדענפאַלס פאַר אַזעלכע, וואָס לאָזען אָפען אַ וועג צו ווייטערדיגע „אונטערהאַנדלונגען“. פראַנקרייך דאַגעגען וועט מיט זיי נישט בלייבען צופרידען און עס וועט צווישען פראַנקרייך און ענגלאַנד ווידער קומען צו בעשפּאַנטע בעציהונגען.

אַנ׳ענטשיידענד וואָרט וואָלט אין דער לאַגע געקאָנט זאָגען איטאַליען. ביי מוסאָליני׳ן אין האַנד געפינט זיך דער שליסעל צו דער סיטואַציע אין אייראָפּאַ. אָבער צוליב די לעצטע נצחונות פון איטאַליענישען מיליטער אין מזרח־אַפריקאַ, איז ער נישט גענויגט ביליג צו פערקויפען זיין צוזאַמענאַרבייט מיט די מערב־מלוכות אין אייראָפּאַ. דער אַפּעטיט איז ביי איהם געקומען מיט׳ן עסען, און אויב ער וואָלט נאָך פריהער מסכים געווען אויף אַ טיילווייזער בעפרידיגונג פון זיינע אַספּיראַציעס אין אַביסיניען, זענען זיי אָבער ביי איהם איצט צוזאַקסען אין אַזאַ מאַסשטאַב, דאָס זייער פערווירקליכונג וואָלט פון ענגלאַנד בעטראַכט געוואָרען אַלס אַן ערנסטע סכנה פאַר איהרע אינטערעסען אין אַפריקאַ. דער ענגליש־איטאַליענישער קאַמף שפּילט זיך דעריבער אָפּ אויף די פראַנצויזישע פּלייצעס און פון דעם אַרומרייסען זיך פון די אַמאָליגע פערבינדעטע האָט דערווייל געוואונען היטלער.

די פראַנצויזישע בעוואָרעניש, אויפ׳ן פאַל, ווען עס זאָלען אין איבער־רהיין פאָרקומען ענדערונגען, ד.ה., ווען דייטשלאַנד זאָל צוטרעטען צו בעפעסטיגען דאָס געביט, וועט מסתמא אין דריטען רייך אונבצווייידייטיג פערשטאַנען ווערען.

ש.

צו אונזערע לעזער!

אין די נאָהענטסטע טעג הויבט זיך אָן צו דרוקען

איז „נייעם פאלקסבלאט“

א גרויסער סענסאציאנעלער

ראמאן

דער נייער ראמאן שטיצט זיך אויף אמתע פּאסירונגען פון אונזער סביבה און וועט זיין א רעוואלוציע פאר אונזערע לעזער.

וויכטיגע פּאליטישע קאנפערענץ ביי סער פיליפּ סאסאן
פּרעמיער באלדווין, מיניסטער אידען און לארד האליפאקס בעטייליגען זיך אין דער קאנפערענץ

לאנדאן, 11 (ספּ. טעל.)

מיניסטער אידען איז היינט אנגעקומען פון זשענעווע קיין לאנדאן. ער איז תיכף אפּגעפאהרען אויף די חנאות אין גוט, פון אונטער מלוכה־סעקרעטאר פאר לופט עניינים סער פיליפּ סאסון (א יוד). מיניסטער אידען וועט דעם וויקענד פערברענגען ביי סאסונ׳ען וואוהין עס קומט אויך פּרעמיער באלדווין און לארד האליפאקס. עס וועט דארט אויספיהרליך ארומגערעדט ווערען די פּאליטישע לאגע און עס וועלען אנגענומען ווערען וויכטיגע בעשלוסען.

דייטשער אמבאסאדאר העש
פּלוצלונג געשטארבען

פּאריז, 11 (ספּ. טעל.)

האַוואַס־אגענטור טיילט מיט פון לאָנדאָן: היינט פריה איז דאָ פּלוצלינג געשטאָרבען אַמבאַסאַדאָר פאָן העש. ער איז געווען פולשטענדיג געזונד. ווען ער האָט זיך אָנגעטון האָט ער בעקומען אַ הארץ־אַטאַק און איז געפאַלען אַ טויטער.

נאך לאנגע שווערע ליידען איז געשטארבען מיין ליבער מאַן, אונזער טייערער און אונפערגעסליכער פאטער, שוויגערפאטער, גראָספאטער און אורגראספאטער

ב״ע **שאול** בן חנוך ז״ל **שנורמאן**

איז עלטער פון 70 יאהר.

די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, דעם 12 אפּריל 1936, 1 א זייגער בייטאג פון טרויער־הויז דוואָרסקא 52, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

אונזער וואָרט

א „פּאזיטיווער פּראגראם“

דער סאַנאַטאָריש־קאָנסערוואַטיווער „טשאַס“, האָט זיך אַרויסגעלאָזט זוכען אַ „פּאָזיטיווי פּראָגראַם אין דער יודישער פראַגע“. עס שטעלט איהם נישט צופרידען דער ענדעקישער אַנטיסעמיטיזם, וועלכען ער פערגלייכט צו אַ שטרויען פייער. און וואָס זיינע רעזולטאַטען גרייכען נישט מעהר ווי „אויסגעהאַקטע שויבען, איבערגעדרעהטע סטראַגאַנעס, אָדער אָפּגעשניטענע בערד אין די פערשידענע גראַדנאָ׳ס, פּשיטיק׳ס און אָדזשיואָל׳ס“. אַזאַ אַנטיסעמיטיזם, בעקלאָגט זיך דער „טשאַס“, גייט אַדורך ווי אַ כוואַליע, נאָך וועלכער ס׳בלייבט אַלץ ביים אַלטען.

די פּריצים פון „טשאַס“ ווינשען זיך אַנ־אַנדערען אַנטיסעמיטיזם — אַזעלכען, וואָס לאָזט נישט איבער קיין נאַסע באַבאַרישע שפּורען. זיי בענקען נאָך אַנ׳אַנטיסעמיטיזם אין הענדשקעס, אַ טרוקענעם.

לויט דער מיינונג פון דער צייטונג קען מען מעהר נישט פערמאַכען די אויגען אויף דער עקזיסטענץ פון דער יודישער פראַגע אין פוילען.

אַמליבסטען וואָלט פאַר די קאָנסערוואַטיווע סאַנאַטאָרען געווען צו שחטן דאָס היהנדעל, עס זאָל נישט געהען קיין בלוט. און דעריבער עמפּפעהלט די צייטונג שטאַרק דעם הירטען־בריף פון קאַרדינאַל הלאָנד, וועלכער „האָט געגעבען דער געזעלשאַפט געוויסע ריכטליניען, אין וואָס פאַראַ וועג מען דאַרף געהען צו דער לעזונג פון דער יודישער פראַגע אין הסכם מיט די פּרינציפּען פון דער לעהרע פון דער קירכע.“

קאַרדינאַל הלאָנד איז ווי בעוואוסט אַרויסגעטרעטען געגען שלאָגען יודען, אָבער פון דער אַנדערער זייט האָט ער אויפגעפאָדערט אָפּצוגרעניצען זיך פון יודען, נישט צו קויפען ביי זיי און נישט צו האָבען קיין שום מגע ומשא.

דער „טשאַס“ מיינט אויך, אַז די איניציאַטיווע אין דער ריכטונג וואָלט געדאַרפט איבערנעהמען דער סיים, וועלכער האָט שוין בעוויזען, וואָס ער קען, למשל, אין דער שחיטה.

אַ געזעצליכער אַנטיסעמיטיזם, — אַנ׳אַנטיסעמיטיזם, וועלכער פיהרט אַדורך די ענדעקישע פּאָסטולאַטען אויף אַ געזעצליכען אופן — צו דעם לעכצען אונזערע פערזאָרגער פון „טשאַס“.

און דאַן — „וועט פאָרקומען אַנ׳איינטיילונג פון אַנטיסעמיטען אויף אַזעלכע, וואָס שטרעבען צו דער דאָזיגער פראַגע צוגעהן זאַכליך, ערליך, פערשטענדיג און ווירקזאַם, און אויף אַנטיסעמיטען אַוואַנטורניקעס.“

די הערען פון „טשאַס“ ווילען אַלזאָ זיין „פּראַקטישע“ אַנטיסעמיטען, להיפוך צו די „ראָמאַנטישע“ אַנטיסעמיטען פון „דזשענניק נאַראָדאָווי“. די הערען פון „טשאַס“ זוכען אַ „פּאָזיטיווי“ פּראָגראַם צו לעזען די יודען־פראַגע אין פוילען. עס איז אָבער אומזיסט זייער מיה, זיי וועלען נישט געפינען, ווייל דאָס איינציגע פּאָזיטיווע פּראָגראַם איז:

— נישט צו וועלען בערויבען פון זייערע עקזיסטענץ־מעגליכקייטען 10 פּראָצענט פון דער בעפעלקערונג אין פוילען.

— נישט האַלטען זיי פאַר פרעמדע, לגבי וועלכע מען קען אַנ׳ווענדען אַנדערע געזעצן און נאָרמען, ווי פאַר דער איבעריגער בעפעלקערונג אין לאַנד.

ס.

ערב־געז. פאַר העלזישער
דערציהונג
„מאָרגנשטערן“
אין פּוילען
אָפּטיילונג אין לאָדזש.

מאָרגן, מאָנטאָג, ד. 13 אַפּריל 1936 (7־טער טאָג פּסח) 11.30 פריה קומט פאָר אין טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי“

א גרויסער טורן־ און ספּאָרט־פּעסט פון „מאָרגנשטערן“

אין פּראָגראַם: קאָנקורס אויף פריי־איבונגען און מכשירים. ספּאָרט־טענץ. פּיראַמידן. רעפּרעזענטאַנץ־נומערן פון ד מוסטער־גרופּעז! ס'נעמען אַנטייל 12 גימנאַסטישע גרופּעז! 400 ספּאָרטלער! ליידונג פון פעסט — אינסטרוקטאָרן־קאָמיסיע ביים לאָדזשער „מאָרגנשטערן“. סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער ליידונג פון ה' ש. ביינעלמאַן.
בילעטן צום פּרייז פון 54 גראָשן און צו באַקומען אין סעקרעטאַריאַט פון „מאָרגנשטערן“, פּאָלודניאָוואַ 36, און אין טאָג פון פעסט—ביי דער קאַסע פון טעאַטער.

באַקאַנטמאַכונג!

דערמיט מאַך איך באַקאַנט מיינע געעהרטע קונדשאַפט, אַז מיין ערשטקלאַסיגער דאַמען־אַטעליער איז געוואָרן איבערגעטראָגן פון פּיעטריקאָווער 31 אויף

27 שרודמיעסקא 27 פראָנט 2. שטאָק

און איז ווייטער פירן מיט די נייעסטע פּאַריזער מאָדעלן. איך עמפּפעהל זיך ווייטער דער ג' קונדשאַפט.
מיט אַכטונג דיפּלאָמירטער דאַמען־שניידער־מייסטער

I. H. Cymerman

Łódź, Śródmiejska 27.

אַכטונג, קאָנקורענץ־פּרייזן!
העררן־שניידער־מייסטער

א. ח. קוטשינסקי,

13 באַרוטאָוויטשאַ 13
קווער אָפיצינע, 1־טער שטאָק, טעל. 90־247
מאַכט באַקאַנט, אַז צום פריהלינג און זומער־סעזאָן ווערן אָנגענומען אַלערליי באַשטעלונגען פון אייגענע און אַנגעטראָגענע סחורות מיט די נייעסטע מאָדעלן.
ערשטקלאַסיגע אַרבייט! מעסיגע פּרייזן!
בעמ.: גרויסער אויסוואַהל פון סחורות
קומט און איבערצייגט אייך!

קליינהענדלער־פעראיין

אויף דער שטאָט לאָדז. פּרייהייטס־פּלאַץ 3.
זונטאָג, דעם 26. אַפּריל 1936 קומט פאָר צום ערשטן טערמין 6 אַ זייגער אָוונט, און צום צווייטן טערמין 7 אַ זייגער אָוונט די יעהרליכע

אַלגעמיינע פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדער טאָג־אָרדנונג: 1) ערעפנונג, 2) וואַהלען פון אַ פּרעזידיום, 3) טעטיגקייטס־ און קאַסע־בעריכט, 4) בעריכט פון רעוו.־קאָמיסיע, 5) בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1936/37, 6) וואַהלען פון אַ נייע פערוואַלטונג, רעוו.־קאָמיסיע און שידס־געריכט, 7) פרייע פאָרשלאַגען.
די פערוואַלטונג.

8־ונג, זדונסקאַ־וואָליער אין לאָדז

מיר מאַכען באַקאַנט, אַז זונטאָג, ד. 19 אַפּריל ד. י. 5 נאָכמ. צום ערשטען טערמין און 6 אַ זייגער צום צווייטען טערמין גילטיג ביי יעדע צאָהל מיטגלידער קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל פּילסודסקיעגאָ 50, די יעהרליכע

אַלגעמיינע פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדער טאָג־אָרדנונג: 1) וואַהלען פון אַ פּרעזיצער, 2) טעטיגקייטס־און קאַסע־בעריכט, 3) דיסקוסיע איבער'ן בעריכט, 4) בעשטעטיגען פון בודזשעט פאַר'ן יאָהר 1936—37, 5) וואַהלען פון אַ פערוואַלטונג און רעוויזיאָנס־קאָמיסיע, 6) פרייע פאָרשלאַגען.
מיט אַכטונג די פערוואַלטונג

די ווייזע אויף פּסח

ווי אויך אַלע אַנדערע געטראַנקע

● גוט און ביליג ●

צו באַקומען אין דער באַקאַנטער ווייןהאַנדלונג פון

ע. שיכיער

אינה.: ישראל שיכיער
לאָדז, פּולנאַצנאַ 1, טעל. 84־107

צו אַלע מיטגלידער פון
האַנדווערקער־שניידער־צעך
אין לאָדז. 11, ליסטאָפּאַד 7.

צוליב דער צוגרייטונג פון עפענען קורסען פאַר מייסטער־עקזאַמענס ביי דער געז. „אָרט“ אין לאָדז, פאַר די, וואָס באַזיצען שוין האַנדווערקער־קאַרטן זייט 6 יאָהר—פאָדערן מיר אויף אַלע אונזערע מיטגל. זיך צו פאַרשטענדיגען אין סעקרעטאַריאַט פון צעך, 11, ליסטאָפּאַד 7. וועגען דעם ענין. גלייכצייטיג פאָדערן מיר אויף די אַלע, וואָס האָבען נאָך נישט רעגיסטרירט זייערע לערן־יונגלעך, זיי זאָלען דאָס טאָן ווי אַמשנעלסטען, ווייל ס'דראָהט אַ גרויסע שטראָף.
די פערוואַלטונג
סעקרעטאַר (—) ל. בלאַדי.

קרן קימת לישראל בלודז.

מאָרגן, שביעי של פּסח, ביים דאַווענען.
וועט ה' משה לימאַן רעדען אין שוהל
„אהל יעקב“
וועגען גאולת ובנין הארץ

באַקאַנטמאַכונג.

די אַלגעמ. פערזאַמלונג

פון דער קאָאָפּעראַטיווער קרעדיט־באַנק

לאָדז. אַנראַדאָוואַ 2. קומט פאָר זונטאָג, ד. 26־טען אַפּריל 1936. פּינקטליך 5 נאָכמיטאָג אין ענגלישען זאַל (אַל. 1־טער מאַי 2) מיט פאָלגענדער טאָג־אָרדנונג:

1) דערעפנונג, 2) וואַהלען פון אַ פּרעזידיום, 3) דאָס איבערלייענען דעם פּראָטאָקאָל פון דער פריהערדיגער אַלגעמיינער פערזאַמלונג, 4) בעריכטען: א) פון דער פערוואַלטונג, ב) פון'ם ראַט, ג) פון'ם פעררבאַנד פון די ייִדישע קאָאָפּעראַטיוון אין פּוילען, 5) דאָס בעשטעטיגען דעם בילאַנס פאַר'ן יאָהר 1935 און ערטיילען אַבסאָלוטאָריום די פערוואַלטונג און ראַט, 6) פערטיילען דעם ריוח פאַר'ן יאָהר 1935, 7) וואַהלען פון 7 מיטגליד אין דער פערוואַלטונג און 3 מיטגלידער אין אויפזיכטס־ראַט אנשטאָט די אויסגעלאָזטע, 8) אָננעהמען דעם בודזשעט פאַר'ן יאָהר 1936.
ראַט און פערוואַלטונג
פון דער קאָאָפּ. קרעדיט־באַנק
אין לאָדז, אַנראַדאָווע 2.

בעמערקונג: פאָרשלאַגען צו דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג מוזען ווערן איינגעשיקט צו דער פערוואַלטונג 7 טעג פריהער.

די פערוואַלטונג פון צענטראַלען סוחרים־ און פאַבריקאַנטען־פערבאַנד
אויף לאָדזשער וואָיעוואָדזשטווע, פּיעטריקאָווער 10
מאַכט באַקאַנט די מיטגלידער, אַז אין הסכם מיט'ן פּאַראַגראַף 27 פון די פעראיינס־סטאַטוטען קומט פאָר זונטאָג, דעם 26 קוויעטניאַ 1936, 4 נאָכמיטאָג אין ערשטען טערמין, אין פעראיינס־לאָקאַל פּיעטריקאָווער 10

די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדער טאָג־אָרדנונג: 1) ערעפנונג פון דער פערזאַמלונג; 2) וואַהלען פון אַ פּרעזיצענדען; 3) פאָרלעזען דעם פּראָטאָקאָל פון דער פריערער פערזאַמלונג; 4) טעטיגקייטס־בעריכט פון פעראיין פאַר'ן יאָהר 1935; 5) לעזען דעם פּראָטאָקאָל פון דער רעוויזיאָנס־קאָמיסיע; 6) בעשטעטיגונג פון בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1936; 7) וואַהלען פון דער פערוואַלטונג; 8) פרייע פאָרשלאַגען.
די פערוואַלטונג.

בעמערקונג: 1) אין פאַל אויב ס'וועט נישט ערשיינען די געהעריגע צאָהל מיטגלידער צום ערשטען טערמין, קומט די פערזאַמלונג פאָר אין זעלבען טאָג, 6 אַ זייגער נאָכמ. צום צווייטען טערמין ביי יעדע צאָהל אנוועזענדע מיטגלידער (לויט'ן פּאַראַגראַף 32), 2) פאָרשלאַגען צו דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג דאַרפען איינגעטראָגען ווערען שריפטליך צו דער פערוואַלטונג ביז'ן 19: אַפּריל.
די פערוואַלטונג.

אייער פּערזענליכער אינטערעס

באַר צו קויפען די ווייבעז
מיט דער מאַרקע

„באַרווין“

נאָוואָמיעסקאַ 30,
טעל. 58־210
וועלכע גאַראַנטירט אייך גענוס און צופרידענהייט פאַר ביליג געלד.

די ליטונג

פון די בעריהמטע אָרטאָדאָקסישע מוסדות החנוך

„ארחות נעם“

„ארחות נעם“ הראשון, סילינסקיעגאָ 50, טעל. 26־215
„ארחות נעם“ השני, אַל. 1 טער מאַי 20, טעל. 43־200
מאַכט באַקאַנט אַז לויט פעראָרדנונג פון דער שול־מאַכט, דאַרפען די איינשרייבונגען פון תלמידים צום נייעם שול־יאָהר 1936/37 — הן נייע הן אַלטע תלמידים — פאַרקומען ביז דעם 1־טען מאַי ה. י.
אין הסכם מיטן דערמאָנטען ווערן שוין איצט און אָנגענומען איינשרייבונגען פון תלמידים אויפן קומענדען שול־יאָהר אין אונזערע מוסדות החנוך.
גלייכצייטיג שטרייכען מיר אונטער, אַז אונזערע מוסדות החנוך זענען קאָנצעסיאָנירט דורך דעם וואַרשעווער שול־קוראַטאָריום אַלס שולען פון 3־טער קאַטעגאָריע (ד. ח. די העכסטע מדרגה), און אַז אונזערע מוסדות החנוך זענען די איינציגע רעליגיעזע שולן אין אונזער שטאָט מיט די דאָזיגע רעכט.
די קאַנצעלאַריעס ביי די שולען זענען טעטיג טעגליך פון 9—1 און פון 4—7.
די ליטונג.

גערעכנט, שטשענשליווי

ביי
א גרויסער אויסוואַהל פון
אָריגינעלע בעליצער און
טאָמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען ווי אויך
פערשידענע רעשטען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך!

R. Szczęśliwy

לאָדז, 5 נאָוואָמיעסקאַ 5
טעל. 09־156.
גערעכט פראָנט II שטאָק.

קרן הקימת לישראל

מחר, שביעי של פּסח לעת התפלה
ישא נאום חברנו מר
משה לימון
ע"ד גאולת הארץ —
בבית הכנסת „אהל יעקב“
גדאַנסקאַ 18.

שיימלעך
ביי קערש
סקווערנאָוואַ 15
מיט פאַרייזער שריפטן
פּערטיגע שייטלען

וויכטיג פאַר דאַמען
נאָר 2 זל. ווערט פאַר איבערניי מאַכט די עלטעסטע
היטען
אויף גאַנץ ניי ווי אויך נייע היטען צו
3.50
„TOLA“
23 Zawadzka 23

לעבער
ווערען אויסגענומען ביליג
ביי נ. נאָרדמאַן
שרודמיעסקאַ 8

וויכטיג פאַר מענער

צום זומער־סעזאָן!
ווער ס'וויל טראָגען
הויזען
לויט דער לעצטער פּאַריזער מאָדע, זאָל זיך ווענדען נאָר צום ערשט־קלאַסיגען ספּעציאַליסט פון הויזן, וועלכער איז צוריקגעקומען פון פּאַריז
B. Fajwlewicz
אַל. 1 מאַי 2, פראָנט, 1 שטאָק
טרעפסינגטע פּרייזען!
קומט און איבערצייגט אייך!

באַקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך באַקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אַז איך האָב מיך איבערגעצויגען פון זאַוואַדזקאַ 17
אויף אַל. 1־טער מאַי 7 פראָנט, פּאַרטער.
בוי־טעכניקער
י. פּריבץ

Dr. med. LEON FAMILIER

אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
6 שערפיעץ 37 (בענעדיקטאַ)
עמפּט אָן פון 5—7 נאָכמ.

Mag. Praw.
Ludwik Goldkorn
Tłumacz Przysięgły
dla języków:
niemieckiego
hebrajskiego
i żydowskiego
Al. I Maja 9, tel. 114-50
przyjmuje od 4-7 popoł.

יוד. ווירטשאַפטליכער קאָנגרעס אין ווילנע

יודישע ווירטשאַפטליכע הילף=באַנק ווערט געגרינדעט אין וואַרשאַ

בעשלאָסען אויף דער לעצטער זיצונג פון ווירטשאַפטליכען אויבער-ראַט

וואַרשאַ, 11 (יט״א טעלעפאָניש)

אויף דער לעצטער זיצונג פון ווירטשאַפטל. כ״ן אויבער־ראַט, זענען אָנגענומען געוואָרען אַ רייהע וויכטיגע בעשלוסען. צווישען אַנדערע, צו רופען אַ ווירטשאַפטליכען קאָנגרעס קיין ווילנע. וואַהרשיינליך וועט דער קאָנגרעס פאָרקומען אין אויגוסט.

ס׳איז אויך בעשלאָסען געוואָרען צו גרינדען אַ גרויסע ווירטשאַפטליכע באַנק א.נ. „יוד. ווירטשאַפטליכע הילפס־באַנק". אויפ׳ן אָרט איז דעקלאַרירט געוואָרען אַ סומע פון 150 טויזענד זל. אין דער דאָזיגער באַנק וועלען זיין אָנגעשלאָסען אַלע יודישע קאָאָפּעראַטיווע בענק אין פּוילען.

טשעמבערלען אין וויען

וויען, 11 (ספּ. טעל.)

היינט אָזענט קומט אַהער אויסטען טשעמבערלען. דער ענגלישער מלוכה־מאַן בלייבט אין עסטרייך אין משך פון דער וואָך. נאָך יום־טוב וועט ער אָפּהאַלטען עטליכע בעראַטונגען מיט די פיהרער פון דער עסטרייכישער פּאָליטיק.

א יודיש פריילייו זיך געסמט

אויף דער לעמבערגער הויפּט פּאָסט

לעמבערג, 11 (טעלעפאָניש)

אין לאָקאַל פון דער הויפּט־פּאָסט האָט זיך געסמט דאָס פריילין יאַדוויגאַ צענטנערשווער. אין אַ שווערען צושטאַנד איז זי אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

פריילין צענטנערשווער איז בעקומען קיין לעמבערג צו קרובים.

Paweł W. HAJEK

tłumacz przysięgły

języków czeskiego i słowackiego

przeniósł swą kancelarję

na ulicę **Piotrkowską 199,** tel. 132-40.

Kancelarja czynna od 9—17,
osobiście przyjmuje od 15—17.

שרעקליכער רויב=מאָרד אויף א יודישער פאַמיליע

שבּיאַטין, 11 (טעלעפאָניש)

אין דאָרף רוסאָוו, שביאַטינער פּאָוויאַט, איז אויסגעפיהרט געוואָרען אַ שרעקליכער רויב־מאָרד אויף אַ יודישער פאַמיליע גרונדבערג. דריי באַנדיטען האָבען זיך אריינגעריסען אין דער וואוינונג פון די גרונדבערג׳ס. איינער האָט מיט אַ האַק אַ קלאַפּ געטון דער פרוי גרונדבערג אין קאָפּ און זי איז תיכף געפאַלען אַ טויטע. אַ צווייטער באַנדיט האָט פון אַ ביקס געשאָסען אויף גרונדבערג׳ן און איהם שווער פערוואונדעט. דאַן האָבען די באַנדיטען אויסגערויבט די גאַנצע וואוינונג.

גרונדבערג איז אין אַ שווערען צושטאַנד אי בערגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

לאַנגע יאָהרען געווען געשמדט

און געפיהרט זיך ווי א יוד

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאָניש)

אין וואַרשאַ איז געשטאָרבען דער געוועזענער באַנקיר אלי סאָלאָווייטשיק. פאַר דער מלחמה איז ער געווען אַ גרויסער באַנקיר און וואַלד־סוחר. איצט האָט ער געהאַט אַ גרויס געשעפט פון גראַמאַפאָן־פּליטען. בשעתו האָט ער באַנקראָטירט און עס זענען דאַן ענטדעקט געוואָרען גרויסע מיסבּרויכען.

איצט, ווען סאָלאָווייטשיק איז געשטאָרבען, האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז שוין פון לאַנגע יאָהרען איז ער געווען געשמדט. ער האָט אין רוסלאַנד געהאַט חתונה געהאַט מיט אַ קריסטין וואַנדאַ מיראַווסקאַ. פאַר בעקאַנטע האָט ער דאַן דערצעהלט, אַז זי האָט זיך מגייר געווען. געווען איז אָבער פּונקט פערקעהרט.

סאָלאָווייטשיק האָט ביז דער לעצטער מינוט געצאָהלט שטײַער אין דער יודישער קהלה, געדאַוונט אין סינאַגאָגע און געגעבען צדקה אויף יודישע צוועקען.

עס איז ביז איצט נאָך נישט בעוואוסט, וואו ער וועט געבראַכט ווערען צו קבורה.

קאָנפערענץ פון יוד. קאָמבאַטאַנטען אין ארץ=ישראל

ירושלים, 11 (ספּ. טעל.)

היינט איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון יודישע קאָמבאַטאַנטען אין ארץ־ישראל. אין דער קאָנפערענץ האָבען זיך בעטייליגט פּרעזידענט פון וויצמאַן, דזשעמס דע ראָטשילד ווי אויך אַ פאָרשטעהער פון הויך־קאָמיסאַר.

דער הויך־קאָמיסאַר סער אַרטור וואוקאָפּ האָט היינט אויפגענומען אַ דעלעגאַציע פון יודישע קאָמבאַטאַנטען, צו וועלכע עס האָבען אויך געהערט בן־צבי און מ. סמילאַנסקי. בעת דער קאָנפערענץ האָט מען אַרומגערעדט די פראַגע פון קאָלאָניזאַציע פון די קאָמבאַטאַנטען אויפ׳ן לאַנד און צו פערגרעסערן די שוין עקזיסטירענדע קאָלאָניע אבי־חיל. די דעלעגאַציע האָט געבעטען ברייטע אימיגראַציע פאַר די קאָמבאַטאַנטען, וועלכע מען דאַרף אריינלאָזען קיין ארץ־ישראל אָהן סערטיפיקאַטען אויפ׳ן יסוד פון געהעריגע דאָקומענטען.

Szczyt wygody w miesiącach wiosennych i letnich

uzyskasz,

instalując w mieszkaniu gaz w kuchni i łazience. Instalacje i aparaty na dogodne spłaty miesięczne. Przyłączenie gazomierzy do sieci BEZPŁATNIE.

Telefonuj zaraz do GAZOWNI MIEJSKIEJ pod Nr. 195-85 lub do SKLEPU GAZOWNI ul. Piotrkowska Nr. 40 pod Nr. 121-08.

אָנפאַל אויפ׳ן לאָקאַל פון סאָוויעטישער פּרעסע-אַגענטור אין טאָקיאָ

מאָסקווע, 11 (ספּ. טעל.)

טאַס־אַגענטור איז מודיע פון טאָקיאָ, אַז דעם 8 אַפּריל האָבען 4 פאָרשטעהער פון דער יאַפּאַנישער פּאַטריאָטישער געזעלשאַפט קענקאָקוואַי זיך אַריינגעריסען אין ביוראָ־לאָקאַל פון דער טאַס־אַגענטור אין טאָקיאָ. מיט אַ טאָן פון דראָהונג האָבען זיי דערקלערט דעם טאַס־קאָרעספּאָנדענט: אַז ב די ביזט אַ שונא פון יאַפּאַן און גיסט וועגען יאַפּאַן נישט קיין ריכטיגע אינפאָרמאַציעס, בעפעהלען מיר דיר פערלאָזען יאַפּאַן".

די „איזוועסטיאַ", קאָמענטירענדיג דעם דאָזיגען אינצידענט, אַטאַקירען אין אַ זעהר שאַרפער פאָרם די יאַפּאַנישע מאַכט, וועלכע זיי וואַרפען פאָר דאָס טאָלערירען אַזעלכע אָנפאַלען, וואָס „שטרעבען נאָך מעהר צו פערשאַרפען די בעציהונגען צווישען ראַטען־פערבאַנד און יאַפּאַן". דער סאָוויעטישער אָפיציעלער אָרגאַן קלאָגט זיך אויך אויף דער אַנטי־סאָוויעטישער קאַמפּאַניע, וואָס עס פיהרט די יאַפּאַנישע פּרעסע, וואַרפט אויך פאָר די מאַכט, אַז זי שפּירט נאָך די יאַפּאַנישע בירגער, וועלכע שטעהען אין וועלכע עס איז בעציהונגען מיט דער סאָוויעטישער אַמבאַסאַדע.

אויסצייכנונג פון א 17=יעהריגן יודישען מאָהלער

ניו־יאָרק (יט״א). דאָס 17־יאָהריגע יודישע יונגעל, מאָריס בלומענפעלד, האָט בעקומען איינע פון די העכסטע אויסצייכנונגען, וואָס אַ יונגער קינסטלער קאָן געווינען אין אַמעריקאַ. זיין בילד איז אויסגעשטעלט געוואָרען ביי דער „נעשאַנאַל אַקאַדעמיע אָוו דיזאַין" און ער האָט בעקומען דעם ערשטען פּרייז. אין קינסטלערישע קרייזען לעגט מען גרויסע האָפנונגען אויף דעם יונגען יודישען מאָהלער.

בלומענפעלד איז געקומען קיין אַמעריקאַ צו דריי יאָהר. געבוירען איז ער אין פראַנקרייך ביי רוסיש־יודישע עמיגראַנטען.

שטי יער-בעאַמטער פערמשפּט אויף 4 יאָהר תפיסה

לובלין, 11 (טעלעפאָניש)

דריי טעג האָט אין לובלינער קרייז־געריכט געדויערט דער פּראָצעס געגען געוועזענעם העכער בעאַמטען פון לוצקער פינאַנץ־אַמט, יוסעל כער האָט אָפּגעוואָרפען אָדער בעשטעטיגט האַנדעלס־ביכער, אָפּהענגיג דערפון, וויפיל לאַפּוכקע מען האָט איהם געגעבען.

די גרעסטע טייל פון די בעשולדיגונגען זענען איהם אין געריכט דערוויזען געוואָרען און ער איז פערמשפּט געוואָרען אויף 4 יאָהר תפיסה. אַנדרושאַק דערלאַנגט אַן אַפּעלאַציע, דערווייל אָבער איז ער געוואָרען אַרעסטירט און אָפּגעפיהרט אין תפיסה.

RIALTO

היינט זונטאָג, ד. 12־טן, 12 בייטאָג

פּרעמיערע

פון גרויסן פּוילישען פילם

ערשטער פּוילישער פילם, רעאַליזירט לויט די גרעסטע אויסלענדישע פילמען

Róża

לויט דער שאַפונג פון

STEFAN ŻEROMSKI

ס׳נעהמען אַנטייל די בעדייטענדסטע אַרטיסטען פון דער פּויל. ביהנע און עקראַן:

I. Eichlerówna, Zacharewicz, St. Jaracz, B. Samborski, M. Znicz, M. Żelichowska, M. Cybulski, Z. Lindorfówna

היינט און מאָרגען פריהמאָרגען־סעאַנסען פון 85 גר.

פּאַספּאַרטוס און הנחה־בילעטען אונגילטיג.

אינטערנאַציאָנאַלער רויטער=קרייז זאָגט זיך אָפּ צו ערטיילען אינפאָרמאַציעס

וועגען די נישט ערלויבטע מיטלען צו פיהרען קריג

זשענעווע, 11 (ספּ. טעל.)

אויף דער היינטיגער זיצונג פון „קאָמיטעט פון 13" איז אָנגענומען געוואָרען דער ראַפּאָרט פון די יוריסטען, וועלכע האָבען זיך אַרויסגעזאָגט וועגען דער קאָמפּעטענץ פון קאָמיטעט פון 13 אין דער פראַגע פון אויספיהרען די איבערשרייטונגען פון דער קאָנווענץ וועגען אופן צו פיהרען מלחמה.

דער רעפערענט שטעלט פעסט, אַז דער ראַט פון דער ליגע איז קאָמפּעטענט אַדורכצופיהרען אויספאָרשונגען.

דאַן האָט דער פאָרזיצער פון קאָמיטעט מאַדאַריאַגאַ ווי אויך דער גענעראַל־סעקרעטאַר פון דער ליגע אַוועקגעלעגט אַ בעריכט פון די געשפּרעכען, וואָס זיי האָבען געפיהרט מיט די פאָרשטעהער פון אַביסיניען און איטאַליען.

דער אַביסינישער דעלעגאַט וואָלדע מאַריאַם האָט ערקלערט, אַז אַביסיניען איז גרייט אָנצוהויבען אונטערהאַנדלונגען מיט׳ן בעדינג, אַז זיי וועלען פאָרקומען אין דער אָנוועזענהייט פון פאָרשטעהער פון דער פעלקער־ליגע.

באַראָן אַלאָיזי האָט אויסגעדריקט זיין פערוואונדערונג, פאַרוואָס מאַדאַריאַגאַ האָט נישט גע־ענטפערט אויפ׳ן בריף, וואו מ׳האָט איהם איינגעלאַדענט קיין רוים.

אין דער פראַגע פון אַ איטאַליענישען דעלעגאַט קיין זשענעווע מיט׳ן ציל אַרומצורעדען דעם אופן פון פיהרען די אונטערהאַנדלונגען האָט באַראָן אַלאָיזי ערקלערט, אַז די איטאַליענישע רעגירונג איז גרייט באַלד נאָך די תנאות אַרויסצושיקען אַ דעלעגאַט קיין זשענעווע.

בעת דער וויטערדיגער זיצונג פון קאָמיטעט איז פאָרגעקומען אַ לענגערע דיסקוסיע וועגען דער בעראַטונג פון די אונטערהאַנדלונגען און וועגען דער ראָלע, וואָס עס דאַרף אין זיי שפּילען דער פאָר־זיצענדער פון קאָמיטעט פון 13 און דער גענעראַל־סעקרעטאַר פון דער ליגע.

עס איז אויך אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגע וועגען דער רייזע פון פאָרזיצער פון קאָמיטעט קיין רוים ווי אויך וועגען פעסטשטעלען פון טערמין ווען דער איטאַליענישער דעלעגאַט זאָל קומען קיין זשענעווע.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז דער פאָרזיצער פון קאָמיטעט זאָל זיך ווענדען צו דער איטאַליענישער רעגירונג מיט דער ביטע, אַז דער איטאַליענישער דעלעגאַט זאָל קומען קיין זשענעווע דינסטאָג דעם 14טען אַפּריל בכדי אַדורכצופיהרען געשפּרעכען מיט׳ן פאָרזיצער פון קאָמיטעט פון 13. דער רעזולטאַט פון די געשפּרעכען וועט מיטגעטיילט ווערען דעם קאָמיטעט פון 13, וואָס וועט זיך צוזאַמענקומען דאָנערשטאָג דעם 15.

צום סוף האָט דער פאָרזיצער פון קאָמיטעט פון 13 מיטגעטיילט דעם ענטפער, וואָס איז אָנגעקומען פון אינטערנאַציאָנאַלען רויטען קרייז. דער רויטער קרייז שטעלט פעסט, אַז דיניטוועדיגקייט אָפּצוהיטען די פאָלשטענדיגע נייטראַליטעט צווינגט דעם קאָמיטעט צו וויטערגעהענדיגע פאָרזיכטיגקייט. אין אַזעלכע בעדינגונגען קען דער קאָמיטעט פון רויטען קרייז נישט ערטיילען דעם קאָמיטעט פון 13 קיין שום אינפאָרמאַציעס, וועלכע זענען דערהאַלטען געוואָרען פון זיינע דעלעגאַטען, וואָס איז זיי אַנפערטרויט געוואָרען אַלס אינטערנאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציע מיט׳ן ציל אויסצופאָרשען דעם אופן פון פיהרען קריג.

בוי= און קאָנצעסיאָנס=פּלענער

פיהרט אויס

uzg. z Biur. Pl. Regjon.

Br. Bartel

ARCHITEKT

Brzezińska 37.

פאַר דעם פּראָצעס וועגען די פּשיטיקער געשעהענישען

אין וואָס ווערען בעשולדיגט די 14 יודישע אָנגעקלאַגטע

ראַדאָם (יט״א) עס איז שוין איבערגעגעבען געוואָרען דער בעשולדיגונגס־אַקט די 56 בעשולדיגטע אין די פּשיטיקער געשעהענישען, געגען וועלכע עס ווערט פערפיהרט אַ פּראָצעס. דער בעשולדיגונגס־אַקט צעהלט 35 בויגען מאַשין־דרוק. צווישען די 56 בעשולדיגטע זענען פאַראַן 42 קריסטען און 14 יודען. פון די 42 בעשולדיגטע קריסטען זיצען 35 אין אַרעסט און 7 געפינען זיך אויף דער פריי געגען קויציע. פון די 14 בעשולדיגטע יודען זיצען 8 אין אַרעסט און 6 האָבען זיך געפונען אויף דער פריי געגען קויציע. לויט דער פעראָרדנונג פון פּראָקוראָר זענען אויך די דאָזיגע 6 יודישע אָנגעקלאַגטע היינט אייגעזעצט געוואָרען אין אַרעסט ביז דעם פּראָצעס. זייערע נעמען זענען פאָלגענדע: יעקב האָבערבערג — 48 יאָהר אַלט, לייזער העלבערג — 58 יאָהר, יעקב זיידע — 36 יאָהר, ישראל האָניג — 20 יאָהר, משה פעלט — 39 יאָהר און שאול קרענגעל — 43 יאָהר אַלט. חוץ די 6 אויסגערעכנטע ווערען נאָך 4 יודען: משה צוקער, 31 יאָהר אַלט, לייב לענגאַ — 36 יאָהר, יצחק באַטרא — 32 יאָהר און יצחק פרידמאַן — 27 יאָהר אַלט. אַלע צוזאַמען צעהן יודען — בעשולדיגט אין בעטייליגען זיך אין אַ גאַסען צוזאַמענלויף, וואָס בעדראָהט די עפענטליכע רוה (לויט׳ן שטראַף־קאָדעקס דראָהט זיי ביז 5 יאָהר תפיסה).

2 יודישע אָנגעקלאַגטע, די ברידער לייזער קירשענצווייג — 18 יאָהר אַלט און יעקב קירשענצווייג — 21 יאָהר אַלט, ווערען בעשולדיגט אין שיסען אַהין אַ וועלכען עס איז שאַהען. דער אָנגעקלאַגטער שלום לעווקאָ — 20 יאָהר אַלט ווערט בעשולדיגט אין ערמאָרדען דורך שיסען דעם פויער טשעסניאַק. דער 14־טער יודישער אָנגעקלאַגטער איז יעקב באַרג־שטיין.

מצד דער בעשולדיגונג ווערען אַרויסגערופען 120 עדות, דערונטער 65 יודען. אַלס זאַכליכע בעוויזען ווערען צו די געריכטס־אַקטען בייגעלעגט 4 קוילען — גילזען, די האַק, מיט וועלכער עס איז ערמאָרדעט געוואָרען מינקאָווסקי, שטעקענס אַרומגעוויקעלט מיט דראָהט, דרענגער, שטיינער א. אז. וו.

צוריק פערבאַטען די ירידים אין פּשיטיק

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאָניש)

ווי מיר האָבען געמאָלדען, האָט דער ראַדאָמער סטאַראָסטע דערלויבט, אַז די ירידים אין פּשיטיק זאָלען צוריק פאָרקומען. מאָנטאָג ערב פּסח איז פאָרגעקומען צום ערשטען מאָל דער יריד זייט די „בעקאַנטע" געשעהענישען. איצט מעלדעט מען פון ראַדאָם, אַז דער סטאַראָסטע האָט ווידער פערבאָטען די ירידים.

פערצווייפעלטער הילפס-רוף פון נעגוס צום מיניסטער אידען

זיין ארמעע בעשטעהט נאר פון 5 און א האלב טויזענד מאן

פאַריז, 11 (ספ. טעל.)

לויט ידיעות פון דער פראַנצויזישער פרעסע האָט דער נעגוס אָנגענומען אַ פערצווייפעלטען פּרוּב צו ראַטעוען זיך. ער האָט זיך געווענדעט מיט אַ דעפּעשע דירעקט צום מיניסטער אידען, אין וועלכער ער טיילט מיט, אַז ער האָט איבעראַצען 5 און אַ האַלב טויזענד זעלנער, וואָס זענען נאָך פעהיג צום קאַמף. ער בעט דעריבער דרינגענדע הילף.

„ל'עכור" שטעלט פעסט, אַז אין די ענגלישע קרייזען האָט מען זיך איבערצייגט מיט אַביסיניען. מען האָט געגלויבט די מיליטערישע זאַכקענער, וועלכע האָבען פערזיכערט, אַז אַביסיניען וועט קענען אויסהאַלטען מינדעסטענס אַ יאָהר ביז צו דער רעגען-צייט. מען האָט אָבער נישט גענומען אין אַכט, אַז איטאַליען וועט אָנווענדען גיפטיגע גאַזען וואָס וועלען אַזוי שנעל ברעכען דעם אַביסינישען ווידערשטאַנד.

האָט מוסאַליני בדעה, נאָכ'ן פערנעהמען דעסיע, דורכ'ן איטאַליענישען מיליטער, צו פּראָקלאַמירען ראַס גוגסאַ אַלס קעניג פון אַביסיניען.

פאַריז, 11 (ספ. טעל.)

„ל'עכור" מעלדעט אין אַ דעפּעשע פון זשענעווע, אַז אין די קולואַרען פון דער פעלקער-ליגע הערשט די איבערצייגונג, אַז די איטאַליענער וועלען זיך בעמיהען צו פערנעהמען אין דער נאָהענטסטער צייט דעסיע, בכדי דאָרט אַדורכצופיהרען די קאָראָנאַציע פון ראַס גוגסאַ אַלס נעגוס. ראַס גוגסאַ וואָלט, פערשטעהט זיך, מסכים געווען אויף די איטאַליענישע שלום-פאָרשלאַגען.

איטאליענער גרייטען צו א נייע אפענסיווע אין דרום-אביסיניע

פאַריז, 11 (ספ. טעל.)

האַוואַס-אַגענטור טיילט מיט פון רוים: מען האַלט דאָ, אַז די אָפּענסיווע פון גענעראַל גראַציאַני הויבט זיך אָן אַ ליאַדע טאָג. דאָס איטאַליענישע מיליטער, אויפ'ן סאָמאַלער פראָנט איז פריש פערזאָרגט געוואָרען מיט 2000 אויטאָס, און דאַרף אין קורצען אָנהויבען אַ מאַרש אויף האַראַר און אַדיס-אַבעבאַ. דעם כבוד אויפצוהענגען אַן איטאַליענישע פאָהן איבער די דאָזיגע שטעט, זאָל איבערגעגעבען ווערען דעם גענעראַל גראַציאַני. די לעבהאַפטע פליה-אָפּעראַציעס, וועגען וועלכע עס טיילט מיט דער היינטיגער קאָמוניקאַט, בעווייזען, אַז עס האָט זיך שוין אָנגעהויבען די צוגעגרייטע אָפּעראַציע.

אַדיס-אַבעבאַ, 11 (ספ. טעל.)

די אַביסינישע רעגירונג טיילט מיט, אַז זייט בעכטען געפינט זיך דאָס אַביסינישע מיליטער אין אַ קאָנטאַקט מיט'ן איטאַליענישען מיליטער פאַר אואַלדיאַ אויף אַ מרחק פון 80 קילאָמעטער אויף צפון פון דעסיע.

גען. נאַסיבו סיגנאַליזירט, אַז איטאַליענישע פליהער האָבען פערשאָטען די שטעט סאַסטעבאַק און באַגאַדור מיט אויפרייס-מאַטעריאַל. פון דער גאַז-אַטאַקע זענען אין איין טאָג געפאַלען 80 טויטע.

ענגליש-פראנצויזישע חלוקי דעות

ווי אזוי צו ליקווידירען די מלחמה אין אפריקא

זשענעווע, 11 (ספ. טעל.)

דינסטאָג נאָך די חגאות וועט אין זשענעווע זיך אָנהויבען דירעקטע שלום-אונטערהאַנדלונגען צווישען איטאַליען און אַביסיניען. דער ראָזיגער פּרוּב האָט אָבער נישט קיין שום אויסזיכט אויף ערפאָלג, און דאָן וועט אויף פרייטאָג צונויפגערופען ווערען דער סאַנקציע קאָמיטעט און ענגלאַנד וועט פאָדערן צו בעשליסען נייע סאַנקציעס נעגען איטאַליע, דערונטער נאַפטאַסאַנקציעס, ווי אויך צו שליסען די האַרבאָרן פאַר איטאַליענישע שיפען.

אויף דער זיצונג פון קאָמיטעט פון 13 איז נעקומען צום אויסדרוק די מיינונגס - פערשידענהייטען צווישען ענגלאַנד און פראַנקרייך. די פראַנצויזישע דעלעגאַציע האָט פערטיידיגט דעם שטאַנדפונקט, אַז די אונטערהאַנדלונגען דאַרפען פאָרקומען צווישען די צדדים. ביי דער אָטוועזנהייט אָבער אָהן דער אַריינמישונג פון די פאַקטאָרען פון דער פעלקער-ליגע. דאַגעגען דער פאָרשטעהער פון ענגלאַנד, מיניסטער אידען האָט ענטשידען ערקלערט, אַז אויב די אונטערפיענע מלוכה וועט זיך צו דער פעלקער-ליגע נאָך הילף, מסכים זיין צו אונטערהאַנדלונגען אין די ראַהמען פון דער פעלקער-ליגע, קען זיך די ליגע נישט בעגרענעצען נאָר צו דער ראָלע פון אַ אָבסערוואַטאָר, נאָר זי מוז פערמיטלען, ווי אויך קאָנטראָלירען, צי די אונטערהאַנדלונגען ווערען פאַקטיש געפיהרט אין גייסט פון דער ליגע.

עס האַנדעלט זיך וועגען דעם, אַז פראַנקרייך בעמיהט זיך צו געהן איטאַליען אויף דער האַנד ווערענדיג די איבערלאָזען אויג אויף אויג מיט אַביסיניען. דאַגעגען וויל זי האָבען די קאָנטראָלע איבער די אונטערהאַנדלונגען.

נייע טראנספער-בעגרענצונגען

מיט טראנספער-ענינים וועלען זיך בעשעפטיגען 2 יודישע בענק

בערלין, 11 (יט"א טעלעגראַפיש)

לויט אַ נייער פאַראָרדנונג ווערט ביים טראַנספער פערקלענערט די מאַקסימום קאַפּיטאַלען פאַר איינצעלנע עולים פון 50 אויף 37,500 מאַרק.

מיט דעם טראַנספער וועט זיך מעהר נישט פערנעהמען די רייכסבאַנק, נאָר וואַסערמאַנ'ס באַנק און וואַרבורג'ס באַנק.

צו די דאָזיגע נייע בעשטימונגען בעמערקט די צענטראַל-פאַראיינס-צייטונג, אַז אַ דאַנק די קאַפּיטאַל-בעגרענצונגען, וועלען קענען אַרויספאָהרען קוים 60 עולים אַ חודש און היות ווי ס'זענען דאָ 6400 קאַנדידאַטען, וועט אויסקומען צו וואַרטען 4 יאָהר צייט.

ענדעקט א פערשווערונג געגען נעגוס

דאס ווייב און זוהן ווילען איהם אראפזעצען פון טראהן

לאָנדאָן, 11 (ספ. טעל.)

פון אַדיס-אַבעבאַ מעלדעט מען: דער אַביסינישער אויסערן-מיניסטער הערוּי, וועלכער האָט דעם פולסטען צוטרוי פון נעגוס און בעת זיין אָפּוועזענהייט אין דער הויפטשטאָט פערטרעט ער איהם, האָט אַרויסגעשיקט צום נעגוס אַן אַלאַרמירענדע דעפּעשע, אין וועלכער ער פאָדערט אויף דעם קייזער תיכף צוריקצוקעהרען קיין אַדיס-אַבעבאַ.

מיניסטער הערוּי האָט ענטדעקט אַ גרויסע פערשווערונג, צו וועלכער עס געהערען פערזאָנען פון דער נאָהענטסטער סביבה פון נעגוס פרוי, קייזער'ן מענען.

די פערשווערונג זאָל האָבען דעם ציל צו בעזייטיגען היילע סעלאַסיע פון דער מאַכט און פּראָקלאַמירען אַלס קעניג פון אַביסיניען זיין מיטעלסטען זוהן, פירשט אַספאַן וואָסען.

לויט'ן בעפעהל פון מיניסטער הערוּי האָט מען שוין אַרעסטירט אין אַדיס-אַבעבאַ 4 פערזאָן, דערונטער צוויי הויף-דאַמען פון דער קעניגין מענען.

פירשט וואָסען איז בשעתו געווען שטאַרק בעפריינדעט מיט ראַס-גוגסאַ.

מוסאליני וויל פראקלאמירען ראס גוגסא אלס קעניג פון אביסיניע?

זשענעווע, 11 (ספ. טעל.)

לויט קלאַנגען, וואָס האָבען זיך דאָ פערשפּרייט

Togal

צו באַקעמפען די היץ ביי גריפע-קראַנקהייטען און פאַרקילונג ווירקן גוט, א דאַנק זייער כעמישן צוזאַמענשטעל די טאַבלעטקעס טאָגאַל, וועלכע זענען א מיטל קעגן ווייטאָגן און קעגן היץ.

10 טויזענד דונאם ערד

בעשטימט די א"י-רעגירונג פאר אראבישע קאלאניזאציע

ירושלים, 11 (יט"א טעלעגראַפיש)

ווי ס'ווערט מיטגעטיילט, האָט די ארץ-ישראל-רעגירונג בעשטימט 10 טויזענד דונאַם ערד פון די רעגירונגס-שטחים אין דער געגענד פון יריחה פאַר אַראַבישער קאָלאָניזאַציע.

Casino

אָנהויב 12, 2, 4, 6, 8 און 10 אָוונט.

JAN KIEPURA

אין זיין ערשטען אמעריקאַנער פילם א.ג.

ליבעס-ליד

אלס פאַרטנערקע פון קיעפּורא'ן טרעט אויף

Gladys Swarthaut

פרימאַדאָנע פון דער מעטראָפּאָליטאַן-אָפּערע אין ניו-יאָרק.

היינט און מאָרגען – 2 פרימאָרגן-סעאַנסן פון 12–2

זענען די פרייזען פון 80 גר.

טעאַטער „פילהאַרמאָניע"

20 נאַרוטאָוויטשאַ 20

10 גאַסט-אויפטריטען

וואַרשאַווער סקאַלאַ-טעאַטער

גרעסטע סענסאַציע! פרייליכסטער יום-טוב! 200 מאָל געשפּילט אין וואַרשע!

היינט, זונטאג, 4 נאָכמ. 9 אָוונט ● מאָרגען, מאָנטאג, 4 נאָכמ. 9 אָוונט ● דינסטאג, 4 נאָכמ. 9 אָוונט

פייערליכע פרעמיערע!

נאַכט-מענטשען

אורקע נאַכאַלניק'ס סענסאַציאָנעלע פּיעסע אין 10 בילדער, רעזשיסירט: חיים סאַנדלער

מיט די ליבלינגס-אַרטיסטען

וויערא קאַניעווסקא

פאול ברייטמאַן

מיט'ן צוזאַמענשפּיל פון אַגנעטאַ רייזער

אין ערשטקלאַסיגען אַנסאַמבל לויט א.ב.:

אייזענבערג אהרן.	גראָס רעגינא.	נייהויז וואָלף.
ברייטמאַן פאול.	האַמבורגער דוד.	פאָזנאַנסקי משה.
געטליבערמאַן לייב.	זאַסלאַווסקאַ בערטאַ.	קאַניעווסקאַ וויערא.
גרינשפּאַן יעקב.	נערה רבקה.	רייזער אַגנעטאַ.
		ראַקאָוו יחיאל א. א.

פאול ברייטמאַן

וויערא קאַניעווסקא

אייגענע דעקאָראַציעס פּראָיעקטירט: ליבערמאַן.

גרויסער ערשטקלאַסיגער אָרקעסטער.

אָנפיהרונג: ב. אַסס.

ערשטקלאַסיגער באַלעט. פּרימאַ-באַלערינע: אַגנעטאַ רייזער

אָנהויב: פּינקטליך 9.15

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע

פערשארפטע לאגע אויפן ווייטען מזרח

צוליב׳ן סאוויעטיש־מאנגאלישען אפמאך

א חוץ דער מלחמה אין מזרח־אפריקא און דער רייטשער אגרעסיע אין אויבער־רהיין רופט איצט ארויס א בעאונרוהיגונג אין דער וועלט די פערשארפטע בעציהונגען אויפ׳ן ווייטען מזרח. אין א אויפ־לענדישער צייטונג געפינען מיר פאלגענדע אפשאצונג פון דער לאגע, וואס איז געשאפען געווארען אין שייכות מיט דעם סאוויעטיש - מאנגאלישען אפמאך, וואס איז איצט געשלאסען געווארען:

„ווען נישט די פעריאדישע שהר־ציטערנישע, וואלט יאפאן שוין לאנג געהאט ערקלערט האלב אזיען"... דער דאזיגער אפאריזם, וואס איז זעהר פערשפרייט אויפ׳ן ווייטען מזרח כאראקטעריזירט פון איין זייט די עקספאנסיווען כאראקטער פון דער יאפאנישער אויסערליכער פאליטיק, פון דער אנ־דערער זייט בעגרעניצט ער איהרע מעגליכקייטען. די וואולקאנישע נאטור פון די אינזלען, אויף וועלכע עס איז צולעגט די מלוכה פון דער אויפגעהענ־דער זון איז גרם, אז פון צייט צו צייט לײדט יא־פאן שטארקע קלעפ, וואס רופען זיך אפ אויף איהר פאליטישע, מיליטערישע און עקאנאמישער ענט־וויקלונג. אבער אויך די פאליטישע לײדענשאפטען וואס ווערען ארויסגערופען דורך דעם צוזאמענשטוי־סען זיך פון פערשידענע וועלט - אנשויאונגען רײ־סען אויך אפטמאל ארויס מיט אזא קראפט, אז זיי שוואכען אפ די פאליטישע ענערגיע פון לאנד.

אזוי איז אויך געווען נאך די געשעהענישען פון פעברואר. דער אויסברוך פון די פאליטישע לײדענ־שאפטען האבען אויף א געוויסען מאמענט פאראלי־זירט די אקטיוויטעט פון דער יאפאנישער אויסערן־פאליטיק. עס האבען אויך א געוויסער צייט אויפגע־הערט אנצוקומען פון ווייטען מזרח בעאונרוהיגענדע ידיעות פון דער מאנטשוריש - מאנגאליש - מאנדזשורישער און מאנדזשוריש - סאוויעטישער גרעניץ. דאס בילדען פון קאבינעט היראטא, וועלכער איז אלס אויסערן־מיניסטער געווען בעקאנט פון זיין פרידליכע איינ־שטעלונג, בעזונדערס לגבי ראטען־פערבאנד איז געווען א גאראנטיע פון א פרידליכער ענטוויקלונג פון דער יאפאנישער פאליטיק.

אבער היראטא איז נישט לאנג געבליבען אין דער שפיץ פון אויסערן־מיניסטעריום. דאס בעשטי־מען אויף זיין ארט אריטא, ענדערט שטארק די לא־גע לויט דער מיינונג פון גוט אינפארמירטע קרייזען בעדייט די דאזיגע נאמינאציע א אנהויב פון א זעהר ענערגישער אויסערליכער פאליטישען קורס פון דער יאפאנישער רעגירונג, וואס איז געווענדעט הויפטזעכליך געגען אויסערליכען מאנגאליען און ראטען־פערבאנד.

אריטא, להיפך צו היראטא׳ן האט די פולשטענ־דיגע סימפאטיע פון דער ארמעע, וועלכע בעטראכט איהם אלס א פאליטיקער, וואס איז גרייט אונטער־צושטיצען די מיליטערישע קרייזען אין זייערע שטרע־בונגען אויפ׳ן אזיאטישען קאנטינענט. די יאפא־נישע פרעסע האט אינטשטימיג בעגריסט די נאמי־נאציע פון אריטאן און האט גלייכצייטיג געענדערט דעם טאן לגבי דעם קאנטינענטאלען שכן. אין דער זעלבער צייט האבען זיך שטארק פערשארפט די גרעניץ־קאנפליקטען. די צוזאמענשטויסען נעה־מען אלס מעהר און מעהר דעם כאראקטער פון אמת׳ע שלאכטען און פערוואנדלען זיך אין א מלחמה ער־קלערונג׳.

אין צענטער פון די דאזיגע אפענע צוזאמענשטוי־סען און געהיימען דיפלאמאטישען קאמף ליגט דאס אויסערליכע מאנגאליען. א „געפעהרליך און געהיימ־ניספול געביט, ווי עס האט זיך מיט א קורצער צייט צוריק אויסגעדריקט א אנגעזעהענער פארשטעהער פון מאנדזשורישען אויסערן - מיניסטעריום. דאס אינערליכע מאנגאליען איז פריהער געווען א אונבע־רירהליכער טייל פון מאנגאליען. חוצפאל, איז ווי בעוואוסט, מיט צוויי יאהר צוריק פעראייניגט גע־ווארען מיט מאנדזשוקא, וואס שייך די איבריגע טיילען פון אינערליכען מאנגאליען, איז הגם ווערען זיי נאך צוגערעכענט צו דער נאנקינער רעגירונג. געפינען זיי זיך פאקטיש אונטער דעם קאנטראל פון יאפאן.

להיפוך צום אינערליכען מאנגאליען געפינט זיך אבער דאס אויסערליכע מאנגאליען אינגאנצען אונטער דעם איינפלוס ספעציעל פון ראטען פערבאנד. דער פאליטישער רעזשים איז ענליך צום סאוויעטי־שען און דאס לאנד געפינט זיך אין פאליטישער און עקאנאמישער אפהענגיקייט פון מאסקווא. כינע, וואס האלט ביידע מאנגאליעס, ווי אויך טיבעט און כינעזיש טורקעסטאן פאר טיילען אין דער כינעזי־שער מלוכה, איז נישט בכח אקעגענצושטעלען נישט דער סאוויעטישער און נישט דער יאפאנישער פא־ליטיק.

יאפאן וויל איצט אויסנוצען די דאזיגע כי־נעזישע שוואכקייט, בכדי צו צווינגען זי זיך צו בע־טייליגען אין איהר עקספאנסיווער פאליטיק. איינע פון זיינע ערשטע ארויסטרעטונגען האט דער יא־פאנישער אויסערן־מיניסטער, אריטא, געווידמעט דעם פראבלעם פון די יאפאניש־כינעזישע בעציהונ־גען. די איינפלוסרייכע יאפאנישע צייטונג „מיי־אקא שימבון" שרייבט וועגען א „יאפאניש־כינע־זישען פערטיידיגונגס־פראנט געגען סאוויעטישען איינפלוס אין אויסערליכען מאנגאליען". די צײ־טונג לעגט פאר א גאנצען פלאן צו ענטוויקלען די יאפאניש־כינעזישע בעציהונגען, דער הויפט־פונקט פון וועלכע עס זאל זיין דאס שאפען א „געמיינזאמען פראנט פון כינע, יאפאן און מאנדזשו־קא, צום שוץ געגען קאמוניזם".

באכדעם ווי יאפאן האט כמעט פולשטענדיג פער־ווירקליכט איהרע פלענער אין צפון־כינע, ווידמעט זי איצט איהר אויפמערקזאמקייט מאנגאליען. מיט אנ׳אייזערנער קאנסעקווענץ פערווירקליכט יאפאן דעם בעקאנטען „מעמאריאל פון באראן טאנאקא", וואס האט דעם הויפט־ציל צו שאפען א פאן־אזיא־טישע מאנארכיע אונטער יאפאנ׳ס אנפיהרונג.

אבער אויף די גרעניצען פון אויסערליכען מאנ־גאליען שטויסט זי זיך צוזאמען מיט די אינטע־רעסען פון ראטען־פערבאנד, פאר וועלכער אויסער־ליך מאנגאליען איז א מיליטערישע באזע צום שוץ פון פרימארער געגענד און דעם אקעאנישען פארט וולאדיוואסטאק. דעריבער איז זעהר צו צווייפ־לען, צי די סאוויעטישע פאליטיק וועט דארט איינ־געהן אויף קאמפראמיסען.

אין דעם בעקאנטען געשפרעך מיט דעם אמערי־קאנישען זשורנאליסט, האט סטאלין אויף דער פרא־גע, ווי אזוי עס וועט זיין די שטעלונג פון ראַ־טען־פערבאנד אין פאל ווען יאפאן זאל זיך ענט־שיידען אויף אנ׳אנגריף אויף דער מאנגאלישער רעפובליק, אפען ערקלערט, אז ראטען־פערבאנד וועט קומען צו הילף דער מאנגאלישער רעפובליק, פונקט אזוי, ווי זי האט איהר געהאלפען אין יאהר 1921.

דאס געשפרעך איז פארגעקומען דעם 1־טען מערץ און שוין דעם 5 מערץ איז, ווי עס איז איצט בעקאנט געווארען, געשלאסען געווארען א אפמאך צווישען ראטען־פערבאנד און אויסערליכען מאנגאליען, דאס טראגט דעם נאמען „אפמאך פון געגענזייטיגער הילף", וואס טראגט אבער אלע סמנים פון א מיליטערישען אפמאך.

דער דאזיגער אפמאך האט אין יאפאן ארויס גערופען א שטארקע אפאזיציע. די פרעסע האט אויפגעהויבען אנ׳אלארם, און לויט די מעלדונגען פון טאקיא, האט דאס קריגס־מיניסטעריום בדעה אדורכצופיהרען א מאביליזאציע אין אזא פארנעם, ווי דאס איז נישט געשעהען זייט דער רוסיש־יא־פאנישער מלחמה.

עס אונטערליגט נישט קיין ספק, אז יאפאן וועט אויף אזא אדער אנדערן אופן רעאגירען געגען דעם שריט פון ראטען־פערבאנד. עס איז שווער פאר־אויסצוזעהען ווי אזוי עס וועט זיך אויסדריקען די דאזיגע רעאקציע. באר אהן שום ספק, האבען די ידיעות פון דער ענגלישער פרעסע וועגען א גע־היימען מיליטערישען אפמאך צווישען דייטשלאנד און יאפאן א גערויסען יסוד.

יעדענפאלס, זענען די בעציהונגען צווישען ראטען־פערבאנד און יאפאן איצט איצטיגען מאמענט זעהר אנגעשטרענגטע. אין דערזעלבער צייט, ווען היראטא און מאלאטאו טוישען אויס פריינדליכע ערקלערונגען און עס איז אפילו דערגרייכט גע־ווארען א הסכם וועגען רעגולירען די גרעניץ־סכ־סוכים אויף דער גרעניץ פון מזרח־מאנגאליען, קומען פאר כסדר׳דיגע צוזאמענשטויסען, וואס קע־נען לייכט האבען ערנסטע פאלגען.

מען טאר יודען נישט פערקויפען אדער פער־פאכטען אייגענטום אין דייטשלאנד

בערלין (יט"א) דאס העכערע קרייז־געריכט אין האמבורג האט די טעג — ווי די פרעסע טיילט מיט — מבטל געמאכט א טראנזאקציע, אין וועלכער אנ׳אריער האט פערקויפט א יודען זיין פירמע. אין דער ענטשיידונג שטעלט פעסט דאס געריכט אז „דאס פערקויפען אדער פערפאכטען יודען ארי־שען אייגענטום פערלעצט דעם גייסט פון לאנד און מוז דעריבער ווערען ערקלערט אלס אונ גילטיג".

דער „שטירמער" איז אונבעריהרליך

בערלין (יט"א). דאס געריכט אין הילדעס היים האט פערמשפט צו 100 מארק געלד־שטראף אנ׳אריער, וועלכער האט געמאכט אין א גאסט־הויז בעליידיגענדע בעמערקונגען אויפ׳ן חשבון פון שטרייכער׳ס „שטירמער" און דעמאנסטראטיוו גע־ווארפען אויפ׳ן דיל א נומער פון דער דאזיגער צייטונג. („פראנקפורטער צייטונג".)

עוואנגעלישע קירך רעוואלטירט געגען די נאצי־טעאריעם וועגען דער ביבעל

בערלין (יט"א). אין שטעטין האט זיך פער־ענדיגט די אז. גער. „עוואנגעלישע וואך", בעת וועלכער א רייה פיהרענדע גייסטליכע פון דער עוואנ־געלישער קירך אין דייטשלאנד זענען אפען ארויס געטרעטען געגען די נאצי־טעאריעס וועגען דעם, אז דער אלטער טעסטאמענט איז א „יודיש בוך", און דארף דעריבער אפגעווארפען ווערען. דער פיהרענדער פאסטאר ד"ר ד. באומאן האט אין זיין רעדע ערקלערט צ.ו. אנד., אז „דער גאט פון אלטען טעסטאמענט וואכט צו פערריכטען נישט בלויז די עוולות, וואס ווערען אפגעטון זיין פאלק, באר אויך פאר דער יושר׳דיגער בעהאנדלונג פון אלע פעלקער פון דער וועלט".

אינטערפעלאציע אין ענגלישען פארלאמענט

וועגען הונגער־שטרייק אין עכו׳ער תפיסה

לאנדאן, 11 (יט"א טעלעגראפיש)

דעפ. וועדזשוואוד האט אינטערוועלירט דעם קאלאניען־מיניסטער וועגען דעם גורל פון די ארעס־טאנטען אין דער תפיסה אין עכו, וואס האבען ער־קלערט א הונגער־שטרייק.

דער קאלאניען־מיניסטער האט ערקלערט, אז ער וועט זיך ווענדען צום הויך־קאמיסאר מיט א אנפראגע וועגען דעם הונגער־שטרייק אין דער עכו׳ער תפיסה.

בילינע רייזעס קיין פאלעסטינע
אויף די
לעוואנטינישע ירידים
די נאהענטסטע רייזעס קומען פאר דעם
16, 22 און 29 אפריל ד.י.
בשרער אומזיסטער אויסהאלט אויף די באהנען
שלאף־וואגאנען III קלאס
אינפארמאציעס און איינשרייבונגען:
Wagons Lits Cook
פיעטריקאווער 68, טעל. 170־70

הויך־קאמיסאר פאר פליטים־ענינים רופט

אנ׳אינטערנאציאנאלע קאנפערענץ

זשענעווע, 11 (יט"א טעלעגראפיש)

דער הויך־קאמיסאר פאר פליטים־ענינים, סער מאלקאלם, האט זיך געשטעלט אין קאנטאקט מיט פערשידענע פריוואטע הילפס־ארגאניזאציעס, וואס האבען געהערט צום בייראט צו וועלכען ס׳געהערען 9 יודישע און 9 נישט־יודישע. דער הויך־קאמיסאר האט צו די דאזיגע ארויסגעשיקט צירקולארען, אין וועלכע ס׳ווערט מיטגעטיילט, אז ס׳ווערען גע־מאכט די נויטיגע שריט צו אנ׳אינטערנאציאנאלער קאנפערענץ וועגען אויסארבייטען א רעכטליכען סטאטוט פאר די פליטים פון דייטשלאנד.

פראצעס פון דוד פראנקפורטער אין סעפטעמבער

שפענדען צו דעקען די קאסטען פון דער פערטיידיגונג

זשענעווע, 11 (יט"א טעלעגראפיש)

ווי דער יט"א פארשטעהער אין זשענעווע דערוואוסט זיך, וועט דער פראצעס פון דוד פראנק־פורטער פארקומען אין סעפטעמבער.

פראנקפורטער זיצט ביז איצט אין דער תפיסה אין כור. ס׳איז נאך נישט בעשלאסען, צי ס׳וועט געמאכט ווערען א פסיכיאטרישע עקספערטיזע.

ווי מען טיילט מיט, קומען אן פערשידענע שפענדען צו דעקען די קאסטען פון דער פער־טיידיגונג.

Dr. med. Trepman
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט־קראנקהייטען,
בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע.
זאוואדזקא 6, טעל. 12־234
נעמט אהן פון 8—11 פארמ. און פון 6—9 אוונט
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 93־120
ספעציאליסט
פאר מענער - שוועכע - בעהאנדלונג
סעקסועלע בעראטונגען פון פסיכא - אנאליזען
נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אווענט.
זונטאג און חגאות פון 9—1

יוד. דעלעגאציע פון אמעריקע קיין בירא־בידזשאן

ניו־יארק (יט"א). אין ניו־יארק האט זיך געשאפען א קאמיטעט, וואס בעצוועקט ארויסצו־שיקען א דעלעגאציע פון יודישע ארגאניזאציעס פון די פעראייניגטע שטאטען קיין בירא־בידזשאן. אין דער דעלעגאציע וועלען זיין פערטרעטען פאר־שטעהער פון פראפעסיאנעלע פעראיינען, ארבייטער־ארגאניזאציעס, בני־ברית, ברית־אברהם, פערשי־דענע לאנדסמאנשאפטען און פערטרעטער פון קול־טור־ארגאניזאציעס. אין סאוויעטען־פערבאנד וועט־לען די מיטגלידער פון דער דעלעגאציע בעהאנ־דעלט ווערען אלס געסט פון דער סאוויעט־רעגירונג. די דעלעגאציע זאל אפפאהרען קיין בירא־בידזשאן אין די ערשטע טעג פון סעפטעמבער ה. י. צום צוגרייטונגס־קאמיטעט געהערען צ.ו. אנד. ד"ר א. מוקדוני, לעאן קאברין, ה. לייוויק, ראובן ברייני, יוסף אפאטאשו, יעקב מילך און ז. וויינפער.

אַרישער אדוואקאט פערלירט רעכט צו פראקטיצירן פאר חתונה־האבען מיט א יודישער פרוי,

וואס האט געראטעוועט זיין לעבען

בערלין (יט"א). די „פראנקפורטער צייטונג" בעריכטעט וועגען א פאל פון אויסשליסען אנ׳ארישען אדוואקאט פון דער אדוואקאטען־פער־איינעיגונג און צונעמען איהם דאס רעכט צו פראקטי־צירען דערפאר, וואס ער האט נאך פאר די נירענ־בערגער געזעצען — ווען דאס איז נאך נישט געווען געזעצליך פערבאטען — חתונה געהאט מיט א יו־דישער פרוי. דער אדוואקאט האט בעת דער פער־האנדלונג אין אדוואקאטען־עהרען־געריכט ערקלערט אז ער האט לגבי זיין פרוי געפיהלט גרויסע דאנק־בארקייט, ווייל ערשטענס האט זי איהם וויינער צייט געראטעוועט דאס לעבען בעת ער האט זיך גע־טרונקען באדענדיג זיך, און צווייטענס, האט זי איהם געהאט לאנגע יאהרען פון זיין יוריסט־שטו־דיום אויסגעהאלטען און געגעבען די מעגליכקייט צו ענדיגען דעם שטודיום. דאס עהרען־געריכט האט אבער אייגעפונען, אז היירעטענדיג א יודישע פרוי, האט דער אדוואקאט „אויף א וואולגארען אופן פערגוואלדיגט די פליכטען פון אנ׳אַרישען אדוואקאט לגבי דעם דייטשען בלוט".

די צייטונג שטעלט פעסט, אז דער דאזיגער אורטייל שאפט א פרינציפיעלען פרעצעדענס, מחמת לויט די עקזיסטירענדע געזעצען ווערט נישט פארגעזעהען דער פערלוסט פון רעכט צו פראקטי־צירען אלס סאנקציע פאר געמישטער הייראט מיט יודען.

פריוואטע
ווענעראלאגישע לעטשניצע
161 פיעטריקאווער 161
בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע, הויט און געש לעכטס קראנקהייטען דורך דאקטוירים־ספעציאליסטען.
אפען פון 8 פריה ביז 9 אווענד. זונטאג און חגאות — פון 9 ביז 1 מיטאג.
א פרוי־דאקטאר נעהמט אן פון 3—5 נאכם.
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med. H. LUBICZ
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראנקהייטען
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעלעפאן 32־141
עמפאנגס־שעה׳ן 8־10, 12־2 און 5־8 אווענד

אַביסיניען, נעבעך...

צו דער לאַגע אויפ'ן איטאַליעניש-אַביסינישען פראָנט

פון ישעיה אוגער

עס איז אוודאי אַ גרויסער פּערדרוס און אַ פּייַנליכער געדאַנק, אָבער ס'איז קיין אַנדער ברירה נישטאָ — מ'מוז צוגעבען:

— געזיגט האָט מוסאָליני.

עס האָבען נישט געהאָלפען די אַלע סגולות און „באַבסקע רפואות": פעלקערבונד-פּאַקט, קאָלעקטיווע זיכערקייט, סאַנקציעס; עס האָבען נישט געהאָלפען די וואונדערשיינע, אין אַנ'אַטמאָספערע פון גיפטיגער שנאה און פיבערהאַפטע קריגס-הכנות געשאַפענע פראַזען וועגען „שלום" און וועגען „מענשליכקייט", אויך נישט קיין דראָהונגען, קיין שום התראות און וואָרנונגען, אַפילו נישט די פּראָטעסטען און דער „מאָראַלישער צאָרן" פון דער „גאַנצער" אַזוי-גערופענער ציוויליזירטער וועלט — קיין זאַך האָט נישט געהאָלפען:

— געזיגט האָט די פויסט, פּערפידיע און ציניזם, איבער אַלע שיינע פראַזען און עהרליכע פאָדערונגען.

דער קריג האָט זיך נאָך נישט געענדיגט. די געגנער קעמפען נאָך צווישען זיך אין איינצעלנע געביטען. דער נעגוס האָט נאָך אין זיין רשות צעשפּליטערטע מחנות, פראַגמענטען פון אַ אומרעגולערער אַרמעי. זיי קענען זיך נאָך האַלטען אַ געוויסע צייט, פיהרען אַ פּאַרטיזאַנישען קריג, דאָ און דאָרט מאַכען די איטאַליענער שוועריגקייטען און אַזוי אַרום אָפּציהען די ענדגילטיגע ענטשיידונג. אָבער עס איז שוין גאָר קיין ספק נישט —

— עס איז שוין דער אָנהויב פון סוף...

מען דערמאָהנט זיך נישט-ווילענדיג אין אַ צינישער, פּאָפּולערער דייטשער קאַריקאַטור פון דער צייט פון וועלט-קריג. אַ גראָבע, שטאַרקע, האַרטע און גערינבצעלטע סאָלדאַטישע האַנד האַלט אַ פולען הויפען שטיקלעך און ברעקלעך פון עפּיס אַ צעריבענער זאַך און פון דער האַנד-שאָל שיט זיך אַ געדיכטער שטויב.

און אונטער דער קאַריקאַטור שטעהט די צינישע אונטערשריפט:

— אָט דאָס איז געווען אַמאָל סערביען...

מיט אַנדערע ווערטער: אַמאָל איז עס געווען אַ מלוכה, היינט איז עס שטויב; דאָס האָבען די דייטשען אַזוי צעמאָלען און צעריבען...

אַזוי לייַדער וועט עס אויך אויסזעהן באַלד אויפ'ן אַביסיניש-איטאַליענישען פראָנט. מוסאָליני האַלט שוין דעם גרעסטען טייל פון דעם האַלב-ציוויליזירטען לאַנד אין זיין אייזערנער פויסט און וואָס ווייטער — אַלץ מעהר צעריבט ער עס.

און באַלד וועט אונטער'ן הייפעלע שטויב קומען די „אונטערשריפט":

— אָט דאָס איז געווען אַמאָל אַביסיניען...

און די אייראָפּעאישע מלוכות וועלען שוין נישט טראַכטען וועגען סאַנקציעס, זיי וועלען אויך דעם „יושר" און די „מענשליכקייט" לאָזען צורוה, זיי וועלען זיי אַריינגעבען אין אַרכיוו פון פעלקערבונד און נאָר וועגען איין זאַך וועלען זיי זיך צעברעכען דעם קאָפּ:

— ווי קריגט מען דאָ אויך עפּיס אַ פּעטשינדעל ביי דעם משא-ומתן...

* * *

די לאַגע פון דער אַביסינישער אַרמעע איז לעצטענס געוואָרען אויסערגעוועהנליך קריטיש. עס איז שוין כמעט גאָר קיין אַרמעע נישטאָ, זי איז צעקלאַפּט אויף דער גאַנצער ליניע. נאָר אין צוויי פּראָווינצען, אין האַראַ און באַלע, האַלטען זיך נאָך „גאַנצע", נישט קיין פּערברוכטע מיליטער-אָפּטיילונגען. אַלע אַנדערע אַרמעע-גרופּעס פון די פּערשידענע „ראַסען" — פון ראַס קאַסאַ, ראַס סעיום, ראַס איעלאַ, ראַס אימרו און ראַס דעסטאַ — זענען אַזוי מוראדיג צעשמעטערט, אַז ס'קען גאָר קיין קלער נישט זיין, אַז זיי זאָלען קענען געבען אַפילו דעם מינדעסטען ווידערשטאַנד.

דעם לעצטען און שווערסטען קלאַפּ האָט דעם 31 מערץ בעקומען די אַביסינישע הויפּט-אַרמעע אונטער דער פּערזענליכער אָנפיהרונג פון נעגוס אַליין.

עס האַלט זעהר טרויעריג מיט אַביסיניען. דאָ קען שוין, ווי מיליטער-פאַכמענער בעהויפּטען, קיין זאַך נישט העלפען. אויך נישט די געפּלאַנטע סאַנקציעס געגען איטאַליען. ערשטענס זענען עס דערווייל נאָר סאַנקציעס „אויפ'ן פּאַפּיר", און ווער ווייסט, ווען מ'וועט זיך ענטשליסען און ווען מען וועט זיך נעהמען זיי אויסצופיהרען. און צווייטענס האָבען איצט אַלע פּערדרעהטע קעפּ און אַנדערע דאגות, אַ חוץ אַביסיניען. קודם כל זענען ענגלאַנד און פראַנקרייך אַנגאַזשירט אין „זייטיגע" געשעפטען און זענען דעריבער אַצינד ווייניגער פּעראינטערעסירט מיט'ן קריג אין אַפריקאַ.

היטלער האָט אַריינגעוואָרפען אַ באָמבע — די מעשה מיט'ן לאָקאַרנאָ-אָפּמאַך, און דאָס האָט אַזוי אַלעמען „דערשלאָגען" די קעפּ, אַז מ'האָט אינגאַנצען פּערגעסען אין אַביסיניען. איטאַליען האָט זעהר געשיקט אויסגענוצט די „קאָניונקטור" און האָט שטילערהייד אַ תל געמאַכט פון דער אַביסינישער אַרמעע. דאָס איטאַליענישע מיליטער איז וואָס מעהר אַלץ טיפער אַריינגעדרונגען אין לאַנד, זאָגאַר זיך צוגערוקט צו דעם געביט אַרום דער טאַנאַ-אָזיערע, וואו ענגלאַנד איז בעזונדערס פּעראינטערעסירט.

ביי אַנדערע אומשטענדען וואָלט ע'גלאַנד פראָטעסטירט אָדער אפשר אָנגענומען אַנדערע, ממשותדיגע מיטלען געגען דעם איטאַליענישען אַריינדרינגען אין איהר אינטערעסען-ספערע. נאָר אַזוי ווי דער קאָפּ איז פּערדרעהט מיט אַנדערע עסקים, און איטאַליען האָט לעצטענס פון דאָס ניי אָפּגעגעבען אַנ'ערקלערונג, אַז זי וועט רעספּעקטירען די ענגלישע אינטערעסען אין געביט פון דער טאַנאַ-אָזיערע, איז ענגלאַנד צופרידען און — קוקט אַוועק אין אַ זייט...

און אַזוי האָט איטאַליען ווידער פרייע הענד און מאַכט מיט די אַביסינער „אַ קורצען פּראָצעס". די איטאַליענישע פאָדערונגען וועלען זיך איצט זיכער נישט אָנשטויסען אויף קיין שום ווידערשטאַנד מצד די אייראָפּעאישע מלוכות. ערשטענס וועט מען מיט מוסאָליניין גאָרנישט אויספיהרען — און דאָס ווייסען אַלע; און צווייטענס האָט מען פאַר דעם זיגער אַלעמאָל גרויס רעספּעקט.

וועלען די אַביסינער נישט אָננעהמען די איטאַליענישע פרידענס-בעדינגונגען, וועט זי איטאַליען צווינגען דערצו דורך אַ געהעריגער „אימפּרעזע" נאָך פאַר'ן אָנהויב פון דער רעגען-צייט.

געגען די איטאַליענישע גאַז-בראַנד- און אויפרייס-באָמבעס קען דאָס שוואַכע אומבעהאָלפענע אַביסיניען גאָר נישט מאַכען. עס איז אויסגעשלאָסען, אַז די רעשטלעך פון דער אימפּראָוויזירטער אַביסינישע אַרמעע מיט אירע אַרמע און סירוב אויך אַלטע, און פּרימיטיווע קריגס-מכשירים זאָל קענען געבען אַפילו נאָר דעם מינדסטען ווידערשטאַנד אַ געשולטער אייראָפּעאישער אַרמעע פּערזעהן מיט די מאָדערנסטע טעכנישע מיטלען און שטעהענדיג אונטער אַ פאַכמענישער אָנפיהרונג.

אַביסיניען איז פּערלוירען — אין דעם צווייפעלט שוין איצט קיינער נישט. די „מאָראַלישע אויפגעבראַכטע" אייראָפּעאישע מלוכות מיט זייער געפּייניגטען „געוויסען" הויבען זיך אָן צו בערוהיגען און מסכים צו זיין מיט דעם געדאַנק, אַז פון אַביסיניען וועט מוזען בלייבען „אַ ביסעל שטויב" — נישט מעהר. אַזוי פיהרט זיך שוין די וועלט פון ששת ימי בראשית אָן, זאָגט מען זיך, קיין שום „לעבעדיג וועזען" לעבט נישט אייביג, און אַזוי מוז עס אויך זיין אַצינד מיט אַביסיניען...

די וועלט, אַלזאָ, הויבט זיך שוין אָן צוגעוועהנען צו דעם געדאַנק פון אַביסיניען'ס אונטערגאַנג און — בערוהיגט זיך. דער נעגוס מאַכט נאָך געוויסע אָנשטרענגונגען, דער „קאָמיטעט פון 13" קלערט אויך נאָך עפּיס וועגען סאַנקציעס געגען איטאַליען, אָבער דאָס אַלץ איז אַ ברכה לבטלה. עס לאָזט זיך שוין גאָרנישט אָפּראַטעווען.

געזיגט האָט מוסאָליני — און באַנקראָטירט האָט דער פעלקערבונד מיט די אייראָפּעאישע מלוכות, מיט זייערע פּאַקטען און פּערפליכטונגען און מיט זייער גאַנצער „אידעאָלאָגיע" וועגען וועלט-שלום און דער „קאָלעקטיווער זיכערקייט".

איצט וועט דער פעלקערבונד מוזען אָננעהמען יעדען פּאָרשלאַג, יעדע פאָדערונג מוסאָליני'ס. אויף אַלץ וועט ער מוזען ענטפערן „אמן" און צושאָקלען מיט'ן קאָפּ. מ'וועט מוזען אַלצדינג נאָכגעבען מוסאָליני'ן; בעזונדערס שווער וועט איהם אָנקומען, דער פעלקערבונד הייסט עס, זיך צוצוקוקען צו מוסאָליני'ס טעריטאָריאַלער „אָפּעראַציע" איבער אַביסיניען און — שווייגען...

* * *

און געזיגט האָט אייגענטליך דער פאַשיזם — און דאָס איז דאָס ערגסטע. געזיגט האָבען אַלע געגנער פון פעלקערבונד. די היטלערס פון כל המינים וועלען איצט אויפהויבען די קעפּ. אויב איין מיטגליד פון פעלקערבונד קען מיר-נישט דיר-נישט אין אַ שיינעם פריהמאָרגען אָנפאַלען אויף אַ צווייטען מיטגליד, און דער פעלקערבונד איז נישט בכח זיך אַקעגען צו שטעלען געגען דעם אָנגרייפער, צו זאָגען „האַלט!", אָדער אָננעהמען געגען איהם ווירקזאַמע מיטלען — איז דאָך נישטאָ וואָס מורא צו האָבען פאַר קיינעם. איז דאָך אַלצדינג דערלויבט.

די היטלערס וועלען האָבען אַ פרייע וועלט. מ'וועט קענען פּערגוואַלטיגען עסטרייך אָדער סתם אָנגרייפען אַ נאָהענטען „אומסימפּאַטישען" שכן — און נאָך וועמען פרעגט ער, דער אָנגרייפער? —, עס איז הפקר אַ וועלט, לית דין ולית דיין. מען דאַרף פאַר קיינעם קיין דין וחשבון נישט אָפּגעבען.

נישטאָ שוין אייגענטליך קיין פעלקערבונד אַלס אויטאָריטאַטיווע אינסטאַנץ, נישטאָ שוין די אויפזעהעריך איבער דער „גוטער פיהרונג" און די „גוטע מאַניערען" פון די אייראָפּעאישע מלוכות. זי קען קיינעם נישט צווינגען צו האַנדלען אין אינטערעס פון כלל, פון אַלע 52 מיטגלידער. לויבט זיך דער אָדער יענער מלוכה צו פּערפיהרען אַ קריג געגען אַ פעלקערבונד-מיטגליד — טוט זי דאָס און קימערט זיך וועגען קיינעם נישט. זי קען אַפילו בלייבען אַ מיטגליד פון פעלקערבונד, ווי איטאַליען האָט עס געטון, און דאָך אָנפאַלען אויף אַ צווייטען מיטגליד און פיהרען אַ מלחמה מיט איהם חדשים לאַנג אומגעשטערט און אומבעשטראָפט. מ'קען אויך טון אַנדערש, ווי יאַפּאַן: זאָגען „אַדיע", אַרויסטרעטען פון פעלקערבונד און אַראָפּוואַרפען פון זיך יעדען עול, יעדע פּערפליכטונג לגבי וועמען עס איז.

אַזאַ אינסטיטוציע איז אייגענטליך אַ פּאַראָדיע אויף אַ פעלקערבונד. זי האָט אַריינגעבראַכט כאָאָס אנשטאָט אָרדנונג. קיין איינציגען קריג פון איהרע מיטגלידער האָט זי נישט געקענט פּערהיטען. געגען איטאַליען האָט זי שוין מכלומרשט געוואָלט אַרויסטרעטען מיט איהר גאַנצען אויטאָריטעט, אָננעהמען מיטלען, סאַנקציעס, געגען דעם דאָזיגען ווידערשפּעניגען מיטגליד.

האָט זיך אָבער אויסגעלאָזט פון דער גאַנצער זאַך אַ גרויסער בלאָף, מ'האָט זיך נאָר לעכערליך געמאַכט. מיט איטאַליען האָט זיך דער פעלקערבונד ערשט ריכטיג בלאַמירט — און דאָס קען נאָר ברענגען אַ נצחון דער רעאַקציע, דעם מוסאָליני'שען און היטלעריסטישען פאַשיזם.

בעגראָבען האָט אייגענטליך דעם פעלקערבונד די צוויי-פּנימדיגע פּאָליטיק פון ענגלאַנד. אויך פראַנקרייך האָט נישט ווייניג מיטגעהאָלפען אונטערצוגראָבען דעם פּרעסטיזש פון דער דאָזיגער אינסטיטוציע. ווער געדענקט נישט די איינדרוקספולע דרשות פון ענגלישען אויסערן-מיניסטער סער מיוּעל האָר אין גענף געגען איטאַליענס פּערגוואַלטיגונג פון אַביסיניען און וועגען דער „הייליגער פליכט" פון אַלע פעלקערבונד-מיטגלידער סאָלידאַריש און ענערגיש אַרויסצוטרעטען געגען דעם אָנגרייפער? — און נאָכדעם האָט דער אייגענער האָר צוזאַמען מיט לאַוואַל'ן אין געהיים בעשלאָסען אָהן קריגס-אָפּעראַציעס, אויף אַ „פריידליכען" אופן פונאַנדערצוטיילען אַביסיניען און אַוועקשענקען אַ העלפט פון דעם לאַנד דעם „געשעצטען פריינד" מוסאָליני'ן. און געהייסען האָט עס, אַז מ'וויל אַזוי אַרום מכלומרשט ראַטעווען דאָס אָנזעהן און די אויטאָריטעט פון פעלקערבונד.

אָבער פון די שפּעטער ענטדעקטע סענסאַציאָנעלע דאָקומענטען האָט מען שוין געזעהן, אַז געמיינט האָט מען נישט די הגדה נאָר טאַקי די קניידלעך, ווי אַלעמאָל, נישט ראַטעווען די אויטאָריטעט פון פעלקערבונד נאָר גאָר עפּיס אַנדערש — די אייגענע אינטערעסען.

און אָט צוליב דעם געהט איצט אונטער אַביסיניען, אַ רוהיג און פרידליך לאַנד אין אַ ווייטען וועלט-טייל, — צוליב דער ברוטאַלער, עגאָאיסטישער און פּערפידער פּאָליטיק פון די אייראָפּעאישע מלוכות.

אַביסיניען, נעבעך...

נאַציאָנאַלע זעלבסט-קריטיק און עפּעס אַרום תנ"ך

פון דר. ח. זשיטלאָווסקי

פעלקער האָבען האָלד צו בעריהמען זיך מיט זייערע מעלות. ביי איינצעלנע מענשען איז אַזאַ בעריהמעריי מיט זייער אייגענער חשיבות זיכער אַ מידה מגונה. ביי פעלקער איז עס שוין אַביסעל אַנדערש, די אַרויסהויבונג פון די אייגענע דערגרייכונגען אינ'ם לויף פון דעם פאָלק'ס היסטאָרישען לעבען איז אַ טייל פון דער זעלבסט-דערקענטניש, דער אַזוי-גערופענער, סיי פאַר דער כסדרדיגער אויסבעסערונג פון דעם אייגענעם לעבען, סיי — ווי דאָס איז בעזונדערס דער פאַל מיט אונזער יודישען פאָלק — פאַר דעם קאַמף פאַר אַ גלייכבערעכטיגטער עקזיסטענץ מיט אַלע אַנדערע חשוב'ע פעלקער פון דער מענשהייט.

זעלבסט-דערקענטניש איז אָבער זעלבסט-קריטיק, ווייל קריטיק איז דער טייטש (אָפּשאַץ. און אָפּשאַצען עפּעס דאַרף מען סיי לגנאי, אויב עפּעס פּערדינט פּעראורטיילט צו ווערען, סיי לשבח, אויב עפּעס פּערדינט געלויבט צו ווערען. און זאָל דאָס זיין ביז אין הימעל אַריין.

ווי אַ טייל פון דער זעלבסט-דערקענטעניש, וואָס איז אויך זעלבסט-קריטיק אינ'ם ברייטסטען זין פון וואָרט איז די אויפדעקונג און אַרויסהויבונג פון אונזערע מעלות אַ כשר'ע טעטיגקייט פון דעם עפּענטליכען געדאַנק, בפרט ביי אונזער פאָלק אין אונזער צייט. ווען אונזער מענשליכע חשיבות ווערט אַזוי חוצפה'דיג בעטראָטען מיט די פיס פון אַזוי פיל שונאים אונזערע, און ווען אונזער אייגען לעבען איז אַוועקגעשטעלט געוואָרען פאַר די גאָר גרויסע אויפגאַבען פון אַנ'איבעזוויי-ביגסטען איבערבוי.

עס פּערשטעהט זיך, אַז ביי יעדען אָפּשאַץ לויט דעם מאַסשטאַב פון „גוט און שלעכט" מוז אויך אין דעם זעלבסט-אָפּשאַץ פון אַ פאָלק דער סוביעקטיווער איינשטעל שפּילען אַ היבש-וויכטיגע ראָלע. וואָס איין פאָלק בעטראַכט פאַר אַ מעלה, קען אַנ'אַנדער פאָלק בעטראַכטען פאַר אַ חסרון. און אין דעם פאָלק גופא קענען פּערשידענע אינדיווידוען האָבען זייערע פּערשידענע מאַסשטאַבען פון „חשוב" און „שפל". ווען ביסמאַרק האָט זיך געגרויסט דערמיט, וואָס „מיר דייטשען, האָבען פאַר קיינעם קיין מורא נישט, אַ חוץ פאַר גאָט", איז אָט דער נאַציאָנאַלער שטאָלץ אַרויסגעקומען פון אַ גאַנץ אַנדער אידעאָישען איינשטעל, איידער די דערקלערונג פון פרידריך ענגעלס, אַז ער איז שטאָלץ, וואָס „מיר" (מאַרקס און ער) שטאַמען גייסטיג אָפּ פון העגעל'ן און קאַנט'ן, אָדער לענינ'ס נאַציאָנאַלער שטאָלץ מיט דער גרויס-רוסישער שפּראַך און דער גרויס-רוסישער ליטעראַטור, אָבער אויך אין דעם סוביעקטיווען אָפּשאַץ — צי פון אַ גאַנץ פאָלק אָדער פון איינצעלנע יחידים אין איהם — מוז די אייגענע מעלה בלייבען — לפּחות לויט דעם סוביעקטיווען בעוואוסטזיין פון דעם אָפּשאַצער — אין די גרעניצען פון די אויבען-געבראַכטע דריי בעדינגונגען: מ'דאַרף גלויבען, אַז דאָס איז אַנ'אַלמענשליכע מעלה, אַ'אייגענע, און אַז פאַקטיש בעזיצט זי דאָס פאָלק, אויב נישט דורכאויס אַליין, איז אין אַ היבש-גרעסערען גראַד, איידער אַלע אַנדערע פעלקער. (והוה הדין, נאַטירליך, מיט די חסרונות, אויב זיי זענען נאַציאָנאַלע חסרונות, וואָס אויך ביי זייער נעגאַטיווען אָפּשאַץ, מוז די זעלבסט-דערקענטניש אָפּהיטען די אויבען-אָנגעמערקטע דריי גרונט-כללים).

אין דער לעצטער צייט האָט אונז די יודישע פּרעסע אונטערגעטראָגען נאָך אַ גרויסע יודישע מעלה, ווי אַ צושטייער צו אונזער אייגענער זעלבסט דערקענטניש און גייסטיגער דערהויבונג. דאָס איז די מעלה, וואָס מיר, יודען, בעזיצען דעם תנ"ך אין דעם אָריגינאַל, בעת אַלע אַנדערע ציוויליזירטע פעלקער האָבען איהם נאָר אין איבערזעצונגען.

בעטראַכטען פאַר אַ מעלה דעם בעזיץ פון תנ"ך בכלל איז געוויס זעהר אַ סוביעקטיווער ענין. און אַריינטראָגען אַנ'אונטערשייד אין חשיבות צווישען האָבען איהם אין אָריגינאַל און האָבען איהם אין אַנ'איבערזעצונג איז אוודאי און אוודאי ריין-סוביעקטיוו — אַ זאַך, וואָס איז פאַר קיינעם נישט קיין חוב. די אַליוועלטליכע ליטעראַטור ווייסט פון איבערזעצונגען, וואָס שטעהען אויף דערזעלביגער הויך ווי דער אָריגינאַל, „אויב נישט נאָך העכער".

ווי אַ ביישפּיל, לאָזט מיך דאָ דערמאָהנען די רוסישע איבערזעצונג פון געטהע'ס „אַוף אַללע גיפּפעלן" אין לערמאָנטאָוו'ס „גאָרניאַ וועסשיני". על כל פּנים וועט דער רוס, מיט זיין חוש פאַר פּערשטעהן קלאַנגען און פּאָעטישע בילדער, זיכער אָפּגעבען די בכורה צו לערמאָנטאָוו'ס געניאַלען נוסח פון דעם געטהע'שען מאָטיוו. און דאָרטען, וואו די הויפּט-חשיבות פון דעם ווערק בעשטעהט אין זיין אַלמענשליכען אינהאַלט, ווערט די חשיבות פון דער אָריגינעלער שפּראַך-פאָרם אינגאַנצען אָפּגעשטופּט אויף דעם צווייטען פּלאַן און איז פון אַנ'אַבסאָלוט ריין-אינדיווידועלען ווערט.

די שאלה איז דאָ וועגען דער פּאַקטישער ווירקליכקייט פון דער מעלה. די שאלה איז דאָ: האָבען יודען דעם תנ"ך? צי האָבען מיר איהם אין אזא גראַד, וואָס הויבט אונז אויף, אין אָט דעם פּרט, העכער פאַר אַלע אַנדערע ביבעל-פעלקער?...

אָבער צי געפינט זיך די העברעאישע ביבעל אין די יודישע הייזער לפי ערך אַ סך מעהר ווי די איבערזעצטע ביבעל אין די נישט-יודישע הייזער, איז שוין גאָר אַ גרויסע שאלה. דער עיקר אָבער איז די פראַגע, וויפיל יודען קאָנען איהם לייענען אין אָריגינאַל, אָדער איהם הערען און פּערשטעהן, ווען ער ווערט אין טעקסט פאָרגעלייענט פון אַנדערע? און דאָ מוזען מיר זאָגען, אַז דער גורל פון דעם תנ"ך ביי יודען איז דער ערגסטער, אין פּערגלייך מיט דעם גורל פון דער ביבעל ביי די נישט-יודישע ביבעל-פעלקער. און דאָס שוין מחמת דעם פּשוט'ן טעם אַליין, וואָס צווישען דעם תנ"ך און דעם יודען שטעהט די וואַנט-מחיצה פון העברעאיש. גראָד די מעלה, מיט וועלכער מיר ווילען זיך בעריהמען, איז דאָ דער גרעסטער חסרון. דאָס יודישע פאָלק — אין זיין גאָר גרויסער מאַיאָריטעט, דער עיקר די פאָלקס-מאַסען — פּערשטעהט נישט קיין העברעאיש.

שוין אין דער צייט פון דעם צווייטען בית האָט מען געדאַרפט האָבען מתורגמנים — פּערטייטשער, וועלכע האָבען געדאַרפט דעם פאָרגעלייענטען טעקסט פּערטייטשען פּסוק נאָך פּסוק. פון אָט דער גוים זענען אויפגעקומען די תרגומים. און וואָס האָט מען פאָרגעלייענט פון תנ"ך? דער עיקר נאָר די תורה, דעם חומש. פינף קליינע ביכער, פּערטיילט אויף אַ גאַנץ יאָהר. אין פריהערדיגע צייטען איז די תורה געווען פּערטיילט אויף גאַנצע דריי יאָהר. און וואָס איז מיט די נביאים, וואָס אין זייערע קרייזען איז אויסגעוואַקסען די תורה? פון אונזערע גרויסע נביאים האָט מען דעם פאָלק געגעבען נאָר שטיקלעך און ברעקלעך אין די הפטורות. האָט מען כאָטש אויסגעקליבען די אַלמענשליכע, די פּראָגרעסיווסטע טיילען — אָט די, וואָס האָבען געהאָלפען דער גאַנצער מענשהייט אין איהר סאָציאַל-עטישען און רעליגיעזען פּראָגרעס? האָט בעכאַנט געמאַכט דעם פאָלק מיט דעם שטורעמדיגען אָנפאַל פון די גרעסערע נביאים אויף דעם גאַנצען ענין פון אַ בית-המקדש מיט קרבנות, אויף דער מאויסמ'דיגער עקספּלואַטאַציע פון די רייכע און די „האַרען" בנוגע די אָרימע אַרבייטער-מאַסען? האָט אויך אין די הפטורות אָפּגעקלונגען דער רעוואָלוציאָנערער, סאָציאַליסטישער און אינטערנאַציאָנאַליסטישער אויפברויז פון אַנ'עמוס און אַ מיכה, אַ ישעיה, אַ צפניה, אַ ירמיהו?

מען האָט גראָד אַרויסגענומען יענע שטיקלעך וואָס האָבען זיך צוגעפּאַסט צו דער סדרה. און אויך דאָס האָט דער מתורגמן געדאַרפט „פּערטייטשען" פּסוק נאָך פּסוק, אין אַראַמעאיש, דער גערעדטער שפּראַך פון פאָלק.

די אַראַמעאיש-רעדענדיגע יודען האָבען געהאַט דעם תנ"ך, אין די תרגומים (הגם שלעכט און טענדענציעז איבערגעזעצט). די גריכיש-רעדענדיגע יודען האָבען געהאַט דעם תנ"ך אין דער איבערזעצונג פון די שבעים זקנים (אויך נישט איבעריגס גוט). זינט אַראַמעאיש און גריכיש זענען פּערשוואונדען געוואָרען פון דעם פאָלקס ליפּען, איז פון זיי פּערשוואונדען געוואָרען דער תנ"ך. די „תורת חיים" אין „לשון קודש" איז אָוועקגענומען געוואָרען פון דעם לעבען און אַריינגעשטעלט געוואָרען אין „אָרון קודש".

האס און רחמנות

(קלאנגען און אפקלאנגען) — פון לעא קעניג

ווי גיפטיג,, שעדליך און פייגליך שנאה זאל נישט זיין, בעליידיגט זי אזוי נישט דורכט זיך ווי רחמנות.

ווען מען הויבט שוין אן רחמנות האבען אויף איך איז ביטער.

ווייל שנאה, האס—ווי ביטער און גיפטיג — איז אין א געוויסער מאס אויך אנערקענונג.

ווען מען הויבט שוין אן רחמנות האבען אויף מען רעכענט זיך מיט א געוויסען כח. און ווען אפילו די שנאה איז א אויפגעבלאזענע און א גראב-דעמאגאגישע — ווי די שנאה פון די פערשידענע נאצים — און איהר ווייסט, אז אין חער אמת'ן גלויבען זיי נישט אין אייער כח, אז זיי מאכען נאר העם אנשטעל צוליב אייגענע אינטערעסען, אז איהר זענט א מאכט, און א געפערליכע מאכט, אפילו אזא פאלשע שנאה בעליידיגט נישט אזוי ווי עס קען בעליידיגען אפילו „אויפריכטיגער" רחמנות. ווען מען הויבט אויף אייך אן רחמנות צו האבען איז שוין שלעכט.

איך ווייס נישט ווי איהר, נאר מיך בעליידיגען נישט אזוי די ערנסטע און געמיינסטע בלבולים אויף יודען, — אז זיי זענען אויסוואורפען, אז זיי זענען די שונאים פון דער מענשליכער ראסע—ווי די פילאנטראפישע לאקריידזיסע רחמנות'ן און סימפאטיעס פון די אזוי גערופענע יודען-פריינד.

איך וועל שוין ליבערשט הערען, אז „יודען זענען וואס אין חער קארט" אידער:

יודען נעבעך... ס'איז אזא רחמנות אויף זיי... מען יאגט זיי און מען טרייבט זיי איבעראל... זיי זענען די מצורעים....

פון די ווערסטע, פון די גיפטיגסטע פערלוימדונגען, קענט איהר לאכען איהר קאנט זיך געגען זיי ווערען, ענדליך איז זייער אבסורדישקייט, זייער ווילדקייט, זייער אייגענע אפלייקענונג: ווארום קענען דאך טאקע נאר אידיאטען און נישט דערוואקסענע גלויבען אין די ווילדע באבע מעשיות פונם נאציישען אנטיסעמיטיזם.

אבער טענען רחמנות איז שוין פיל שוואכער זיך צו ווערען, גוט שלאג זיך מיט פערפוילטער וואטע... און די, וואס האבען אויף איך רחמנות, מיינען דאך, יאקבי, אייער טובה. זיי האבען דאך עפעס רחמנות אויף אייך

און אט דער רחמנות בעזעצט זיך ביסלעכווייז ווי א פוילער גיפט אין אייער נשמה.

און איהר קענט עס נישט ווערען נעגען רחמנות. פערקעהרט, איהר הויבט אן נישט ווילענדיג אראפקוקען אויף זיך אליין, ביז איהר הויבט אן אויף זיך אליין רחמנות האבען.

און ווען א יחיד צי א כלל הויבט אן אויף זיך אליין רחמנות האבען, זיך אליין בעדויערן, איז עס זייער ערנסטער דורכפאל.

עס הויבט זיך אן אין איהם, אין זיין פסיכיק, אויסוועבען דאס, וואס ווערט אנגערופען א אינפעריארזי קאמפלעקס. דער רוסען ווערט אלץ מעהר און מעהר איינגעבויגען. ער האלט אין איין זינגען און ברומען „הנני העני". וואס בין איך און וואס פאר א ווערט האב איך...

אז די גאנצע וועלט האט מיך פיינד — זאגט מיך אדער האט רחמנות אויף מיר—איז עס נישט א סימן, אז איך בין אויסדערוועהלט, אז איך האב עפעס א מיסטישע מיסיע אין לעבען.

און בידע קאמפלעקסען זענען קראנק, וויט און געטען יעדער געזונטער און שעפערישער ווירקליכקייט.

ס'איז שוין אן'אלטער פסיכאלאגישער כלל: מיט רחמנות הרג'עט מען גיכער אוועק א מענשען און זיין ווירדע, ווי מיט שנאה.

שנאה פאנצערט אפט, גיט מוט צו קעמפען און ווערען זיך; און מיט רחמנות שנטוואפענט מען אזוי צו זאגען א מענשען אדער א כלל.

דאכט זיך טאקע אפט, אז רחמנות, פילאנטראפיע איז איינע פון די ראפינירטסטע פליי־זיין פונם טייוועל אליין. ווילסטו בייקומען א געגנער, מאכען איהם אומפאטענט. הויב איהם אן פילאנטראפיזירען, רחמנות אויף איהם האבען... און פון צייט צו צייט אפילו א גלעטש טון... נאר חלילה נישט מיט א נאקעטער האנד, נאר מיט א הענטשקע..

און לעצטענס האט מען שוין אנגעהויבען אויף אונז רחמנות צו האבען. נאטירליך אונזערע פריינד אויפריכטיגע און אזעלכע, וואס זיי לויגט זיך נאך דערוויל שפילען מיט פריינדשאפט צו יודען.

מען הערט לעצטענס אזוי פיל סימפאטיזירענדע קרעכצענישען וועגען די יודען, וועלכע זענען שוין ווי די מצורעים אין איראפא, וואס מען האט זיך מורא צו זיי צוריהרען.

האט רחמנות און גיט זיי כאטש א שטיקעל מנוחה אין פאלעסטינא.

און דער פאקט, וואס די רחמנות געפיהלען זור־מען שוין אפילו פון אויפריכטיגע, ווי מיר גלויבען, יודען־פריינד,, מאכט נאך אומעטיגער אויפ'ן הארצען.

און עס זעהט טאקי אויס ווי מעשה שטן, ווי די סחכמעלע סטראטעגיק פונם אלערהעכסטען טייוועל אליין.

דער נאצי־רעזשים האט זיין פתדניש - פערדרעטערישע ארבייט אפגעטון מיט די דייטשע יודען און הער היטלער אליין איז שוין דער נייעסטער מלאך פון שלום, מיט וועלכען די אידעלע, פיינע און ציווילייזירטע איראפא איז בעגליקט.

עס קומען עהגיץ פאר פאגראמען ווי איגם אמאליגען צאריסטישען רוסלאנד, און איראפא פראטעסטירט שוין אפילו נישט. און פשוט דערפאר ווייל היטלערס שנאה האט אפגעגאלטען און אנגעשמעקט אלעמען.

מען שלאגט יודען; נו, וואס זשע רען זאל מען טון מיט א פאלק, געגען וועלכען דאס קולטורעלע דייטשלאנד האט איינגעפיהרט די משונה'דיגע „גירענבערגער געזעצען" —

בלייבט טאקע איצט, זיי,, די יודען, צו שענקען נאר אביסעל רחמנות.

אביסעל רחמנות אויף יודען — דאס איז שוין צו דערנידריגען א מיטערהייט, וועלכע קומט אזוי אפט צונויף, ווען מען וויל האטשוען די אייגענע אינטערעסען, ווען מען וויל ראטעווען די אייגענע קנאפ פונם צארן פון די אייגענע „בעליבטע" מאכטען און פעלקער.

אבער מיר זאגען צו אונזערע פריינד:

נאר נישט קיין רחמנות, ווי אויפריכטיג דאס זאל נישט זיין, פערענדיגט נאר די ארבייט פונם נאציזם, וועלכער איז אייער שונא פונקט ווי אונזערער. דאס הייסט, אויב איהר זענט אמת'ע פריינד פונם מענשליכען פראגרעס און פון מענשליכקייט.

אנשטאט רחמנות און סימפאטיע „עפענט בעסער די קארטען" און בעווייזט וואס פארא נידעריגע, טרעכטיגע און פחדנות'דיגע געגג עס שפילען די פערקויפטע און אונטערגעקויפטע רעטער פון געוויסע אינטערעסען.

און איהר וועט שוין דאן נישט רחמנות האבען אויף די יודען, נאר אויפ'ן איבערגעשפיצטען ציווילייזירטען מענשליכען מין און אויף זיך אליין.

ווייל די פערשקלאפונג פון די יודען איז דאס ערשטעמיטעל צו דער פערשקלאפונג פון אייערע אייגענע מאסען און פונם פרייען מענשליכען געדאנק בכלל.

נאר נישט קיין רחמנות, וועלכער איז און מוז זיין — ווילענדיג, צי נישט ווילענדיג — היפאקריטיש.

אדער איהר קעמפט פאר א בעסערער, ראציאנאלער מענשליכער צוקונפט, אדער איהר ווילט אויך „צוריקדרעהען דעם זייגער" ווייל אייך לוינט זיך עס.

אבער אויף א פאלק, וואס קען אין איין יאהרהונדערט ארויסגעבען אזעלכע מענשען ווי מארקס, איינשטיין, פרויד און בערגסאן, איז נישטא וואס רחמנות צו האבען. ביי אייך וואלגערן זיך אויך נישט צופיל אזעלכע מענשען...

און זעהט איהר:

איהר הויבט אן רחמנות האבען און מיר הויבען שוין אן צו רעדען פון די מארקס, איינשטיינס, פרויד'ס און בערגסאנס.

א. יאאכימאוויטש

פריהלינג

די הימעל ־ פלאכטע תכלותידיג צעבלויט,
פעלדער און וועלדער נעהמען זיך גרינען,
דער מזרח גייט אויף אין פורפור ־ רויט.
אין בינשטאק צעזשימען זיך די ביהנען.
די אייז ־ קריעס קרעכצענדיג פלאצען,
בעפרייען דעם געקאוועטען טייך....
די קנאספען אויף צווייגען בליהענדיג שפראצען,
קאלוזשעס לויפען אום קרום און גלייך,,
גלעטענדע פריהלינגס ־ ווינטלעך וויען,
איבער יונג ־ שפראצענדיג גראז,

קעלבלעך מעקען, הענער קרייען,
אין פעלד לויפט א פלאטערנדער דער האז,
די פויגעל זייערע נעסטען באנייען,
אלע אין דער ארבייט העלפען צו
צי וועלען מיר אויך אזוי פערשטיין
ווען סיוועט אויסשלאגען אונזער שעה....
תכלותידיג צעבלויט די הימלען,,
פעלד און וואלד אין גרינס זיך הילט,
מיט דערוואכטע אינזעקטען נעהמט ווימלען,
די טייכען און קוואלען צערוישט, צעשפילט.

דער יודישער ווייַנגארטען...

לכבוד צווייטע טעג פסח

פון מ. ערעלבוים

שמיני נטרה את הכרמים
כרמי שלי לא נטרתי (שיר השירים א׳ ו׳)

די העכסטע מדרגה פון הרחבה, פערגעניגען און בעגייסטערונג איז ליבע. דער ליבעס געפיהל בעהויכט און באטוי'עט דעם מענש קערפערליך און גייסטיג. אלס ערשיינט פאר זיינע אויגען און וואונדערבארע קאלירען. א שפיל פון רעגענבויגען פארבען און געזאנג. פסח ענטהאלט אין זיך דעם כאראקטער פון ליבע. א פאלק און זיין גאט האבען זיך פערבונדען. כנסת ישראל און איהר בעשאפער האבען צווישען זיך א שידוך געשלאסען, האבען זיך ערקלערט אין ליבע. אין אזא צושטאנד האבען זיי בידע געזונגען ליבעס לידער. ר׳ עקיבא, וועלכער האט אויסגעזונגען זיין ליבע צו דעם באשעפער אפפערענדיג דערביי זיין לעבען, האט דעם בעגריף מעהר פון אלע אפגעשאצט ווען ער האט בעזאגט: "אין כל העולם כדאי כיום שנתנה בו שיר השירים, למה? שכל הכתובים קדש וזה קדש קדשים". אומעטום געפינט מען באר אייבעם זינגען ליבע לידער, אמאל כנסת ישראל און אמאל גאט, שיר השירים, איז א דועט, ביידע זענען בעגייסטערט...

אט אין אזא ערהאבענעם עלעמענט, ווען די ליבע איז נישט קיין ווילדער און בארבארער אויסדרוק פון חיה'ישען אינסטינקט, ווען זי איז אבסטראקט, א ליבע אין פארם פון א מענש און זיין באשעפער, ווען זי איז הייליג און פריי פון קערפערליכע פערגעניגענס, ווען זי איז אין דער בחינה פון „אני לדודי ודודי לי", ווען ביידע ווערען פערוואנדעלט אין א אחד, דאן ברענגט עס מיט זיך די גרעסטע פעראנטווארטליכקייט. אזא ליבע לעגט ארויף פליכטען, קודם כל, געהערענהאפטיגקייט, אפענהארציגקייט און פאלשטענדיגע לאיאליטעט. ווארים, אויב זי איז טאקע אזוי הייליג, אזוי איבערגעגעבען, איז זי נישט פערזענליך, ווארום אלעס איבעריגעס ווערט זיך אן לגבי דעם איין און איינציגען אידעאל. קיין זאך עקזיסטירט נישט אויסער דעם — אין עוד מלבדו...

ליבע, לויט אונזער אויפפאסונג, איז דאן ווייט פון שיכרות און פאנטאזיע. גראד פערקעהרט, זי איז פראקטיש, דורכאויס אין די ראהמען פון בעוואוסטזיניגער ווירקליכקייט. עס וואלט געווען אונדענקבאר ווען איין צד, אדער דער צווייטער וואלט בעהאלטען סודות, אדער וואלט נישט געבען אויפריכטונג פערציהונג פאר בעגאנגענע עולות. דערפון קומען מיר צו א ווייטערען שלוס-תשובה ריינע און געטליכע ליבע קען נישט געמאלט זיין אהן אויפריכטיגע תשובה. אנערקענען די בעגאנגענע פעהלערען און זיך פאלקאם איבעראנדערשען.

אט אזא ליבע שטעלט מיט זיך פאר דער „שיר השירים", דער ליבעס דאקומענט צווישען די כנסת ישראל און גאט. אין איהם געפינען מיר די אבשפיגלונג פון דעם גאנצען לעבענס געראנגעל מיט וועלכען אמת'ע ליבע איז דורך און דורך פערבונדען. מיר געפינען חערום א שטארקע תשובה-געפיהל. די כנסת ישראל איז בעהערשט פון א געפיהל, וואס לאזט איהר נישט אויסבעהאלטען איהרע ליבעס אינטריגעס מיט אנדערע פעלקער, מיט אנדערע קולטורען און אנדערע געטער. אין איהר ליבעס ערקלערונג, אין איהר ליבעס געזאנג וועבט זיך דורך א פאדעם פון אויפריכטיגער חרטה. זי ערקלערט אפענהערציג: „שמיני נטרה את הכרמים כרמי של לא נטרתי". זי איז זיך מודה, אז זי איז געווען איבערגעגעבען אנדערע גערטנער, איהר אייגענעם ווייַנגארטען האט זי געלאזט הפקר... זי האט בערייכערט און בעפרוכפערט אנדערע פעלדער, אין אלע ליטעראטורען און אין אלע צווייגען געפינט איהר די השפעה פון כנסת ישראל. אומעטום האט זי איבערגעלאזט איהרע שפורען... געדיינט געטער און אבגעטער און זיך געהאלטען מיט אלע גלייך. זיך איינגערעדט, אז אויך איהרע שכנים, די „בנות ירושלים", די אומות העולם, האלטען איהר פאר א אייגענע שוועסטער.. לאנג האט די כנסת ישראל געלעבט אין א וועלט פון אילוזיע, זעלבסט גע־נארעריי, זעלבסט פערלייקענונג, טאג איין טאג או ס בעגאנגען בעוואוסטזיניגען זעלבסטמארד, געאפפערט דעם אייגענעם איך א עולה-תמימה אויפ'ן מזבח פון א פרעמדער וועלט. וועגען דעם כרם ישראל האט מען נישט געטראכט, איהר האט מען נישט נאר פערגעסען, נאר געוויכט. מיט אלע מיטלען אונטערגעהאקט זיינע פליגלען, פערשידענע רעפארמער, יעדער איינער לויט זיין אייגנארטיגען שטייגער, האבען אונטערגעהאקט די ווארצלען און באשניטען די צווייגען פון דעם יודישען ווייַנגארטען. א טייל האט די יודישע קולטור קאנסערווירט און פארמעט אונטער א ויידען מענטעלע און שווערע גילדענע כתרים און זי איינגעשלאסען אונטער זיבען שלעסער אין די שעהנע טעמפלען.. מען האט איהר אונטערגעהאקט די פיס, אפגעשוירן די פליגלען און נישט געלאזען זי ארויס אויף דער פרייער גאס צו איהרע יודען, מען האט נישט געלאזען דעם חתן זיך בעהעפטען צו דער כלה. פון די חדרים און יודישע שולען האט מען פערטריבען דעם יודישען גייסט און איהם מצמצם געווען, אויסגעקוועטשט פון איהם די נשמה און איבערגעלאזט איהם אין רשות פון מלאך-המות, דער קדיש..

פון דער צווייטער זייט זענען אויפגעשטאנען נייע אסימילאטארען וועלכע האבען זיך בעמיהט די אויסערליכע צורה נישט צו פערגעסען. נאכמעהר זיי ווילען זי אויפהאלטען. די נייע רעפארמער, די נייע אסימילאטארען, ווילען נישט פערלייקענען דעם יוד — אבער אויך אין זיי לעבט דער געפיהל פון זעלבסט פערלייקענונג, פון כפירה אין זיין אייגנארטיגקייט און וויטאליטעט. זיי ווילען אויך זיין „ככל הגוים", מיט פעלקער-גלייך... זיי ווילען דאס דערגרייכען מיט זייערע אייגענע מיטלען. אנשטאט צו לערנען די קולטורען פון אנדערע פעלקער אין פרעמדע שפראכען, אנשטאט זיך אויסמישען קערפערליך, זוכען זיי דעם זעלבען ציל צו דערגרייכען אין זייער אייגענע שפראך. די שפראך, וואס איז דער אויסדרוקס מיטעל פון דער פאלקס נשמה און זיינע גייסטיגע אוצרות, וואס ער האט געשאפען און וואס ליגען נאך אין די טיפע אבגרינדען פון זיין יצירה גייסט, איז ביי זיי געווארען א מיטעל פון איבערגיסען מיט איהר הילף פרעמדע ווייבען, פרעמדע השפעות און א פרעמדען ארט לעבען. דער צד השוה צווישען די ביידע איז דער ווילען צו ענטווערטען זיך אליין און זיך צוזאמענמישען מיט אנדערע.

וואס קענען מיר דערויף זאגען? אז ביידע זענען נישט לאיאל, אז ביידע האבען נאך נישט אנערקענט דאס יודישקייט, ווייסט נישט פון פשרנות, אז יודישקייט פאדערט אריגינאליטעט, אז יודישקייט מוז אויסוואקסען פון אן'אייגענעם גארטען, יא און אדער „ונהיה ככל הגוים בית ישראל" — זאל דאס זיין א קערפערליכע, אדער א גייסטיגע, איז א פערברעך געגען דעם כרם ישראל...

פסח, וואס ווערט בעצייכענט אלס זמן חרותנו, איז נישט געווען בלויז א קערפערליכע פרייהייט. קערפערליכע פרייהייט אליין פיהרט צו ווילדקייט, בארבאריזם און פערדארבענקייט. אונזער פסח האט זיך אנגעהויבען נאך אידער די בני־ישראל האבען פערלאזט מצרים. ער האט זיך אנגעפאנגען מיט דער גייסטיגער גאולה, מיט דער קרבן פסח. מיט דעם נאכאפפערן פונ'ם מצרישען אבגאט, מיט'ן אבזאגען זיך פון די פרעמדע קולטורען און זיך איינלעבען אין דעם יודישען גייסט. דער בעפרייאונגס-אקט האט זיך געצויגען דורך א לאנגע 40 יאהריגער מדבר־קייט פון יסורים און פיין. רייניגונג און קדושה... ער האט זיך אנגעהויבען מיט'ן אבזאגען זיך פון פרעמדע געטער און מיט מקבל זיין א אייגענע תורה...

אט דעם כלל און אמת האבען אונזערע אסימילאטארען, וועלכע ווילען זיך סתם אויסמישען מיט פעלקער, ליידער נישט תופס געווען.

זיי דינען נאך ליידער פרעמדע געטער, פלעגען נאך פרעמדע ווייַנגערטנער, צום יודישען זיינ גארטען זענען זיי נאך נישט געקומען...

פסח – זמן חרותנו / פון הרב אליעזר יצחק מייזל

אין אַ שרעקליכען, זעהר פערביטערטען צושטאַנד פייערן מיר היי־יאָהר אונזער הייליגען יום־טוב פסח. דער דאָזיגער יום־טוב, וואָס דינט אונז אַלס סימבאָל פון מענשליכער און נאַציאָנאַלער בעפרייאונג, טרעפט אונז דאָס מאָל אין אַ זעהר געדריקטער שטימונג.

פון איין זייט ווערען פון טאָג־צו־טאָג אונזערע עקאָנאָמישע פּאָזיציעס אַלץ מעהר און מעהר איינגעשרומפען, פון דער אַנדערער ווידער, ווערען געמאַכט גוט אָרגאַניזירטע פּרובען צו בערויבען אונזער געוויסענס־פרייהייט.

און צוליב דעם שוידערליכען עלענד, וואָס הערשט לעצטענס אויף דער יודישער גאַס, איז אויך אונזער אור־אַלטע יודישע פאָהן, וועלכער איז אויסגעהאַפטען דורך אַזאַ טייערן און הייליגען מאָטאָ: רחמנות, בישנות, גמילת חסדים שטאַרק אָפּגעבלאַנקט געוואָרען.

אויף טריט און שריט זעהט מען ווי די אָפּגעצערטע, אויסגעהונגערטע יודישע קינדערלעך, בלאַסע אָפּגעשוואַכטע, אָפּגעריסענע, אַ לאַטע אויף אַ לאַטע וואַרטענדיג אויף דעם טרוקען שטיקעל ברויט וואָס דער טאַטע קאָן נישט פערדינען, ווייל דער טאַטע—אַ יוד—ווערט אין פאַבריק, אפילו אַ יודישע נישט אָנגענומען, צו שטאַטישע אָדער רעגירונגס־אַרבייט ווערט אויך נישט צוגעלאָזט און לעבען מוז מען און צאָהלען הייסט מען...

„שטרוי אויף צו מאַכען ציגעל, גיט מען אונז נישט, און ציגעל מאַכען מוזען מיר", אַט אַזוי האָבען אונזערע עלטערן געשריגען צום עגיפּטישען פרעה, גראָד אַזוי שרייט אויך היינט די פעראָרימטע יודישע מאַסע, אָבער קיינער, לײדער, הערט זיי נישט. אין דעם סאַמע שרעקליכסטען מאָמענט, ווען עס דוכט זיך, אַז אָט אָט אונזער שטאַרקער מוט וועט געבראָכען ווערען, אונזער אויסגעפּרובירטער בטחון און ענטגילטיגען זיג פון דער גערעכטיגקייט וועט צורינען — אין אַט דעם דאָזיגען מרה־שחורה'דיגען צושטאַנד קומט אונז צוהילף ווי אַ טייערער באַלזאַם אונזער בעפרייאונגס פעסט — פסח זמן חרותנו.

דער יום טוב איז עס, וועלכער האָט אונז שטענדיג כח און מוט געגעבען אַלע אונזערע שווערע פורעניות'ן אַריבערצוטראָגען, דער יום־טוב איז עס, וועלכער שטאַרקט אונזער האָפנונג און פערעקשנ'ט אונזער ווילען און אויסדויער אויף אונזער אונגעהייערן שווערן גלות־וועג: דער יום־טוב דערמאָהנט אונז דאָס גרויסע געשעהעניש, וואָס האָט נישט איר גלייכען אין דער גאַנצער וועלט געשיכטע — יציאת מצרים.

די בעפרייאונג פון אַ פאָלק, וואָס איז הונדערטער יאָהר געווען פערשקלאַפט, און דאָס ענטשטיין פון אַ גאַנץ נייע פאָלק, מיט אַ אונשטערבליכע, הויכע רעליגיעזע עטיק.

מצרים איז דאַן, מיט 3248 יאָהר צוריק, געווען די שטאַרקסטע מלוכה אין דער וועלט, מיליטעריש גוט אָרגאַניזירט און עקאָנאָמיש גוט סיטואירט, מיט נאָך אַ רייכע און אַלזייטיג ענטוויקעלטע וויסענשאַפט נאָר איין זאַך האָט ביי זיי געפעלט, דער גלויבען, אַז אַלע מענשען זענען דורך גאָט פון זעלביגען מין געשאַפען געוואָרען.

די עגיפּטער האָבען געדינט צום אָפּגאָט עגאָאיזם, וועלכער גיט דאָס רעכט זייערע דינער צו פערשקלאַפען און געוועלטיגען איבער שוואַכערע און אָרימע בירגער און אַ דאַנק דער איינשטעלונג, וואָס זיי אין משך פון לאַנגע יאָהרען בעגלייט, האָט זיך ביי זיי געשאַפען דער גלויבען, אַז זיי זענען בעשטימען צו הערשען איבער אַלע, נישט נאָר מאַטעריעל, נאָר אויך גייסטיג, און ווער ס'האָט געוואַגט אַנדערשט צו טראַכטען, איז איינפאַך פערניכטעט געוואָרען, זיי האָבען געהערשט מיט'ן כח פון פויסט.

דאָס יודישע פאָלק, וואָס האָט געפלעגט די לעהרע און קולטור פון זייערע שטאַמפאָטער אברהם, לויט וועלכען אַלע מענשען מוזען גלייך בעהאַנדעלט ווערען, און אַלע נויטבעדערפטיגע אונטערגעשטיצט, האָט זיי אין משך פון לאַנגע יאָהרען בעגלייט האָט זיך אין אַ שטענדיגען קאָנפליקט מיט די אָנהענגערס פון אָפּגאָט „עגאָאיזם", און ווי אין די מייסטע פאַלען, האָט אויך דאָ דער טיראַנישער גייסט זיך געשטעלט אויף דער זייט פון די פויסט־העלדען, און דאָס יודישע פאָלק איז אונאויפהערליך געשטערט געוואָרען אין זיין גייסטיגע ענטוויקלונג; דערנאָך האָט זיך אָנגעהויבען אַ סעריע פון גזירות און אויסנאַהמס־געזעצען געגען יודען, נישט קוקענדיג וואָס זיי האָבען מיט זייער גייסט און פלייס אַזוי פיל געלייסטעט און געשאַפען פאַר דעם עגיפּטישען פאָלק און מלוכה.

די דאָזיגע אויסנאַהמס־געזעצען האָבען די יודען אַראָפּגערוקט ביז צו דער מדרגה פון געוועהנליכע שקלאַפען און איינגעשפּאַנט זיי אין דער שווערסטער און נידריגסטער אַרבייט.

אַן אויסנאַהם איז געווען דער שבט לוי, וועלכער איז געבליבען טריי אברהם אבינו'ס קולטור און נישט געטיילט דעם ביטערן שיקזאַל פון זיינע ברידער, צווישען זיי זענען געווען זעהר פיל בעסער סיטואירטע יודען, וועלכע האָבען געשפּילט אַ בעדייטענדע ראָלע אין עגיפּטישען לעבען.

אָבער גאַנץ אַנדערש ווי היינט האָבען זיך די דעמאָלסדיגע בעסער סיטואירטע יודען בעצויגען צו זייערע אונגליקליכע ברידער, זיי האָבען אונאויפהערליך געמאַכט אַלע בעמיהונגען צו רעטען און בעפרייען זייערע ברידער און שוועסטער פון דעם שרעקליך פיינליך שקלאַפישען יאָך.

עס איז זעהר פערשטענדליך, וואָס גראָד פון אַט דעם דאָזיגען שבט האָט גאָט אויסגעוועהלט און אויסגעקליבען דעם ערלעזער פון זיין געפּלאָגט פאָלק — משה דער זוהן פון עמרם.

משה איז דערצויגען געוואָרען אין קייזערליכען הויף, ער האָט געוואוסט פון אַלע עגיפּטישע לעהרען, אָבער זיין גרויסער גאָטס גייסט האָט איהם נישט געלאָזט רוהען, זייט ער האָט זיך בעגעגענט מיט דער טראַגישער לאַגע פון זיינע פערשקלאַפּטע ברידער, איהם האָט שאָקירט די טיראַנישע אונגערעכטיגקייט פון די עגיפּטישע מושלים.

איינמאָל פּאַסירט אַ מאָל, וואָס מאַכט זעהר אַ שווערען איינדרוק אויף זיין הימלישע נשמה, ער בעמערקט ווי אַן עגיפּטישער בעאַמטער פערפייניגט אַ יודישען אַרבייטער — שלאָגט צוליב אַ העסליכען שמוציגען ציל, ער וויל איהם צוחאַבען זיין פרוי. משה קאָן זיך נישט מעהר בעהערשען און טויט דעם נידערטרעכטיגען בעאַמטען.

דער דאָזיגער צופאַל צווינגט משה'ן צו פערלאָזען מצרים, ער קומט אין מדין און אויך דאָ בעגעגענט ער אונגערעכטיגקייט: אַ ווילדע צאָלאָזענע האָרדע אַרבייטער שלאָגט און בעליידיגט שטאַרק די שוואַכע פרויען פּאַסטוכער, משה נעמט זיך אָן פאַר די עוולה פון דיזע בעפאַלענע אונשולדיגע פרויען און ראַטעוועט זיי.

זיין ריין האַרץ געפינט דאָ אויך קיין רוהע נישט, אויף טריט און שריט שטויסט ער זיך אָן, אין סאַמע אונגערעכטיגקייטען, ער גיט אויף זיין שטרעבען צו בעקעמפען די ברוטאַלע פויסט־הערשאַפט און ער בעשליסט צו ווערען אַ פּאַסטוך, אַ פיהרער פון שאָף, דאָ אין דער סביבה פון די אונשולדיגע שעפעלעך האָט משה בעהאַפט אויסצוגעפינען דעם פּלאַן ווי אַזוי צו פערברידערן אַלע מענשען, און איבערבויען די פערדאָרבענע וועלט אויף יסודות פון יושר און גערעכטיגקייט.

און עס איז געשעהן דאָס, וואָס ער האָט געוואָלט און צו וואָס ער האָט געשטרעבט. איינמאָל איז אַ שעפעל אַנטלאָפען פון דער סטאַדע. משה האָט עס נאָכגעיאָגט און בעמערקענדיג, אַז עס איז געלאָפען צו אַ וואַסער שטילען זיין דורשט, האָט זיך משה פערשעהמט, גענומען עס אויף זיינע הענט און אַזוי אַוועקגעטראָגען צוריק אין דער סטאַדע, זאָגענדיג: „פערציי מיר שעפעלע, איך האָב נישט געוואוסט און נישט פערשטאַנען, אַז דו ביזט דורשטיג.

נאָכדעם האָט משה פּלוצים בעמערקט די געוואַלטיגע דערשיינונג, וואָס איז געגען די נאַטור־געזעצען: אַ בוים ברענט און ווערט נישט פערברענט. (דאָס איז אַ סימבאָל, אַז דאָס יודישע פאָלק וועט נישט פערברענט ווערען). משה דערנעהנטערט זיך צום בוים, און דאָ דערהערט ער די געטליכע שטימע רופען: „משה משה של נעליך מעל רגליך" אויף דעם אָרט, וואו דו שטעהסט האָט נאָך קיין מענשליכע האַנד מיט איהר פאַלשער ציוויליזאַציע און קולטור זיך נישט צוגעריהרט, דאָס איז נאָך דאָס הייליגע שטיקעל ערד אין דעם צושטאַנד ווי גאָט האָט עס בעשאַפען.

אויף דעם הייליגען אָרט האָט משה רבנו בעקומען די גרויסע מיסיע צו ראַטעווען זיין פאָלק פון שקלאַפעריי מיט דעם תנאי אָבער, אַז דאָס יודישע פאָלק זאָל שטענדיג געדענקען דעם גרויסען וואונדער פון זיין בעפרייאונג אַזוי קערפּערליך פון דער שקלאַפעריי, און גייסטיג — זיך ריינוואַשען און בעפרייען פון דער שמוציגער, עגאָאיסטישער קולטור, פון דעם שווינדעל, וואָס דער פאַלשער נאַציאָנאַליזם האָט זיך אַלס ציוויליזאַציע אָנגעטאָן.

משה קערט צוריק קיין מצרים, שטעלט זיך פאַרן קייזער, פאַר פרעה'ן און אין גאָטס נאָמען פערלאַנגט ער פון איהם די בעפרייאונג פון די יודען, ער בעקומט אַ קאַטעגאָרישען אָפּזאָג: „איך אָנערקען נישט קיין יודישען גאָט און איך וועל די יודען נישט בעפרייען". משה פּרובט אויף פערשידענע אופנים איבערצוצייגען פרעה'ן אין דער נויטווענדיגקייט פון בעוויליגען מינדעסטענס אַ 3־טאָגיגען אורלויב פאַר די אָפּגעמאַטערטע יודישע שקלאַפען, אָבער פרעה בלייבט פערעקשנ'ט און רוקט אַרויס אַ פרישע טענה געגען די יודען: „נרפים אתם" פוילענצער, ליידיגגייער זענט איהר, און ס'דערשיינט אַ פרישע פעראָרדענונג, נאָך מעהר זייער לאַגע צו פערביטערען. גאָטס צאָרן ווערט אויסגעגאָסען אויף עגיפּטען און דאַן ערשט קומט דער גרויסער מאָמענט — דאָס יודישע פאָלק ווערט בעפרייט פון קנעכטשאַפט. און אין משך פון אַ גאַנץ קורצער צייט — סך הכל אין 7 וואָכען — ווערט דאָס יודישע פאָלק, אַ פאָלק מיט אַ נייע לעהרע, אַ לעהרע פון איינהייטס גאָט, פון מענשען־ליבע, גערעכטיגקייט און יושר לגבי אַלעמען, גלייכהייט און פערזענליכע פרייהייט, אָבליגאַטאָריש נאָר 6 טעג אַרבייטען, און דער 7־טער טאָג איז שבת, פולשטענדיג רוהען נישט נאָר מענשען, נאָר אויך אַרבייטענדיגע בהמות.

די דאָזיגע הייליגע געבאָטען האָט נאָך די מענשהייט נישט געהערט, און דאָס יודישע פאָלק בעקומט די מיסיע עס צו פערווירקליכען.

נאָך נישט לאַנג האָבען זיך די יודען געקלאַמערט אין דער הייליגער תורה, עס האָבען אַריינגעדרונגען אין זיי שרעקליכע איינפלוסען פון די אַרומיגע פעלקער, וועלכע האָבען געשמעקט ביז איבערן קאָפּ אין פינסטערער געצענדינעריי, און עס איז געקומען דער שווערער קלאַפּ פאַר די יודען, וועלכע זענען צעזייט און צעשפּרייט געוואָרען איבער דער גאַנצער וועלט.

די געשיכטע פון אונזער גלות איז פול פון איבערמענשליכע ליידען, עס איז נישטאָ דאָ כמעט קיין איין פּלאַץ, וואָס זאָל נישט זיין דורכגעווייקט פון יודיש בלוט. נאָך ביז היינטיגען טאָג זענען דאָ לענדער, פאַר וועלכע יודען האָבען אין פערלויף פון יאָהרהונדערטער, זיך מקריב געווען, געדינט זייער נייע פאַטערלאַנד בלב ונפש און דאָך ביי דער מינדעסטער פּאָליטישער ענדערונג, ווערען אַלע צרות אויף זיי אויסגעגאָסען.

טרעפליך בעקלאָגט ביראָן, דער ענגלישער דיכטער דאָס אונשולדיג פערפאָלגטע יודישע פאָלק: „די טויב האָט איהר נעסט זיין היים יעדערער, נאָר דער יוד געפינט זיין רוה אין קבר" (ווי עס שטייט, אין מדרש רבה).

מיין מאַגען „בונטעוועט" זיך!...

ער ‚פּראָטעסטירט' געגען די פסח'דיגע מאכלים

פון י. אַבערזשאַנעק

אַ בעקאַנטער דאָקטאָר האָט געזאָגט, אַז דער מאָגען איז געגליכען צו אַ קינד: מען דאַרף איהם קענען דערציהען. פונקט ווי אַ קינד, האָט ער, דער מאָגען, זיינע קאַפּריזען. פונקט ווי אַ קינד, טאָר מען איהם נישט נאָכגעבען די שמד. מען טאָר איהם נישט מאַכען קיין בייזען האַלז. גיסטו איהם נאָך וואָס ער וויל, ווערט ער צופּיעשטשעט, צעבאַלעוועט און דער סוף איז, אַז דו האָסט שפּעטער פון איהם געברענטע צרות. האַלסטו איהם אין דער צוים, גיסט איהם נישט נאָך זיינע אַפּעטיטען, איז ער בעשיידען, האָט נישט צו דיר קיין טענות, איז צופרידען פון אַלעם וואָס מען גיט איהם. טאָמער פערקעהרט, (טאָמער ביזטו אַ בעל רחמנות) אַ ווייכהאַרציגער, ווערסטו אויס האַלעבאַס, האָסטו מעהר נישט קיין דעה איבער איהם, נאָר ער איבער דיר. וואָס דו גיסט איהם, האָט ער ווייניג. וואָס דו גיסט איהם, געפעלט איהם נישט. און טאָמער ווילסטו שפּעטער מיט איהם מאַכען קונצען שפּילט ער דיר אויף אַ שטיק, אַז ס'גיעהען דיר איבער די אויגען.

דער מאָגען איז ווי אַ קינד; מ'דאַרף איהם קענען דערציהען, דערציהסט צו איהם איידעל, וועט ער דאָס גאַנצע לעבען מוזען האָבען איידעלע זאַכען, ווי: האָבערפלאַקען, אַ קריפּניטשעק, אַ שטייקעלע עוף, אַ ביאַלע שטיקעלע חלה, אַ מאַגער יאַיכעל — לייכטע זאַכען. געוואוינסט דו איהם צו צו פראָסטע זאַכען, האַקט ער די גראָבסטע זאַכען: אַנ'אַלט שטיק ראַזאַזיקע, מיט אַ שפּיקאַלטע וואַסער אויפ'ן ניכטערען מאָגען. שבת אַ פעט טשאָלענט מיט עטליכע גלעזלעך קאַלט ביר און דערנאָך — אין בעט אַריין און — גאָרנישט. אָט אַזאַ בעשעפעניש איז דער מאָגען.

וואָס דער בחור איז, האָב איך ערשט געזעהען דעם היי־יאָהריגען פסח. דעם היי־יאָהריגען פסח האָט מיר דער חברה־מאַן דערצעהלט די אמת'ע מעשה. אוי, הערט איהר, האָט ער מיר אויפגעשפּילט! מיטאַמאָל האָט ער, פּונקט ווי בלעמ'ס אייזעל, בעקומען לשון, און זיך גענומען מיט מיר אויסטענה'ען, און דערצו אויף אַ חוצפה'דיגען אופן. הערט, וואָס ס'איז געווען:

באַלד ביים ערשטען סדר, האָט ער זיך גענומען בונטעווען. ווי באַלד איך האָב גענומען די ערשטע כוסה, האָט ער זיך אַ שאָקעל־אָפּ געגעבען, און געזאָגט:

— פריץ לעבען, וואָס איז דאָס? וואָס עפּעס וויין נאָך האַלבער נאַכט? וואָס מאַכסטו מיך עפּעס אַ שיכור?

האָב איך נישט געענטפערט. ביים צווייטען און ביים דריטען כוס, האָט ער זיך יעדער אָפּגעשאָקעלט און שוין גענומען אַ העכערן טאָן:

— פעטער, הערט אויף מיט אייערע זהולטייסקע שטיק! איך פערבעם נישט קיין אַלקאָהאָל!!

האָב איך איהם געהערט ווי דעם קאַטער און גענומען דעם פערטען כוס. האָט ער גענומען מרוטשען און יאַרטשען. וואָס ער האָט געוואָרטשעט, האָב איך נישט געהערט. ווייל... איך בין איינגעשלאָפען.

ביים צווייטען סדר, האָט ער זיך שוין צעלאָזט אויפ'ן קול און כסדר מיר געמאַכט „אָבסטרוקציעס". כסדר געפרעגט קשיות און אויף אַ פּאַסקודנעם ברוטאַלען אופן.

די ערשטע קשיא האָט ער געפרעגט ביים כרפס:

— בעל־הבית־לעבען, וואָס איז דאָס? וואָס גיט איהר מיר עפּעס גראָז, וואָס בין איך ביי אייך אַ בהמה, צי וואָס?

— שאַ, מאַכט נישט קיין געוואַלדען — האָב איך איהם ערקלערט — דאָס איז כרפס.

— גריבס? טאַ וואָס עפּעס גראַד גרינס פון פּיעטרושקע? פאַרוואָס נישט אַ בלומען־טאָפּ?...

די צווייטע קשיא האָט ער געשטעלט ביים מרור.

ווי באַלד איך האָב אַראָפּגעשלונגען דעם מרור אַ צאַפּעל געטון ווי אַן אָפּגעבריהטער און גענומען מאַכען יללות:

— בררררר... וואָס איז דאָס? וואָס איז דאָס פאַר אַ „פּאַטראַיוע"? וואָס האָסטו דיך הייבט אָנגעזעצט אויף מיינע יאָהרען, וואָס?

— שוטה איינער, דאָס איז מרור, אַ זכר צו די ביטערע פּיין, וואָס יודען האָבען אַמאָל געליטען אין מצרים.

— אַ זכר זאָגסטו? אַ זכר צו די פּיין? טאַ פאַרוואָס לאָזטו עס אויס צו מיר? ווילסט דיך דערמאָהנען אין די יודישע פּיין, גיסטו מיר מרור? ווילסט דיך פּייניגען, האָסטו דאָך אַנדערע מיטלען. נעם אַריין אויף די 8 טעג פסח די שויגער אין שטוב אַריין, טו אָן אַ פּאָר ענגע שיך, לאָז דיר רייסען די ציינער, לאַד איין געסט — פאַרוואָס מוז איך פונקט זיין דאָס כפרה־היהנדעל?

די דריטע קשיא האָט ער געפרעגט ביי די חרוסת:

— פע, וואָס איז שוין ווידער?

— דו זעהסט דאָך, — חרוסת! דאָס איז אַ זכר צום ליים, וואָס אונזערע עלטערן האָבען געקנעטען אין מצרים.

— אַ זכר צום ליים? די יודען האָבען דאָך געטראָגען שטיינער אויך, פאַרוואָס עסטו נישט קיין שטיינער?... די יודען האָבען דאָך געבויט אין מצרים פּאַלאַצען, טאָ פאַרוואָס שלינגסטו נישט אַראָפּ אַ טיר, אַ שיבעל, אַ טרעפּ, אַ פענסטער, אַ דאַך — אַלס אַ זכר פון פּתום ורעמסס? פאַרוואָס גיסטו מיר נישט אַ בייטעל מיט געלד אַלס אַ זכר פון „רכוש גדול"?...

די ריכטיגע חתונה האָט ער מיר אויפגעשפּילט ביי „כורך". ווי באַלד איך האָב אַ כאַפּ אַראָפּ געגעבען די צוויי שטיקלעך מצה, מיט אַ שטיקעל געריבענעם כריין, האָט ער אַזאַ ריטשע געטון, אַז די „אויגען זענען מיר איבערגעגאַנגען".

— בעל־הבית — האָט ער געזאָגט — איהר זענט שוין צופיל נאַכאַל. ווי וואַגט איהר מיך מיטען נאַכט צו דערלאַנגען אַזאַ ביטערע פּיל? כ'בין דאָך שיער נישט דערשטיקט געוואָרען! וואָס מיינט איהר, אַז ס'איז הפקר אַ וועלט! בלוט־זויגער! עקספּלואַטאַטאָר!! אוימנוצער וואָס איהר זענט! איך וועל אייך...

— אויספּאַקאַיע דיך, מיין ליבער — האָב איך מיך ביי איהם גענומען בעטען ווי ביי אַ גזלן — נאַ, לייען, ס'שטעהט דאָך בפירוש: „כן עשה הלל" — אַזוי האָט געטון הלל.

— אַזוי האָט געטון הלל? און אַז הלל האָט אַזוי געטון, מוזט איהר אויך אַזוי טון? פאַרוואָס פערקוקט איהר זיך וואָס הלל האָט געטון? פאַרוואָס פערקוקט איהר זיך נישט, וואָס אשר קאָהן טוט? וואָס אייטינגאָן טוט? אָדער וואָס אַנדערע גבירים טוען? הלל איז מסתמא געווען אַ יוד אַ קבצן, איז ביי איהם מצה מיט כריין געווען אַ מאכל. בעסער אַ גוטען ארץ־ישראל־פּאָמעראַנץ מיט אַ גוטער באַנאַנע, אָדער אַ גוט שטיקעל אינדיק, אָדער קאַרפּען־קאָפּ און זאָגט: „כן עשה אשר קאָהן," „כן עשה אייטינגאָן", „כן עשה פּיניע גערשאָזסקי" — אויף אַזאַ „כן עשה" וואָלט איך זיכער נישט פּראָטעסטירט!...

אַזוי האַלט ער, דער בחור, אין איין פרעגען קשיות.

עס געפעלען איהם נישט די מצות.

— וואָס איז דאָס פאַראַ עסען, וואָס? איך בין דאָך שוין איינגאַנצען צוקאַליעטשעט!

— דאָס איז אַ זכר פון יציאת מצרים. יודען האָבען נישט געקענט באַקען קיין קוכען האָבען זיי געגעסן מצות. דערפאַר עסן מיר היינט אויך מצות — פערשטעהסט?

— יאָ, איך פערשטעה זעהר גוט. אָבער וואָס בין איך שולדיג?

אַ ווייסע אוואַנטורע האָט ער מיר געמאַכט צוליב דעם פסח'דיגען באָרשט.

— בעל־הבית־לעבען — האָט ער זיך געקאָכט — וואָס מאַכט איהר מיך עפּעס פאַר אַ „רויטען"? איך בין קיינמאָל קיין רויטער נישט געווען, און איהר מאַכט מיך בגראַנדע פאַר אַ רויטען!...

— נאַרעלע, דאָס איז אַ זכר צו דער מכה „דם".

— אַהאַ, אַזוי, צו דער מכה דם... טאָ וואָס עפּעס גראַד די מכה דם? און וואָס וועט איהר נעמען אַלס זכר צום „שחין"? — ווייניג פּאַרכעס זענען דאָ ביי יודען?...

אָט אַזעלכע קשיות פרעגט ער, דער בחור, אַ גאַנצען פסח. ער האַלט זיך אין איין בונטעווען. איך האַלט איהם דערווייל אין איין בערוהיגען, איך בין אָבער נישט זיכער מיט איהם. ער איז צופיל „ראַזסטראָיעט", און ווער ווייסט וואָס פאַראַ חתונה ער וועט מיר נאָך אויפשפּילען די צווייטע טעג פסח.

איך ציטער פאַר דעם בחור!...

יצחק לייבוש פרץ

צו זיין 21. יאָהרצייט

משה בראָדערזאָן

דער רעפּרעזענטאַנט

(עטליכע רעפלעקסען)

שוין 21 יאָהר זעהען מיר אָהן פּרצ'ן — 21 יאָהר שוין — און דאָך איז זיין ווירקונג אויף א האָר נישט געמינערט, דאָך איז זיין ארויס־שטראַהלונג אויף אונזער ליטעראַטור וואָס־ווייטער, אַלץ — שטאַרקער!

מיט פּרצ'ן קאָן בשום אופן נישט געשעהן דאָס, וואָס עס פּאַסירט און קאָן פּאַסירען מיט אונזערע אויסגעצייכענטע קלאַסיקער. און מיט די, וואָס גייען נאָך ארום צווישען די לעבעדיגע — ההיינו, אַז מען היטעט זיי איבער, אָדער מען גייט זיי פאַרביי אַרום און מען בעמערקט זיי נישט!

היינט, וואָס איז עס אייגענטליך פאַר א כּוח דער כּוח פון פּרצ'עס ווערק, וואָס גרייכט, און פון זיין פּערזענליכקייט, וואָס לעבט, און ווערט אַזוי לאַנג לעבען, גרייכען און ווירקען, כּל זמן עס וועט לעבען די יודישע ליטעראַטור?

* * *

דריי קאַנאָניזירטע קלאַסיקער האָבען מיר — מענדעלע, שלום עליכם און פּרץ. (און אין דעם קאַנאָניזירטען טריאומוויראט ווערט אַגב א גרויסע עוולה געטאָן דעם קלאַסיקער פון דער יודישער פאָלקסטימליכער דראַמע, ש. אנסקין, וועלכער האָט זיך מיט איין „דיבוק" קונה געווען עולם הבא אויף אוי־סער אַלימפּ).

מיר האָבען נאָך און נאָך קלאַסיקער — אומת, נישט־קאַנאָניזירטע — להבדיל בין החיים ובין המתים, וואָס ווערען נאָר אין בעטראַכט גענומען ביי פייערליכע געבורטסטאָג און יאָהרצייט־טעלעגראַמען, און —

זייענדיג, ווי געוויינליך, גוזמא'דיקער (בעל־גוזמא) און פּזרנים אין די פּאָלען, ווען עס „קאָסט קיין געלט און קיין... לעבער נישט", דעקען מיר מיט גאַנצע לאַנגעס, מיט דער בריטער האַנד מהנח אפילו קלאַסישע ליטעראַטור־אומפּאַטענטען, און מענשען, וואָס וועזען און מאַניפעסטירען קלאַסישע מוסטערן פון נישט קאָנען שרייבען — טיטולען פון קלאַסיקער...

דער האָזיגער זייטען־שפּרונג געהער אָבער איצט נישט צום ענין, הגם ס'וואָלט שוין די העכסטע צייט געווען אַנצואווייזען, אַז אין דער קלאַסיקער־חבריא, פּרומאַל גערעדט, קאָן מען נאָר אַנקומען מיט א דאָקומענט פון קאָנען שרייבען פּשוט־כפשוטא, און אַז די פעהלטערטע אטעסטאַציעס פון פאַר 20־גער יאָהרען צוריק, די אטעסטאַטען פון די האַנאָריס־קויזאַ־דאָקטוירים קאָנען ביי היינטיגע טאָג נישט גילטען אפילו פאַר פעלדשערס, בעת מיט פּסיכאַטישען אַנאַלפאַבעטיזם קאָן מען איצט, צווישען קולטור־מענשען, נישט זיין אפילו די קלענסטע אַט־ראַקציע.

דער ערשטער וואָלט עס פּרץ געזאָגט. דאָס איז מעהר, ווי זיכער.

אַז — אַפּשפּרעכען אַנ'עין הרע קאָן מען א באַבעצע, אָבער כּדי צו זיין שעפעריש אין דער ליטעראַטור פון 20־טען יאָהרהונדערט, דאַרף מען עפּעס זעהן און קאָנען: מ'דאַרף קאָנען זעהן, און זעהן דאָס קאָנען!

* * *

כּאַך־אַרמאַל: זאָל מיר געשאַנקען זיין דער זייטען־שפּרונג, ווען עס זענען דערמאָהנט געוואָרען די דריי קאָריפעיען אונזערע: מענדעלי, שלום עליכם און פּרץ — אַמאָ די דריי פאַזונדערע גרויסמייסטערס, וואָס אייטליכער פון זיי האָט זיין באַזונדער בעדייטונג —

דער ערשטער — די בעוואוסטזיניגע מעשה בראשית פון אונזער ליטעראַטור.

דער צווייטער — דער אומגעהייערער טיפער קוואַל פון אונזער נוסח ולשון.

דער דריטער — פּרץ — אונזער פּאַהן און רעפּרעזענטאַנט.

נאַ, וואָס פּשרייט עס אין דעם פאַל — רעפּרעזענטאַנט? וואָס פאַר א כּוונה שטעקט אין דער בעצייכענונג? איז עס נישט אַמאָל א פוסטער קלאַנג — אָט אַזוי גלאַט א שיינער טיטול, א מין קאָלירטער אַסטעלבאַנט, אַנ'אָנגעהענגעטער אָהן א פּאַרוואָס?

ניין, עס איז נישט גלאַט אַזוי און נישט סתם אַזוי אין דער וועלט אַריין.

און קלאָרער וועט ווערען אַמאָ די בעצייכענונג, ווען מיר וועלען זי פּרובען פּערגלייכען ווי־אַזוי עס איז ביי די פּערשידענע אומות ולשונות.

איך וועל קיינעם נישט אַריינלייגען קיין פינגער אין מויל אַריין, ווייל איך האַלט נישט מיינע מיטשמועסער, מיינע מיטטראַכטער און מיטלייענער פאַר אינגאָראַנטען, און איך וועל זיך דעריבער דערלויבען צו פרעגען:

— פּאַרוואָס איז עס למשל אַזוי, אַז דער רע־פּרעזענטאַנט פון דער ענגלישער ליטעראַטור איז עד היום בירדאָן, פון דער דייטשער — גאַעטע, פון דער פראַנצויזישער — הוגאָ, פון דער רוסישער — פּושקין, פון דער פּוילישער — מיצקעוויטש, פון דער..... העברעאישער — ביאַליק א. אַז. וו. א. אַז. וו. כאָטש מיר אַלע ווייסן עס (עס קומט מיר נישט צו שלא־מען פּאַר די הייך!) אַז, ווי מען זאָל נישט נויטער

קאָנען מעסטן אויפן צענטימעטער דיכטערישע גרויסקייט, פערנעהם און אומפאַנג — זענען אין זייערע ליטעראַטורען, אין די ליטעראַטורען פון די אַנדערע פעלקער, אפשר דאָ גרעסערע און מעכטיגערע פון זיי.

אַזוי איז עס אָבער אין דער ווירקליכקייט, ווי אַקאַרשט געזאָגט, און אַז ווען מען פערטראַכט זיך איבער די גורלות און ווערק פון די אַנדערע פעלקער — איבער זייערע דראַנגען און כּוונות, איבער זייערע קינסטלערישע אידעאישער ציל־בעוואוסטזיניגקייט איבער זייער גרויסען עטישען ווערט, וואָס טראָגט זיך אַבסאָלוט מיטן עסטעטישען —

דאַן איז מען אַבסאָלוט סובל, האָמאַי י. ל. פּרץ און נישט קיין אַנדערער — פריהער און שפּעטער — קאָן זיין און איז אונזער עהרליכער, ריטערליכער, טיף־מענשליכער קינסטלער־רעפּרעזענטאַנט, דער ערשטער בירגער פון אונזער שיינער ליטעראַטור —

אונזער וויזיט־קאַרטע ביים בעגעגענען זיך מיט די וועלט־ליטעראַטורען אין דער אידעלער, ריטער־ליכער פערמעסטונג — אין שלום און אין קאַמף פאַר אונזער פּאָזיציע!

א. גלאַנץ

צוריק צו פּרצ'ן

באַטצודאַנקען — מען קומט איצט צוריק צו פּרצ'ן. איין און צוואַנציג יאָהר נאָך זיין טויט ענטדעקט מען איהם פונדאַסניי. אַפילו אין ראַטענ־לאַנד גייט אַ רעוויזיע, פּרץ איז יאָ געווען גרויס סיי ווי אַ קינסטלער, סיי ווי א פּערזענליכקייט, אָו־סער סאָוויעטען־לאַנד איז דאָך אוודאי נישטאָ וואָס צו רעדען. וואָס א יאָהר מעהר מען דערווייטערט זיך פון איהם — אַלץ העכער שטייגט, אַלץ וויכ־טיגער ווערט ער. מען קלאַפּט זיך אל־חטא, מען איז מודה, אַז מען האָט איהם קיינמאָל נישט גע־העריג אָפּגעשאַצט.

ס'איז נישט קיין צופאַל. ס'האָט געמוזט קומען דערצו: מען זאָל ענדליך איינזעהען, אַז י. ל. פּרץ איז די ביז איצט וויכטיגסטע פיגור אין אונזער נייערער ליטעראַטור. א דינאַמישע קראַפט און אַ פעסטונג, דער אמתער יודישער קינסטלער מיט א וועלט־פּערנעהם.

נו, איז י. ל. פּרץ, דער רבי, וואָס ביי איהם דאַרף מען גיין אין חדר, געווען אַ טרעגער פון גוטסקייט־קאַשיקעס? אַדרבה איז ער געווען א „קלו־גער" שוויגער? האָט דער דאָזיגער „ראַכמיסטער" פון דער וואַרשאַוער גמינע אַנגענומען א פול מויל וואַסער אין דער ליטעראַטור, ווען עפּעס איז איהם נישט געפעלען — באַשר עס איז בעקוועמער צו שווייגען, צו היטען זיך די באַזע — ווער ס'איז שיין בין איך קלוג? האָט ער נאָך געטיילט חמשה־עשר און געקניפּעלט אין די בעקלעך?

פּרץ'ס איינפלוס איז אויסער יעדען צווייפעל, ער וועט נאָך ערשט שטאַרקער און אַלגעמיינער ווערען. און פון וואַנען אָט דער איינפלוס? מען ווייס שוין, דער ענטפער איז א פּאָרטיגער: פּער־זענליכקייט. אויסגעצייכענט. נאָר אין וואָס איז בע־שטאַנען פּרצ'ס פּערזענליכקייט? אדרבה — גיט א טראַכט, איז עס אַזוי אויסען וועג צו זאָגען, אַז זי איז ענג, בלויז פּערקניפּט מיט יענער ליידענ־שאַפט, וואָס ס'האָט פּרצ'ן געטריבען, אָן איינזעהעניש פאַר דער ריזיקע, צו רופען זאָגען מיט זייערע בע־מען, צו קאַטעווען פאַלשקייט, צו אַטאַקירען די מאַכט

האַבענדיגע (אין דער ליטעראַטור און אין געזעלשאַפט) צו זאָגען: „ס'איז אַנ'עוולה!". ווען ער האָט פאַר זיך געזעהען אַנ'עוולה?

די ערשטע מאָס פון און פאַר א שעפערישער פּערזענליכקייט איז אַזאַ גלויבען אין זיך, און — אויב איהר ווילט — אין דער וויכטיגקייט און אמת־דיגקייט פון זיין אַרבייט, אַז ער איז קודם כּל אין זיינע אייגענע אויגען איבער דער קריטיק. די שע־פערישע פּערזענליכקייט — מיט אַקצענט אויף ביידע ווערטער — האָט נישט מורא פאַר דער קרי־טיק. ביי זיך פיהלט זי, אַז זי דיקטירט, זי מאַכט דעם קריטיקער און נישט פאַרקעהרט.

איז ווי האָט פּרץ אויסגעהאַלטען אָט דעם עקזאַמען? ס'איז א שווערער עקזאַמען. שרייבער זענען מענשען, לעבען נישט אין א וואַקוּאום, זיי ווייסען, דעם טייטש פון דאָ — „דעס, איך גיב — דו גיסט. זיי פאַרשטיין צו־גוט אויב מען זאָגט דעם עולם נישט אונטער, וועט ער אַליין נישט כאַפּען וואָס און ווען. האָט אָבער פּרץ זיך דערמיט גע־רעכט? האָט ער דעם קריטיקער אָנגעטון אין א טאָגע, איהם געגעבען די וואָגשאָל אין האַנט: דו, אדוני פּרץ, ביזט דער שופט, וועג און מעסט ווי עס איז/וואויל אין דיינע אויגען? האָט ער פאָטער־ליך געוואַכט איבער די וואוילע יונגעלייטליך, וואָס וועלען אפשר אין צעהנטען גילגול ווערען שטיק־לעך רעצענזענטען?

איהר ווילט וויסען, ווי פּרץ איז זיך בעגאַנגען מיט קריטיק, ווי גוואַלטיג אומפאַרזיכטיג ער איז געווען מיט איהר, ממש זיך געקוילעט אָהן א מע־סער? אָט:

ער איז אַמאָל עפּעס געווען אומצופרידען מיט דער יודישער ליטעראַטור, וואַרפט ער מיט טענות, ביטערנישען, פאָרוואורפען, און פרעגט — —

„פאַרוואָס ווייזט־דאָס נישט אויף די קריטיק"?

און ענטפערט — הערט, הערט:

„ווייל מיר האָבען זי נישט!" — זיין אונטערשטרייכונג, זיין אויסרוף־צייכען.

מיר ווייסען/אויך, אַז ווען ער האָט א געוויסע האַנדלונג פון דער קריטיק בעטראַכט, ווי אַ פּחיתת הכבוד פאַר זיך, איז ער אַריין אין כּעס, זיך גע־בייזערט, נישט געקליבען קיין ווערטער, און — די קריטיק האָט זיך געבויגען פאַר איהם.

ער האָט געטון, וואָס ער האָט געזעהען, אַז ער מוז טון. דערפון זיין גרויסער איינפלוס. דאָ דער קוואַל פון זיין גרויסער פּערזענליכקייט, מיר זעהען איצט אַלע איין, ווי נייטיג עס איז געווען דאָס, וואָס ער האָט געטון.

פּרץ איז אין א בעשטימטער מאָס געווען אין דער אָפּאָזיציע — ליטעראַריש גערעדט, געהערט צו דער מינאָריטעט, אַזוי צו זאָגען, און מעהר־סטענס געווען גערעכט.

זיין גערעכט איז אַ סך שווערער ווי אומגע־רעכט. עס קומט אָן מיט גרינע ווערים, דורך און נאָך א געפעהרליכען גראַנגעל מיט זיך אַליין. מען דאַרף זיין פריי פון דער גרעסטער מורא: זיך צו שאַפען שונאים, אָפּפרעמדען פריינט, אָנשטויסען אויף זיך אַנ'עדה מענשען אַלערליי. פּרץ איז געווען פריי פון אָט דער פונדאַמענטאַלער מורא. ער האָט געהאַט א היבשע צאָהל שונאים, פאַרלוימדער, אָפּ־לאַכער, אַראָפּרייסער און אָפּשפּעטער.

אומזיסט האָט י. ל. פּרץ שטאָלץ דעקלאַרירט זיין אני־מאמין (אין א בריף צו שלום־עליכמ'ען):

„איך קוק נישט אויף זשאַרגאָן, ווי אויף א „כלי־שני", אויך נישט ווי אויף א פערמיטלונג, וואָס גייט אַריבער. איך וויל עס זאָל ווערען א שפּראַך, און דעריבער בעדאַרפען מיר פערברייטערען און פערמעהרען איהרע אוצרות און צוגעבען יעדע רגע אַלץ נייע אויסדרוקען, אַז דער שרייבער זאָל נישט זאָגען: מיר איז ענג דאָס אָרט... איך שרייב צוליב זיך, צוליב מיין הנאה וועגען, און אויב איך דער־מאָהן מיך אַמאָל אָן דעם לעזער, איז ער פון א העכערער מדרגה פון דער געזעלשאַפט (פּרץ האָט דאָ געמיינט אין קולטורעלען זין, ווי עס איז צו זעהן פון דעם שפּעטערדיגען זאַץ) ער איז דער מענש, וואָס האָט געלערנט און געלייענט אין אַ קעבעדיגער שפּראַך".

עס האָט ... געהאָלפען. מען האָט ביז'ן טויט געפאָדערט ביי פּרצ'ן די פילגעליבטע פּער־שטענדליכקייט (לייען: זעלבסטפאַרשטענדליכקייט) און ביז'ן טויט האָט מען געשפּעט און געלצ'עוועט הלמאַי ער הערט נישט אויף צו עקספּערימענטירען זיך פערמעסטען, אינאָווירען, און רעכענט זיך גאַר־נישט מיט דעם דורכשניטליכען זשאַרגאָן־לייענער און אפילו נישט מיט דער קריטיק.

פּרץ איז געגאַנגען זיין וועג, געקעמפט פאַר זיין קרעדאָ. געצאָהלט דעם פּרייז און נישט אויפ־געהערט צו טון, וואָס ער האָט געהאַלטען פאַר נייטיג און זאָגען יעדעס מאָל און ביי יעדער גע־לעגענהייט, ווי זיין מוז האָט איהם דיקטירט — אָהן מורא און אָהן אַרומקוקען זיך אויף לינקס און אויף רעכטס, פון פאָרענט און פון הינטען.

יצחק קאַצענעלסאָן

ביי פּרץ'ן

צעגלאַנע איינס, אַנ'עולם־הזה־אַדרעס פון א רבין,
וואו מען איז פערבענקט געקומען נאָך אַביסעל עולם־הבא;
צעגלאַנע איינס, אין הויף... דינעזאָן דער גבאי —
דאָרט האָט מען נישט גענומען גאָרנישט, נאָר געגעבען.

וואָכעדיגע האָבען זיך געלערנט דאָרטען האַלטען שבת,
און אונגלויביגע, האַלב־טויטע איז גלויבען איינגעהויכט געוואָרען און א לעבען;
וואויל מיר! איך אויך, איך אויך געזעסען בין אין ליכטיגקייט דערנעבען
דער יונגסטער צווישען יונגע און צווישען אַלטע דראַבעס....

פּרץ — ער האָט געמאָגט זיין אין דער היים, צי נאָך אין גמינע —
אין זיין שטוב איז גוט און וואויל אויך אָהן איהם,
ער מעג אַרומלויפען אויף מאַרשאַלקאָווסקאַ אין דער פעלערינע.

עס איז ביי איהם, אויך בעת ער איז נישטאָ, געבליבען פון אים מערעה
ביי פּרץ'ן אין שטוב איז נישט דער עיקר פּרץ פּנים —
דער מקום קדוש וואַרימט, די שכינה פון דעם לעהרער.

אלימלך שמולאָוויטש

ווענוס און דער דיכטער

י. ל. פּרץ'ן צום אָנדענק

אַטלאַס־בלאַסלעך איז די נאַכט.
זילבער־קוואַלען שטראָמען פונם הימעל הויך —
ווענוס טובליט זיך און לאַכט.

העל א בלויער שטערן שיינט.
הייליג ציטערט דורך א קלאַוויש און א טאָן פערגעהט
ווענוס ציטערט אויף און וויינט.

אַטלאַס־בלאַסלעך איז די נאַכט.
פונם שטילן קבר, צו דעם דענקמאָל פּריי
שטייגט דער דיכטער אויף און לאַכט.

אָהן א בענקשאַפט, אָהן א טרוים,
שלאָפען טויטע; אייביג לעבט דער דיכטער נאָך,
זיינע לידער געהען דורכן רוים....

ווענוס בענקענד און פערטרויט.
לויערט פונם הימעל צו דעם קבר ווייט, —
שוואַרצע רויזען שיקט זי און צו שטרויט...

און פון ווענוס הייסע טרעהר
לעשט דער שטערן זיך, דער דיכטער שווינדט,
ווענוס וויינט און זעהט איהם שוין נישט מעהר.

א שטארקע פרוי

ערצעהלונג ● נאכן פראנצויזישען ● פון נ. פערלמאן

פלארא האט זיך שארף איינגעקוקט אין איהר מאן. שוין עטליכע טעג, אז זי דערקענט איהם נישט. ער האט זיך געביטען, איז געווארען גאר אנ'אנדער מענש: נערוועז, בייז, אנגעכמורעט, פערשלאסען אין זיך.

— פיליפ, וואס איז דיר? — האט זי איהם א פרעג געטון.

פיליפ האט א שאקעל געטון מיט'ן קאפ, ווי ער וואלט וועלען פון דארט ארויסטרייסלען די אלע זארג, וואס האבען זיך דארט אנגעקליבען, און גע־ענטפערט טרוקען:

— גארנישט... עס איז מיר גארנישט...

די פרוי איז מעהר נישט צוגעשטאנען צו איהם.

אין א פאר טעג ארום, נאכ'ן עסען, ווען זיי זע־נען ביידע אריין אין זאל טרינקען קאפע, האט פי־ליפ הערהענדיג נערוועז אנ'אנטעצונדענעם סיגארעט צווישען די פינגער געפרעגט:

— פלארא, וואס וואלסטו געזאגט, ווען איך שלאג דיר פאר צו פאהרען מיט מיר פערברענגען ערגיץ א מאנאט צייט?

דאס יונגע ווייבעל איז געווארען בלאס זי האט אנגעקוקט איהר מאן מיט גרויס־געווארענע אויגען:

— איצט, אין סאמע מיטען ווינטער, ווילסטו אוועקפאהרען?

— איך מוז ביטען די לופט. דו וואונדערסט זיך? יא, איך מוז זעהן אנדערע פנימ'ער... האבען אנדערע געראנקען...

פלארא האט א איטער געטון אין זיך.

,,אזוי שווער האט עס דיר געטראפען?'' — האט זי א טראכט געטון — ,,איך זעה ווילסט זיך פער־געסען?... איך ווייס אלץ, מיין פריינד...''

אבער אין דער הויך האט זי באלד ארויסגעזאגט צונויפגעמענטיע איהרע צומישטע געדאנקען:

— מיר האבען דאך געמאכט אזוי פיל פלענער פאר דעם ווינטער... דעם 5־טען דעצעמבער האבען מיר בייא אונז דעם גרויסען אווענד. איך האב שוין אפילו געדרוקט די איינלאדונגען.

— מיר וועלען אפלעגען דעם אווענד אויף שפעטער, לאמיר זאגען, אויף פעברואר...

— און דיינע געשעפטען...

— איך האב דאך דיר שוין געזאגט, אז די געשעפטען געהען גוט. זיי געהען איצט פון זיך אליין... דערצו האב איך דאך פערנאחד'ן. ער וועט קענען פערנעהמען מיין פלאץ.

ער האט געהאט אנ'ענטפער אויף אלץ. פלארא האט געזעהן, אז ער איז געווען ביי זיך פעסט בע־שלאסען.

א ווײלע זענען זיי געזעסען שטיל, דערנאך האט ער ווידער גענומען רעדען:

— הער, פלארא, — האט ער אנגעהויבען און זיין שטימע האט געציטערט, ווי ער וואלט געווען טיף געריהרט, — אט זענען מיר שוין זעקס יאהר פערהייראט, אבער מיר לעבען ביידע זיך ביי זייט, ווי מיר וואלטען געווען פרעמדע. מיר געהערען מעהר נישט איינס דעם אנדערן. נאך קיינמאל זענען זע־נען מיר ביידע נישט געווען אזוי איינזאם, כאטש מיר לעבען צוזאמען. איך האב מיינע געשעפט'ן, קאנפערענצען, באנקעטען... דו האסט דיינע געסט, דיינע וויזיטען, דיינע חבר'טעס... און אווענד געהען מיר אמאל צוזאמען אין טעאטער אדער אין א קינא... אבער מיר זענען אלץ איינזאם, פלארא. מיר לעבען אין צוויי בעזונדערע וועלטען. און אזוי געהען פער־ביי די טעג, די יאהרען... מיר זענען אבער, צום מיי־נעל, נאך נישט קיין אלט פאר פאלק! קאנען מיר מאקע נישט געפינען קיין פערגעניגען איינס אין אנ־דערן, ווען מיר זאלען אוועקפאהרען און זיך אפ־זונדערן פון אלעמער אויף עטליכע וואכען?

— זיכער, זיכער, — האט פלארא ארויסגע־מורמלט.

עס וואלט געקאנט זיין אונזער צווייטע חתונה־רייזע.

א ביטער קנייטשעלע האט דורכגעצויגען איבער פלארא'ס מויל:

— מיר האבען ביידע פאר די זעקס יאהר זיך שטארק געביטען, — האט זי ארויסגעזאגט.

ווען פיליפ איז אוועק, איז פלארא געבליבען זי־צען א לענגערע ווײלע און דער ווייבער שטול, קו־קענדיג פאר זיך מיט א פערטראכטען, ווייטען בליק.

— ניין! — האט זי מיטאמאל ארויסגעזאגט מיט פעסטקייט און זיך אויפגעשטעלט — איך מאר עס נישט דערלאזען!

זי האט אנטקלונגען איהר דינסטמיידעל.

— מיין שווארצען מאנטעל און מיין גרין קלייד — האט זי געזאגט, ווען דאס דינסטמיידעל האט זיך בעוויזען אויף דער שוועל.

אין א פאר מינוט ארום האט זי, שוין אנ'אנ־געטועטע, זיך בעטראכט אין שפיגעל. דער שפיגעל האט איהר געוויזען א בראון, ענערגיש פנים מיט א פאר שווארץ־פינקעלדיגע אויגען און דין־געצייכענ־טע רויטע ליפען.

פלארא איז ארויס פון הויז, האט צוגערופען א טעקסי און געגעבען אנ'אדרעס.

די טעקסי האט זיך אפגעשטעלט נעבען א הויז, וואס האט אויסגעזעהן זעהר ריין, ניי, ווי ערשט אויפגעבויט. פלארא האט בעצאהלט דעם טעקסי־מאן, איז אריין אין דעם הויז. אויפ'ן זעקסטען שטאק האט זי אנגעקלונגען. א יונג מיידעל האט איהר געעפענט די טיר. פלארא האט איהר דער־לאנגט א קארטעל:

זאגט דער מאדאם, אז איך מוז זי אומבערינגט זעהן. עס האנדעלט זיך אין א פערזענליכע אנגע־לעגענהייט.

א הויכע, בעליבטע, בלאנדע פרוי איז באלד אריינגעקומען אין דעם זאל, וואו פלארא האט שטע־הענדיג געווארט אויף איהר. אלץ אין דער פרוי, — איהרע פונאנדערגעפלאטערטע גאלד־לעכער, איהרע אויסגעפוצטע אויגען, די בלאסקייט אויף איהר פנים, — אלץ אין איהר האט עדות געזאגט, אז דער אומגעריסטער וואזיט האט זי אזוי איבערגעשראקען, אז זי האט זיך קוים געקאנט בעהערשען.

— וואס... וואס פערלאנגט איהר? — האט די בלאנדע פרוי געפרעגט.

— יא, — האט פלארא געענטפערט, — איך גלויב, אז איך וועל גלייך צוקומען צום פונקט. איהר קענט מיך נישט. מיר האבען, אין יעדען פאל, זיך נאך קיינמאל פריהער נישט בעגעגענט. אבער איך... איך קען אייך... און אויב איך בין היינט געקומען צו אייך, איז עס נאר דערפאר, ווייל איך וויל בעטען ביי אייך א טובה.

— אויב... אויב עס איז נאר אין מיין מאכט, וועל איך זיין איבערגליקליך אייך צו העלפען...

פלארא האט נישט געוואלט אננעהמען אט די באנאלע העפליכקייט, און זי האט גלייך שארף אפ־געהאקט:

— עס איז א טובה, וואס איהר וועט מיר נישט אפזאגען... איהר וועט עס מיר נישט קענען אפ־זאגען...

זי האט אריינגעקוקט איהר קעגנעריין גלייך אין פנים און ארויסגעזאגט ווייטער מיט א טרוקענעם טאן:

— איהר זענט מיין מאנ'ס געליבטע!

די בלאנדע פרוי האט זיך געגעבען א וואקעל אויף צודיק.

— וואס?... מיין ליבע פרוי, — האט זי גענו־מען שטאמלען, — איך וועל אייך נישט ערלויבען צו רײדען צו מיר אזוי...

אבער באלד איז געקומען פלארא'ס בייטיגע ענטפער:

— עס איז אומזיסט אייער ליקשנען... איך ווייס אלץ... איך האב בעוויזען. איהר מעגט זיין זיכער, איך בין נישט געקומען אהער איך פרעדי־גען מאראל. איהר זענט, הייסט עס, פריי צו טון, וואס אייער הארץ גלוסט. אייער פריוואט לעבען וואלט מיך נישט אנגעהויבען צו אינטערעסירען, ווען איך וואלט דא נישט געווען פערמישט.

— אבער... אבער... — האט די בלאנדע ווידער גענומען שטאמלען — איך זעה נישט איין...

— א, איהר זעהט נישט איין? הערט זשע מיך אויס... צוויי יאהר צייט זענען איהר געווען מיין מאנ'ס געליבטע... דאס איז געווען פיין, גאר פיין, און איך וואלט צוליב דעם אהער נישט געקומען... אבער אט האט איהר מיט א מאנאט צוריק איהם צוריקגעוויזען, — און דאס, זעהט איהר, טויג שוין נישט. יא, מיין מאן פיהלט זיך אומגליקליך, זעהר אומגליקליך...

די בלאנדע פרוי האט געמאכט א בעוועגונג, וואס האט געוואלט בעדייטען, אז דער גאנצער עסק געהט איהר ווייניג־וואס אן.

— עס איז טאקע א שאד, — האט זי א זאג גע־טון, — אבער איך קאן אייך מיט גארנישט העל־פען...

— אט דא, זעהט איהר האט איהר א טעות... איהר טראגט די פעראנטווארטליכקייט אין דער גאנ־צער געשיכטע... און עס איז, דארפט איהר וויסען, א שווערע פעראנטווארטליכקייט...

די בלאנדע האט געפרובט אראפווארפען פון זיך די לאסט, וואס איהר נישט־געבעטענער גאסט האט געוואלט ארויפלייגען אויף איהר:

— עס טוט מיר וועה דאס הארץ פאר איהם — האט זי ארויסגעזאגט שטיל, — איך האב איהם שטארק ליב געהאט, אבער איצט...

— איצט האט איהר ליב אנ'אנדערן?

די בלאנדע האט דערויף גארנישט געענטפערט און נאר ארונטערגעלאזט דעם קאפ.

— איך ווייס אלץ, — האט פלארא געזאגט, — איך ווייס אפילו, אז איהר האט דעם נייעם גע־ליבטען אייערען צו פערדאנקען אט דאס אלץ...

און מיט א ברייטער האנט־בעוועגונג האט זי אנגעוויזען אויף דער רייכער וואוינונג, וואו זיי זע־נען ביידע געשטאנען. א ווײלע איז פלארא געבליבען שטיל, צו זעהן, וואס פאר אנ'איינדרוק איהרע ווער־טער וועלען מאכען. דערנאך האט זי ארויסגעשיפעט דורך די ציינער:

— הער גאבערט איז א מענש מיט א שטרענגער מאראל. ער גלויבט, אז איהר זענט א פרוי מיט א קרישטאל־לויטערער פערגאנגענהייט.

די בלאנדע האט געגעבען אומטערודליג א ציה מיט די אקסעל:

— נו, נו, זאגט מיר שוין וואס איהר ווילט?...

— וואס איך וויל? איך וויל, אז איהר זאלט צוריקנעהמען מיין מאן.

די בלאנדע האט פערביסען די ליפען און אנגע־קוקט איהר גאסט מיט גרויסע אויגען:

— וואס?... איהר!... זיין פרוי! איהר מאכט שפאס פון מיר?

ווען פלארא האט איהר גארנישט געענטפערט, האט די בלאנדע, אינגאנצען צורודערט, זיך אנגעטאן א כוח צו רעדען ווייטער:

— ווי אזוי קאן איך נעהמען אייער מאן צוריק? איך האב ליב אנ'אנדערען. מיר דארפען אינגיכען חתונה האבען...

— דאס איז מיר אלץ איינס, — האט פלארא גע־זאגט, — האט איהר געטראכט פון מיר, ווען איהר האט גענומען פיליפן פאר א געליבטען? ניין, איז פארוואס זאל איך איצט בערעכענען? איך וויל אז איהר זאלט מיך גוט פערשטעהן, אויב איהר וועט נישט און לויף פון פיר־און־צוואנציג שעה מיין מאן צוריקנעהמען אזוי לאז איך אלץ וויסען אייער נייעם געליבטען.

מיט רערועלבער ברייטער האנט־בעוועגונג האט זי ווידער אנגעוויזען אויף דער נייער וואוינונג און צוגעגעבען:

— און דערמאלט מעגט איהר זיך געזעגענען מיט אט דעם לוקסוס און מיט אט דעם גרינגען לעבען...

א קאלטער שווייס האט ארויסגעשלאגען דער בלאנדער אויף די שליפען, זי האט אנגעקוקט פלא־רא'ן מיט איבערגעשראקענע אויגען און ארויסגע־זיפצט:

— איהר האט הנאה מיך צו פייניגען?

— ניין, אבער איהר מוזט נעהמען מיין מאן צוריק!

— איך האב מורא, אז עס איז איינגאנצען א שווינדעל...

— חוצפה עס ווי איהר ווילט, — האט פלארא גע־זאגט — אבער איך האב איך געווארענט איהר קאנט האלטען פאר זיך ביידע מענער, איהר קאנט אוועק־שיקען גאבערט'ן, — דאס איז מיר אלץ איינס. איך וויל נאר האבען שלום ביי מיר אין הויז...

מיט אנ'אויפגעהויבענעם קאפ האט פלארא זיך געלאזט געהן צום ארויסגאנג, אויפן וועג האט זי צוגעווארפען דער בלאנדער פרוי:

— נעהמט זיך א ביישפיל פון מיר... א פרוי דארף אלץ טון פאר'ן גליק פון איהר מאן.

און זי איז ארויס זיכער אין איהר זיג.

אין א האלבע שעה ארום האט פלארא'ן אנגע־קלונגען אין אנ'אנדער הויז אויף א זייטיגער, שטי־לער גאס, א הויכער, ברייטפלייציגער יונג אין זיי־רעגע, געפלימעלטע פיזשאמאס האט זי אויפגענומען אין זיינע ארעמס.

— פלארא, מיין ליבע פלארא, — האט ער אויס־גערופען, — פארוואס אזוי שפעט?

— ווען דו וואלסט נאר געוואוסט... — האט פלא־רא ארויסגעשטאמעלט, ארויפלעגענדיג איהר שטערן אויף איהר געליבטענס אקסעל.

ער האט זי אנגענומען פאר די הענט, דערנאך האט ער זי געצערטעלט און געפרובט פערשטעלען איהר קערפער וואס האט אזוי אומרוהיג זיך געדריקט צו זייגעם.

— פרעד, האט זי געזאגט, — איך האב נאר וואס פערמיטען א שרעקליכען אומגליק. מיין מאן האט געערדט צו מיר פון נעהמען מיך אויף א מא־נאט צייט, שמעל זיך פאר א מאנאט צייט זיין אוועק פון דיר... א מאנאט צייט דיך נישט זעהן...

— וואס ער האט עס מאקע געוואלט?

זי האט זיך פאנאנדערגעלאכט מיט א קוויטש־נען געלעכטער:

— אבער איך פערבלייב דא, מיין טייערער! איך פערבלייב!

— ווי אזוי האסטו דאס געמאכט?

— פרעג מיך נישט, איך בעט דיך... איך האב עס געמאכט...

ער איז נאך ווייטער צוגעשטאנען צו איהר, אָ־בער זי האט זיך אפגעזאגט איהם צו ענטפערען, א דינער, געהיימניספולער שמיכעל האט אויף אייביג פערשטעמפעלט דעם סוד אויף איהרע ליפען.

זי האט זיך אריינגעווארפען אין איהר געליב־טענס גרייטע ארעמס:

— נעהם מיך ארום.. נעהם מיך גוט ארום, — האט זי זיך געבעטען ביי איהם.

און פרעד האט איהר צוליב געטון, ער האט אזוי לאנג נישט געווארט אויף איהר, נאך קיינמאל פריהער איז זי נישט געקומען צו איהם אזוי שפעט...

דער באליבאווער רבי

פון מנשה אונגער

נישט אלע גוטע יודען האבען געוואלט זיין רביים און נעמען קוויטלעך ביי זייערע חסידים. אין דער געשיכטע פון חסידות טרעפען מיר א סך רביים, וואס מ'האט זיי געמוזט נויטען צו מנהיגים און פיהרען רבי'סטווע, איינער פון אט די רביים איז געווען דער בעקאנטער גוטער־יוד ר' דוד זלאטעס, פון באלעכאוו.

ווי שטארק די חסידים האבען געהאלטען פון דעם רבי'ן ר' דוד קאן מען זעהן דערפון, וואס די חסידים האבען אויסגעטראכט, אז אין דעם בעריהמ־טען אלטען קבלה־ספר ,,רזיאל המלאך'', וואס דער מלאך רזיאל זאל עס האבען געגעבען א מתנה צו אדם הראשון, ווען ער איז נאך געווען אין גן־עדן, ווערט דערמאנט ,,דוד זלאטע'ס''; און פונקט אזוי ווי דער נאמען ,,ליב בן שרה'', וואס ווערט דארט אויך דערמאנט, בעציהט זיך אויפ'ן צדיק ר' ליב שרה'ס, אזוי זענען די חסידים געווען זיכער, אז דער נאמען ,,דוד זלאטע'ס'', וואס ווערט דארט דער־מאנט, מיינט ר' דוד זלאטע'ס פון באלעכאוו.

און כאטש דער גוטער יוד ר' דוד זלאטע'ס האט געהאט ,,סמיכה'' פון אלע צדיקי הדור, האט ער אבער קיין רבי נישט געוואלט זיין און איז כל ימיו פערבליבען א חסיד פון אנדערע רביים.

ר' דוד זלאטע'ס איז געווען א תלמיד מובהק פון דעם ,,חוזה'' פון לובלין. דער לובלינער רבי, ר' איציקעל (יעקב יצחק הארוויץ), האט איהם אפ־געגעבען גרויס כבוד, און כאטש ר' דוד זלאטעס איז יאר געווען א יונגערמאן, האט מען מטעהן בחוש, אז דער ,,חוזה'' וויל איהם מאכען פאר א רבי'ן.

חסידים דערצעהלען, אז איינמאל האט איהם דער לובלינער רבי מכבד געווען ביים טיש מיט בענטשען. אין לובלין האט עס געהייסען, אז דער ,,חוזה'' איז איהם דערמיט ,,מסמיך'' פאר א רבי'ן. ר' דוד זלאטע'ס האט, הפנים, אויך פערשטאנען די כוונה און האט דעם לובלינער רבי'ן געענטפערט:

— אמת, די גמרא זאגט ,,אין מסרבין לגדול'' (מען טאר נישט אפזאגען א גרויסען מאן), אבער עס איז אויך פאראן א מאמר אין דער גמרא ,,כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה, חוץ מצא'' (אלץ, וואס דער באלעבאס וועט דיר הייסען טון, זאלסטו פאלגען, אויסער נוען ער וועט דיך הייסען ארויס־גיין); רבי, — האט זיך דער יונגערמאן, ר' דוד זלאטעס, צעוויינט, — ווען אפילו איהר וועט מיך בידים ארויסווארפען פון איין טיר, וועל איך אריינ־קומען דורך דער צווייטער....

אלע חסידים, וואס זענען דעמאלט געווען אין לובלין ביים טיש, זענען געווארען איבערצייגט פון דעם שארפען ענטפער, וואס ר' דוד זלאטעס האט געגעבען דעם ,,חוזה'', און מ'האט שוין גע־מיינט, אז דער עניו וועט זיך עטריגען גלאטיג, — א קליינקייט, א יונגערמאן דערוועגט זיך אזוי צו ענטפערן דעם ,,חוזה'' און נישט וועלען בענטשען! — און אלע האבען שוין געווארט מיט א פער־כאפטען אטעם צו הערען, וואס דער לובלינער וועט איהם ענטפערן.

דער ,,חוזה'' האט זיך אבער די ערשטע פאר מינוט געהאט שטארק פער'מוח'ט, און די חסידים האבען געזעהן בעשיינפערליך, אז דער רבי שוועבט איצט ארום אין די עולמות העליונים; דערנאך האט זיך דער רבי אויפגעכאפט און א געשריי געגעבען:

— בענטש!... איך בין עס אויף דיר גוזר! ,,כיון שעלה, שוב לא ירד'' (אז מ'איז צוגעקומען צו א גרויסער מדרגה טאר מען מעהר נישט אראפגיידע־רען)!...

און דער יונגערמאן, ר' דוד זלאטע'ס, האט דער־מאלט געבענטשט און טרעהרען האבען איהם גערונען פון די אויגען...

און ווען מ'האט אין לובלינער בית־המדרש גע־מאכט הבדלה, האבען זיך א שאט געגעבען א חברה ווינטליכטלעך אויף דער סטאנציע, וואו ר' דוד'ל זלאטע'ס איז איינגעשטאנען, צו געבען איהם קוויט־לעך, אבער זיי האבען שוין ר' דוד'ן מעהר נישט געפונען אויף דער סטאנציע ווייל נאך איידער מ'האט אין לובלינער בית־המדרש אנגעצונדען ליכט האט ער זיך בשתיקה ארויסגעגנב'עט פון בית־המדרש און איז אנטלאפען, פרי ער זאל נישט דארפען נע־מען קיין קוויטלעך.

ער איז צוריקגעפאהרען אין זיין שטעטעל אריין קיין באלעכאוו, דארט איז ער געזעסען און געלערנט אין קלויז און זיין ווייב האט געהאנדעלט אויפ'ן מארק מיט די פויערים.

פונדעסטוועגען האט מען שוין אין שטעטעל גע־וואוסט פון דער מעשה, וואס איז פארגעקומען אין לובלין, און די חסידים פלעגען איהם בעווארפען מיט קוויטלעך. פאר אין־ברירה האט ער צוגענומען די קוויטלעך, אבער אהן פדיונות, און ווען א חסיד האט זיך דוקא פער'עקשנ'ט און איהם געוואלט גע־בען א פדיון, האט ר' דוד זלאטע'ס אריינגעלעגט דאס געלד אין א פושקע און דערנאך עס צעטיילט צווישען די ארימעלייט פון שטאט.

ר' דוד זלאטע'ס האט די גאנצע צייט געלעבט אין גרויס דחקות. א מנהג האט ער אויך געהאט, אז יעדען ערב־שבת איז ער אליין ארומגעגאנגען איבער דער שטאט און האט צונויפגעקליבען נדבות פאר די פערבארגענע ארימלייט. פון דעם געלד האט ער תמיד אראפגענומען א פאר גראשען און איז אריין אין שענק קויפען א גלעזעל משקה. איין מאל האט איהם א חסיד געפרעגט, פארוואס פון די פדיונות, וואס די חסידים געבען איהם, וויל ער נישט נהנה זיין, און פון דעם געלד, וואס ער נעמט

(ווייטער זעה 31־טע זייט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

א נייעם שטאט-ראט

וועלען מיר וואהרשיינליך וועהלען דעם 9 אויגוסט ה. י.

אין דריטהאלבען חדשים ארום ענדיגט זיך דער לעצטער טערמין פונם פראוויזאריום אין דער לאדזער זעלבסטפערוואלטונג, און, לויט'ן געזעץ, וועט איצט אויסגערעכנט, אז אזוי ווי דעם 30 יוני ה. י. ענדיגט זיך די קאדענץ פונם איצטיגען ציימוויי־ליגען שטאטראט,, וועלען, לויט די זעלבסטפערוואל־טונגס - פארשריפטען די וואהלען צום נייעם שטאטראט בעשטימט ווערען אויף אין 40 טאג ארום, ד.ה. אויף זונטאג, דעם 9 אויגוסט ה. י.

אויף וואס פאר א סיסטעם די וואהלען וועלען אדורכגעפיהרט ווערען איז נאך נישט בעשטימט געווארען. וואהרשיינליך וועלען אין דער הינזיכט קיין גרויסע ענדערונגען נישט פארקומען. אלענפאלס וועלען מיר זיך שוין סוף מאי ווענען דעם גענוי דער־וויסען.

אויב די וואהלען וועלען טאקי פארקומען דעם 9. אויגוסט, ווי מען רעכענט, וועלען שוין די רע־מאלט טשוועהלטע נייע האטמענער אין דער צווייטער העלפט סעפטעמבער האבען זייער ערשטע קאנסטי־טואירונגס־זיצונג פונם נייעם שטאט־ראט.

ביז'ן פונאנדערשרייבען איבער די וואהלען ווערט אמטירען דער ציימוויליגער שטאט־ראט.

א באנדיטען־אנפאל הינטער לאדז

די בעוואפענטע באנדיטען נעהמען נקמה.

(א) עהערנעכטען ביינאכט זענען 4 דעמאס־קירטע און בעוואפענטע באנדיטען בעפאלען די הענדלער טויבע ווירזשבאווסקי און איהר זוהן, משה. וועלכע זענען אויף א וואגען צוריקגעפאהרען פונם סטריקאווער מארק קיין לאדז.

די באנדיטען האבען די ווירזשבאווסקי'ס טער־ראריזירט און בעפוילען זיי אפגעבען דאס געלד...

פלוצים האבען זיי אבער דערזעהן פון וויטען דערנעהנטערן זיך אן'אויטא, האבען זיי, אין גרימ־צארן, וואס מ'שטערט זיי אין זייער ארבייט, אי־בערגעקעהרט דעם וואגען, און זענען אנטלאפען אין די קזשאקעס.

אונטער דעם לאסט פונם איבערגעקעהרטען וואגען האט אבער די פרוי ווירזשבאווסקא זיך צו־בראכען א פוס, און דער זוהן איהרער איז שטארק צושעדיגט געווארען.

דער אנגעקומענער אויטא האט זיי אפגעפיהרט קיין לאדז אין דער פאגאטאווע.

די פאוויאט - פאליציי פיהרט אן'אויספארשונג.

די גרעניץ־פארברייטערונג פון לאדז

די פארברייטערונג פון די גרעניצען פון לאדז, וואס האט געזאלט פארקומען דעם 1 אפריל איז, כידוע, אפגעלעגט געווארען.

אזוי ווי אבער דער דאזיגער ענין האט נישט פארלוירען זיין אקטואליטעט און די פאר־הכנות האבען פארשלונגען גרויסע געלד־סכומים — זע־נען אלע אקטען אפגעלעגט געווארען ביז ס'וועט ארויסגעגעבען ווערען אן'ענטשפרעכענדע פעראָרד־נונג פונם אינערן־מיניסטעריום.

די אריינקערפערונג פון די אונטערשטאטישע געמיינדעס אין לאדז זאל פארקומען ענדגילטיג דעם 1 אקטאבער.

די אלטע קאשטשושקי וועט זיך אויספוצען

די אלטע קאשטשושקי זאל פארברייטערט ווע־רען אויפ'ן אפשניט צווישען אנדזשעיא און זא־מענהאפא. דער דאזיגער ענין וועט בעטראכט ווערען דורכ'ן ציימוויליגען שטאטראט.

דער פלאן זאל אדורכגעפיהרט ווערען אויף אזא אופן, אז עס זאלען איינגעלעגט ווערען דער רוב קליינע הייזער — אלטע און נייע — וואס געפינען זיך אויף דעם דאזיגען אפשניט, און עס זאלען אוועקגעשטעלט ווערען טיפע — שיינע, גרויסע הייזער.

נישט געלונגענע גנבה אין דער פירמע „וועגא“

(—) עהערנעכטען ביינאכט האבען זיך 2 גנבים אריינגעלאזען אינם פאבריק - קאנטאר פון דער פיר־מע „וועגא“ (6 שערפיען 47), וואו זיי האבען גע־עפענט די קאסע און ארויסגעגנב'עט פאר 11 טוי־זענד זלאטים וועקסלען.

קיין געלד האבען זיי אין דער קאסע נישט גע־פונען.

אויך פון די וועקסלען איז זיי אבער נישט גע־לונגען צו געניסען, ווייל דער סטרוזש פונם הויף האט זיי בעמערקט, געמאכט אן'אלארם, און מ'האט איינעם פון זיי, וועלכער האט געטראגען דעם פאַ־קעט מיט די וועקסלען — געכאפט.

KINO TEATR
MIRAŻ
[illegible]
אנהויב יום־טוב 12 א זייגער בייטאג.
גרויסער יום־טוב־פראגראם!
פריילכער מוזיקאלימער ראמאנס א. נ.
„ליבעס־מאנעוורעס“
אין די הויפט־ראלען:
Mankiewiczówna, Halama, Zimińska, Zabczyński, Sielański, Orwid i Sempoliński.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי“
צעגעלניאנא 27, טעל. 112-25. — דיר. דוד צעלמייסטער.
גאסטשפיל פון
מאריס שווארץ
מיט זיין קונסט־טעאטער אין לאדזש.
לעצטע 3 טעג!
היינט זונטאג, ד. 12 אפריל (4 נאכמיטאג (9 אוונט
מארגן מאנטאג ד. 13 אפריל (4 נאכמיטאג (9 אוונט
דינסטאג, ד. 14 אפריל (4 נאכמיטאג (9 אוונט
פון דעם וועלט־דערפאלג
יאשע הגלב
דראמע אין 2 טיילען (26 בילדער)
פון י. י. זינגער
מיט מאריס שווארץ
אלס ניעשאווער רבי.
פרעמיערע!
מיטוואך, דעם 15־טען אפריל, 9 אוונט
פון ליאן פויכטוואנגער'ס ווערק
„יוד זיס“
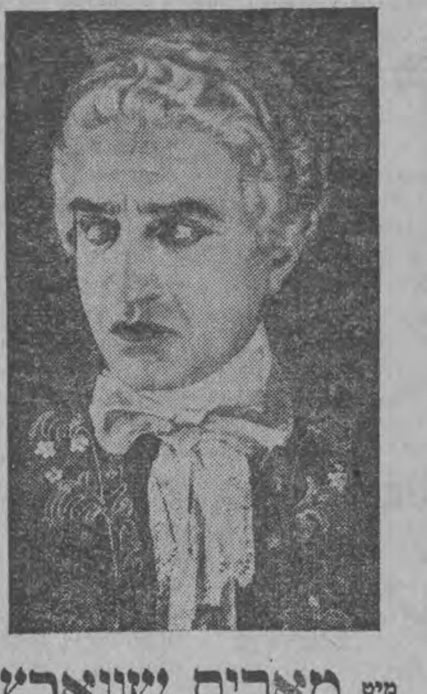
מיט מאריס שווארץ
אין דער טיטעל־ראלע.
קינסטלער־אנסאמבל:
יהודית אברבנאל
העלענע גאטליב
אסתר גאלדע־בערג
יצחק גרודבערג
קלמן נוטמאן
עני ליטמאן
משה ליפמאן
נאטאליע ליפמאן
יצחק אינוועטאזש
אברהם מארעווסקי
קלארע סעגאלאוויטש
אייזיק סאמבערג
אברהם קורץ
שמחה ראזען
ליובע ראזענבערג
נאטאן רייכענבערג
דניאל שאפירא
אלעקס שטיין א. א.
בן־ציון קאץ בינע־פערוואלטער.
פאפולערע פרייזען אויף אלע פארשטעלונגען
צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

די גרויס־אינדוסטריע

איז קאמף מיט דער קליין־אינדוסטריע

לויט ווי מ'אינפארמירט אונז, איז די פראדוק־ציע פון סחורות אין די באנוועל - פאבריקען צום זומער־סעזאן לעצטענס געוואקסען מיט 20—25 פראצענט, און אין איניגע — אפילו מיט 50 פראַ־צענט.

דערביי מערקט זיך אבער א שטארקע ירידה פון דער זעלבער פראדוקציע ביי די מיטעל־ און קליין־אינדוסטריעלער. אזוי למשל, האבען די לעצטע כמעט איינגאנצען אויפגעהערט אויסצואַרבייטען מעטקאַ־לען א. א. ארטיקלען.

די דאזיגע זאכלאגע האלט מען פאר א פאלגע־טיגונג פון די קאנקורענץ - פאזיציעס פון דער גרויס אינדוסטריע.

זונטאג,
12
כ
ניסן תרצו

אפריל

5.02 זון־אויפגאנג
6.03 זון־אונטערגאנג

רייזע־ביורא
„Union Lloyd“
לאדז, פיעטריקאווער 42
טעל. 107-87
מאכט בעקאנט, אז זי ארגאניזירט יעדע וואך
טוריסטישע אויספלוגען קיין ארץ־ישראל
צו די בילינגסטע פרייזען.
נעכסטער אפפאהר ד. 16 אפריל 1936.
גרויסע הנחות פאר סוחרים און אינדוסטריעלער.
פארשטעהערשאפט פון סאוויעטישען „אינטורים“.
אויספלוגען קיין סאוויעט־רוסלאנד.
ברענגט קרובים פון רוסלאנד קיין פוילן.
הנחה־פעסער אין אלע ריכטונגען פון דער גאנצער וועלט. אינפארמאציעס ווערען גענויע יעדען איינציגען ערטיילט.

אפטייקען.

היינט וועלען דיזשורירען: י. קאהאנע (לימא־נאווסקיעגא 80), ס. טראווקאווסקי (בזשעזשינער 56), י. קאפראווסקי (נאוואמיעסקא 15), מ. ראַ־זענבלום (שרודמיעסקא 21), מ. בארטאשעווסקי (פעט־ריקאווער 95), ל. טשינסקי (ראקיטשינער 53), ה. סקוואטשינסקי (קאנטנא 54), ביניעצקא (זשגא־ווער 59).

מארגען, מאנטאג וועלען דיזשורירען: ה. דוש־קיעוויטש (זגערזשער 87), י. הארטמאן (בזשעזשי־נער 24), י. הישפאנסקי (פריהייטס־פלאץ 2), א. פערעלמאן (ציגעל גאס 32), י. צימער (וואלטשאנ־סקא 37), וו. דאנילעצקי (פעטריקאווער 127) פ. יואימשיצקי (נאפיורקאווסקיעגא 27).

היינט וועט צוליבן 1־טען חגא־טאג א העלפט אפ־טייקען זיין געשלאסען. אין די געשלאסענע אפטיי־קען וועט אנגעוויזען זיין, וועלכע עס זענען אפען.

ערב ליקווידאציע פון קאמאן־שטרייק

דער קאמאן־שטרייק איז נאך נישט ליקווידירט געווארען. די עהערנעכטיגען קאנפערענץ, אונטער דעם פארזיץ פון ארבייטס - אינספעקטאר, ה' קאַ־קאווסקי האט אבער געגעבען א טיילווייזען רעזול־טאט, דערפיהרענדיג צו א פארשטענדיגונג אין טע־כנישע שטרייט־פונקטען. עס איז, אלזא, א האפנונג, אז נאך די חגאות וועט דער שטרייק ליקווידירט ווערען.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון צייהן און יאסלעס
Piotrkowska 164 tel. 114-20

קלאנג־קינא־טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26.
היינט און פאלג. טעג!
גרויסער יום־טוב־פראגראם!
די גרויסע קאמעדיע א. נ.
Jaśnie Pan SZOFER
אין די הויפט־ראלען:
Eug. Bodo
Ina Benita
Ant. Fertner
אויסערן פראגראם: קלאנג־צושאגען.
אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייטאג.

היינט, פייערליכע אקאדעמיע

צום 30-יעהריגען יובל פון אברהם מארעוויסקי

אברהם מארעוויסקי

סביבה...

דער אינהאַלט פון לעבען איז — שטרעבען...

דער תּוכן פון שטרעבען איז — בענקשאַפט, בעגעהר צו דעם, וואָס איז ווייט, וואָס געפינט זיך אויסער די גרעניצען פון דיין אייגענעם „איך".

א רייך לעבען, א פאַרבּיג לעבען, א לעבען מיט אינהאַלט, דאָס איז א לעבען, וואָס איז דורכגעגאַנגען דורך א סך טענענזאַציעס און האָט נישט פאַרמיליקט די שפּורען פון סביבה אויף דער געשטאַלט פון דעם, וואָס האָט דאָס לעבען דורכגעטראָגן אויף זיינע שולטערן און געמיט.

* * *

אַפּגעריסענע,, רענעגאַטען, משומדים זענען — „פּאַרוועניוס"...

דאָס וואָרט שטעמפּעלט מיט פּראַסטונג דעם טיפּ מענשען, וואָס דרייען זיך אַרום אין א נייער סביבה, ווילען נאָכקרימען איהרע זיטען און מסר'ן פּסרר זייער אָפּשטאַמונג, וועלכע זיי בעמיהען זיך דאָס רוב צו לייקענען...

מענשען, וואָס האָבען איינגעזאַפּט אין זיך דאָס בעסטע פון זייער אומגעבונג, לייקענען קיינמאָל נישט פון וואַנען זיי זענען געקומען און זענען מסוגל אויפצונעמען די בעסטע איינפלוסען פון נייע סביבות. אזעלכע מענשען זעהען אומעטום אויס אזוי ווי געסט, אָבער געסט, וואָס א פּראַנטעל אין לאַקפּאַנטאָפעל, וואָס וואָלט זיך אַרומגעדרייען צווישען פּויערים אין דאָרף אין שניטצייט און פּרובען זיי העלפען — איז קאַריקאַטור אויף א „פּאַרוועניו", א שמיד מיט אַן'אָנגעליטען צוואַנג אין דאַנסינג איז — „פּאַרוועניו".

און נישט ווייניגער לעכערליך און אַפּשטויסענדיג איז דער פּאַרוועניו אין גייסטיגען לעבען.

האָבען דאָס רעכט צו זיצען אויבענאָן ביי יעדען טיש, וואו זיי קומט אויס צו דערשיינען אזעלכע „געסט" רעפּרעזענטירען מיט ווירדיגקייט די זיטען, טראַדיציעס פון זייער סביבה און זאַפּען אין זיך דאָס שענסטע אין פרעמדער אומגעבונג, וואָס זיי פאַרפלאַנצען, זיך אומקעהרענדיג אהיים, אין די ספערען פון זייער סביבה.

* * *

יודיש טעאַטער איז היינט צו טאָג קוים דרייבער אין הומר, אין פּערמענטען, וואָס לאָזט זיך דערווערבען מיט געלד, ווי עס איז געווען מיט 30 יאָהר צוריק. זאַנדבערג, טענפער, ליפּאָווסקי, קאַמינסקי, ספּיוואַקאָווסקי האָבען אין זייער צייט אָנגעטון די יודישע קונסט אין פּאַמפּעזע מלבושים, מיט וועלכע א דורכשניטליכער ספּעקטאַקל אין יודישען טעאַטער קאָן זיך היינט קוים פּערמעסטען. און דער עצם קיום איז אַמאָל געווען זיכערער, אייגענווערצלטער, פעסטער...

און פונדעסטוועגען שטייט יודיש טעאַטער היינט אויף אַן'אומגעהויער העכערער מדרגה פון עסטעטישער, עטישער און פּראָפעסיאָנעלער קולטור, ווי מיט יאָהרצענדליגער צוריק.

און געמאַסטען זאָל עס ווערען מיט'ן אויסגעוואַקסענעם יודישען אַקטיאָר, וואָס שאַפט די סביבה.

די צוגעפּונדענקייט צו איינענער סביבה און די שטרעבונג („דער סביבה") צו ווערען בעאיינפלוסט פון סביבות פרעמדע — דאָס זענען די געגענזעצטע גרעניץ־פּלופען אויפ'ן לעבענסוועג פון יחיד. א יחיד, וואָס מיינט, אז ער איז „העכער" פון זיין סביבה איז אין ערגסטען פאַל — א קרעטין, אין אלע פאַלען — א שוטה. עס קען א יחיד זיין העכער איבער געוויסע בעגריפען, זיטען פון סביבה, איבער איהרע טעכנישע דערוועהרבונגען און דאָס קאָן דער יחיד בריינגען דער סביבה זיינער פון דער זייט, פון דער ווייט...

„ענטוויקלונגס ־ פּראָצעסען" רופט מען עס. יחידים פאַלען דאָ אָפּט אין קאַמף מיט'ן אַרומיגען פלייכגילט און זייער אומקום איז — די עקדה, וואָס די מאַמע — סביבה בלייבט שולדיג דעם זכרון פון יחיד.

אָבער ווען די שטרעבונג איז שוין געקרוינט מיט ערפאָלג, דאַן געהערט דער לאָרבערקראַנץ דער סביבה צוזאַמען מיט'ן יחיד.

* * *

פרעמדע, אָפּגעריסענע מחותּנים, וואָס טרעטען אַריבער די שוועלען פון יודישען טעאַטער אין זעלטענע יומאי דפּגרא'ם —

ווען עס לויפען אַהין צו סענסאַציעס המונים פון צופעליגע צוקוקער —

אַט די בכבוד'ע און קאַלטבלוטיגע מחותּנים פון טעאַטער־פעסטען זעהען נישט די סביבה און קאָנען נישט אָפּשאַצען דעם ווערט פון געבענשטע איינפלוסען.

די מיינען שטענדיג, אַז „קיינמאָל איז נאָך אַזוינס נישט געווען", און אַז זיי קוקען פון זייער לאָזשע אויף דער געבורט ־ פּראָצעסען פון יודישער קונסט.

אָבער אין די היכלות שוועבען די אידעלע שאָטענס פון נסיונות־פולע קעמפער פאַר'ן פאַרמאַרש און דערהויבונג פון אונזער לעבענסזאַך.

מיט איינער און מיט צוויי און מיט דריי „גרעסטע" האָבען די יהדישע קונסט בעשאַפען און פיהרען זי פון איין קאַלאַריט־רייכען עפּיזאָד צום צווייטען — דורות, דורות פון גאָלדפּאַדען ביז אונז האָבען טעבלוטיגט אין נסיון און זיך געפרייט אין נצחון.

* * *

אָהן שטיצע פון נגידים, וואָס האָבען מטמונים פאַר עליות געצאַהלט און אויף טעאַטער קיין פּרוטה נישט אויסגעגעבן, אחוץ אַנהאַלט פון מלוכה־אוצרות —

מיט'ן איינענעם טריעטר האָט דער יודישער אַקטיאָר דאָס פעלד בעוואַפינט, די זוימען געזייט און די פּירות געשניטען...

און יודיש טעאַטער, וואָס איז פון ביידע ווינקען און פון הונגער־טויט בעדראָט — איז דער אויפטו פון יודישען אַקטיאָר.

* * *

די סביבה איז דערהויבען... איינאיינעם מיט דער וועלט שניידט זי — די יודישע אַקטיאָרען סביבה די איינ־קריעם אָהן די ווילדע אומגעוויטערן פון דער וועלט. יעדער סביבה איז על פּי טבע קאָנסערוואַטיוו, פאַרדייעט שווער „נייעסן" און שנויים.

אָבער יחידים, וואָס קומען צו זייערע סביבות, ווי עס קומען צו טאַטע־מאַמען אַוואַנדערער פון מרחקים —

זיי טראָגען מיט זיך די זוימען פון פּאַרמשריט, פון עקספּערימענט, פון ענטדעקונגען, פון נייגעבזאַציעס, אין וועלכע עס שטעקט דער תּוכן פון פּראָגרעס.

און אויב יחידים לעבען און דערלעבען די שמחות און פעסטליכקייטען — קומט פון זיי דער ערשטער דאַנק — דער סביבה.

יודיש אַקטיאָרענטום! דערלויב מיר צו מיין יום טוב אין טיפער התפּעלות פאַר דיין נסיון און ווערק צו פערגויגען מיין קאָפּ פאַר די מאַרשירענדיגע דיר העון פון דיינע שעפערישע דורות און אין פריידיגען חלום ווענען ווייטערדיגע דערהייבונגען, פליסטערן א לויב־צעזאַנג —

דיין מוט, דיין ווירדיגקייט און דיין אויסהאַלט.

לאָדז, אַפּריל 1936.

אַרטור שיק

אברהם מארעווסקי

כיבין נישט קיין שרייבער, ווי אויך נישט קיין רעדנער און זעהר זעלטען קומט מיר אויס אין לעבען צו אָפּערירען מיט'ן וואָרט אָדער שריפט.

דאָס מאָל אָבער פיהל איך זיך מאָראַליש פערפליכטעט אַרויסצוזאָגען די דאָזיגע עטליכע ווערטער לכבוד מיין אַלטען פריינד אברהם מאָרעווסקי.

כיגעדענק די צייטען וואָס סיהאָט געהערשט אין יודישען טעאַטער. כיגעדענק די צייטען פון „בינקע־פינקעי" — „וועלוועלע עסט קאָמפּאָטיי א.א.וו. א שרעקליכע, פינסטערע צייט פאַרן יודישען טעאַטער וועלכער האָט דאַן געצויגען זיין יניקה פון אונברחמנותדיגען רייצען די נערוועען פון די יודישע מאַסען אין אמעריקע, וואָס האָבען שטאַרק געבענקט נאָך זייערע היים־שטעטלעך. אויף דער דאָזיגער גרויסער בענקשאַפט האָט מען שפּעקולירט און דאָס האָט דעמאָלט געהייסען „יודיש טעאַטער".

דערנאָך זענען געקומען נייע דורות אַקטיאָרען, שפּעטער די „ווילנער טרופּעי" נאָכדעם אברהם מאָרעווסקי און אַנדערע... דאָס איז די געשיכטע פון אַ ריזיגער איבערקעהרעניש־אין יודישען טעאַטער און אין דער דאָזיגער איבערקעהרעניש איז דער „זשען פּרעמיערי" געווען אברהם מאָרעווסקי. איהם שרייב איך עס צו אין אַ ריזיגער מאָס דאָס בעקעמפען די „מאַכט פון דער פינסטערנישי" אין יודישען טעאַטער די אומפערגעסליכע געשטאַלט פון די עוריאלקע מי־ראָפּאָלער שטייט שטענדיג פאַר מיינע אויגען. אנדערע דערע וואונדערליך דורך איהם געשאַפענע געשטאַלטען, געשטאַלטען פון דער נישט־יודישער וועלט האָבען נישט געקענט פּערטונקלען די פּרעכטיגע געשטאַלט פון „צדיקי". דער „דיבוקי" אָהן מאָרעווסקין איז געווען פאַר מיר אומדענקבאַר. דערפאַר שרייב איך מיט אַניאמתער פרייד די עטליכע ווערטער לכבוד מיין אלטען פריינט, דעם „דאָן קיכאָטי" פון יודישען טעאַטער און ווינש איהם ווייטערדיגע דערפאָלגען אויף זיין שווערען וועג, אויפן וועג פון דער קונסט, און פון וועג פון פאָלקס־געוויסען... און דאָס דאָזיגע געוויסען מוזען מיר אלע פערטיידיגען ווי איין מאַן, ווייל דאָס איז אלץ, וואָס איז אונז געבליבען, און אויסהאַלטען מוזען מיר ז...

די אקאדעמיע אין „ראָזמאַי־טאַשטשי"

היינט 12 אַ זייגער פאַרמיטאָג קומט פאָר אין טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" די פייערליכע אקאדעמיע לכבוד דער 30 יעהריגער אַרטיסטישער און שריפטשטעלערישער טעטיגקייט פון אברהם מאָרעווסקי.

מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען דירעקטאָר משה בראָדערזאָן, רעד. י. אונגער, ד״ר. מזאָה און א. מאָרעווסקי.

א. מאָרעווסקי און א. קורץ וועלען אויספיהרען מ. בראָדערזאָנס „שיילאָק לאַכט".

אין קאָנצערט־טייל וועלען אַרויסטרעטען מאַרים שוואַרץ, קלאַרא סעטאַלאָוויטש, א. סאַמבערג, א. שטיין, יודישער רעוועלערסען ־ קוואַרטעט און פאָלקס־כאָר ביי דער קולטור־ליגע, אונטער דער ליי־טונג פון ט. רידער. ביים קלאַוויר אַרטור באַלזאַם און ד״ר. י. זעלמאַן.

אברהם מארעווסקי

איצט

אין דער יוגענד

געצייכנט פון אַרטור שיק

בעגריסונג-דעפּעשע פון קאנסול מאקס קאהן

צום „דזשאוינט"־דירעקטאָר ד״ר בערנארד קאהן

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן 60־יאָהריגען געבורטס־טאָג פון „דזשאָינט"־דירעקטאָר ד״ר בערנאַרד קאָהן, האָט קאָנסול מאַקס קאָהן אַרויסגעשיקט קיין פּאַריז פאָלגענדע בעגריסונגס ־ דעפּעשע:

— „דעם אונערמידליכען אַרויסהעלפער פון די יודישע פּויפּעריזירטע פאָלקס־מאַסען אין אייראָפּאַ, דעם זעהר חשובֿ'ן ד״ר בערנאַרד קאָהן, צו אייער 60־יאָהריגען געבורטס־טאָג ווינש איך אייך, אַז איהר זאָלט ווייטער פאָרטזעצען אייער בוצליכע פילזייטיגע טעטיגקייט לטובת דעם יודישען פאָלק און ס'זאָל אייך געלונגען מיטצוהעלפען צו פערבעסערן די ביטערע עקאָנאָמיש־ווירטשאַפטליכע לאַגע פון די פּויפּעריזירטע יודען, צו וואָס איהר שטרעבט אייער גאַנץ לעבען".

מאַקס קאָהן.

ווענען ברעגגען פון איסלאנד

נישט נעוואַשענע און נישט דעזינפעקצירטע שמאַטעס

דער צאָל־דעפּאַרטאַמענט פון פינאַנץ־מיניסטעריום האָט מיטגעטיילט דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער, אַז ס'ווערט געפּלאַנט אַ פאַראָרדענונג, וועלכע וועט פערבאָטען צו ברענגען פון איסלאַנד נישט געוואַשענע און נישט־דעזינפעקצירטע שמאַטעס.

אלס בעדינג, אַז די שמאַטעס זענען דעזינפעקצירט געוואָרען אין איסלאַנד, וואָלטען געדינט צייגנישען פון די אינסטיטוציעס, וועלכע האָבען אַדורכגעפיהרט די דעזינפעקציע, וויזירט דורך דעם פּוילישען קאָנסולאַט.

די דאָזיגע פאַראָרדנונג וועט געפּלאַנט צוליב געזונדהייטס־טעמים.

מארגען — דער טורן-פעסט פון „מארגענשטערן"

דער טורן־פעסט פון לאָדזער „מאָרגענשטערן", וועלכער קומט פאָר מאָרגען, מאָנטאָג, דעם 13־טן אַפּריל, 12 פריה אין טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע פאַראינטערעסירונג צווישען די ברייטסטע קרייזען פון לאָדזער ספּאָרט־עולם.

די טורן־פעסטען פון „מאָרגענשטערן" האָבען זיך שוין דערוואָרבען אַ רוהם — זיי זענען אַלעמאָל אַ דעמאָנסטראַציע פון מאַסען־ספּאָרט און קערפּער־קולטור, אויך דאַסמאָל האָט די אינסטרוקטאָרען־קאָמיסיע פון „מאָרגענשטערן" געזאָרגט דערפאַר, אַז דער רוהם פון „מאָרגענשטערן" זאָל איינגעהאַלטען און פאַרטגעזעצט ווערען.

400 ספּאָרטלער, 12 גימנאַסטישע גרופּען, דערביי איבונגען, וועלכע וועלען זיכער אַרויסרופען ענטציקונג און בייפאַל.

די יונגסטע „מאָרגענשטערנער", די קינדער, וועלען „אַרויס" מיט אַ הומער, וועלכער וועט מיט־רייסען דעם גאַנצען זאַל. די מוסטער־גרופּען, סיי מענער — סיי פרויען, גרייטען זיך אויך מיט נייע, נאָך נישט געזעהענע נומערן, צום ערשטען מאָל וועט זיך בעווייזען אויף דער סצענע אַ גרופּע פון טויב־שטומע.

אינטערעסאַנט וועט אויך זיין דער קאָנקורס אין פריי־איבונגען און אויף מכשירים, ביי דער בעטייליגונג פון 4 גימנאַסטישע גרופּען.

מיט איין וואָרט — דער מאָרגענדיגער טורן־פעסט אין „ראָזמאַיטאָשטשי" וועט געבען אַ סך עמאָציע און עסטעטישען פערגעניגען פאַר אַלע ספּאָרט־ליבהאָבער.

„חגא" ערב חנא...

אויף קרעטשאָווע 1, אין פאַביאַניץ, איז עהרענעמטען פאַרגעקומען א פרעהליכע סעודה'לע לכבוד ערב חנא.

האָט זיך דער עולם געסט אזוי שטאַרק „צוזאַ־וויעט" מיט מעסערס א. א. כלים, אַז איינער פון זיי פראַנציששעק בערנאַרעק גייט איצט ווערען א שוכן עפר.

פערטיג האָט מען שוין נעמאַכט...

פּאָליציי האָט 5 פון די „חשובע געסט" אַרעסטירט און פיהרט אַן'אויספאָרשונג.

די פירמע „י. קעסטענבערג" ווערט ליקווידירט

מחמת דעם, וואָס אויף דער לעצטער זיצונג פון די קרעדיטאָרען פון דער אקצ. געזעלשאַפט „י. קעסטענבערג" האָט דער בעפולמעכטיגטער פון דער פירמע פאָרגעלעגט צו רעגולירען דעם באַנקראָט אויף 3 פּראָצענט אויסגעצאָהלט אין 3 יאָהר, און די קרעדיטאָרען זענען דערויף נישט איינגעגאַנגען — האָט דער ריכטער ־ קאָמיסאַר, ד״ר שיקזאַל אַנ־ערקענט פאַר נעשלאָסען דעם אזוי גערופענעם „קרע־דיטאָהרען ־ פערבאַנד", ובזה האופן ווערט די פירמע קעסטענבערג אָפיציעל ליקווידירט.

שטרייק אין די ציגעלניעס

עהרענעכטען איז אויסגעבראָכען אַ שטרייק אין די 14 ציגעלניעס פונם לאָדזער קרייז. דער שטרייק איז ענטשטאַנען מחמת'ן נישט רעגולירען די לוין־ און בעדינגונגס־פּרייזען.

די פראָפעסיאָנעלע פעראיינען האָבען זיך געווענדעט צו דער ארבייטס ־ אינספּעקציע ווענען אַן־אינטערווענץ.

מ'האַלט, אַז דער שטרייק וועט, צולי'ן אָנקומענדען בויסעזאָן נישט לאַנג אָנהאַלטען.

בעפאלען א רעזורע

עהרענעכטען אָרום 9 אין אָוונד, איז אַן'אומבעקאַנטער פּאַרשוין בעפאַלען דעם פריזיער־אַנשטאַלט פון יוסף זייטמאַן (אויף סטעפּאַנא נאָס 25) אויסגעהאַקט אַלע שויבען, דעמאָלירט די איינריכטונג און דערנאָך שטאַרק צושלאָגען דעם אייגענטימער גופא.

דער פּאַרשוין איז אַנטלאָפען.

צום פערוואונדעטען פריזיער האָט מען אַרויסגערופען פּאַנאַטאָוויטש.

ביי די שאכיסטען

אין לאָדז איז מיט אַ קורצער צייט צוריק ענטשטאַנען אַ שאַך־קלוב. דער ציל פונ'ם קלוב איז אויפצולעבען אין לאָדז און צו פּאָפּולאַריזירען דעם שאַך־שפּיל צווישען אַלע שיכטען פון דער געזעלשאַפט, דער קלוב צעהלט שוין אַנ'ערך 60 מיטגלידער. אין דער נאָהענטסטער צייט וועט פאָרקומען די ערעפנונג פונ'ם אייגענעם לאָקאַל און ס'וועלען פאָרקומען טורנירען ווענען קלוב־מייסטערשאַפט אין אלע קאַטעגאָריעס. דער צייטווייליגער סעקרעטאַריאַט געפינט זיך אין דער „טעאַטראַלנאַ", פּעטריקאָווער 67.

Dr.

Wołkowyski

ציגעל-גאס 11, טעל. 238-02

ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפילים און הויט-קראַנקהייטען.

בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

נעמט אַן פון 8—11 ביי טאָג און 4—9 אָוונט.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ציגעל־גאס 27 טעל. 112-25. אברהם מארעווסקי יובל־קאמיטעט ביי ייוו"א אין לאדז.

היינט, זונטאג, 11 א זייגער פריה
פייערליכע יובל־אקאדעמיע
לכבוד דער דרייסיג־יאהריגער ארטיסטישער און שריפטשטעלערישער טעטיגקייט פון

אברהם מארעווסקי

מיט'ן אנטייל: דיכטער מ. בראדערזאן, רעד. י. אוגער, ד־ר מזא'ה, דער בעל־היובל.

I. שיילאק לאכט; — טעקסט – מ. בראדערזאן; אויסגעפיהרט א. מארעווסקי און א. קוריץ.
II. קאנצערט: מאריס שווארץ, קלארא סעגאלאוויטש, א. סאמבערג, א. שטיין.
יודישער רעוועלערסען־קווארטעט (ברידער גרינוואלד, העכט, שערעשטיין). פאלקס־כאר ביי „קולטור־ליגע" אונטער לייטונג פון דיר. טעאדאר רידער.
ביים קלאוויר: ארטור באלזאם און פראפ. זעלמאז.

פערבאטען די יובילעאום-אקאדעמיע פון „פועלי־ציון"

אויף דינסטאג דעם 14־טען אפריל איז געווען בעשטימט די יובל־פייערונג לכבוד דעם 30־יאהריגען יובל פון דער „פועלי־ציון" בעוועגונג.

ווי מען איינפארמירט אונז איז די אקאדעמיע פערבאטען געווארען דורך דער שטעטישער סטאראסטווע צוליב טעמים פון עפענטליכע זיכערהייט.

דער באנקעט, וועלכער איז געווען בעשטימט פאר חברים און אריינגעפיהרטע געסט איז צוליב די זעלבע טעמים אויך פערבאטען געווארען.

פון קליינהענדלער-פעראיין

אויף דער לעצטער פערוואלטונגס־זיצונג פון קליינהענדלער - פעראיין, פריהייטס־פלאץ 3, איז ארומגערעדט געווארען די פראגע וועגען דעם „ריטשאלט"־שטייער אויפ'ן יאהר 1936-37, מיט יועלכען די פינאנץ־אמטען האבען זיך נישט גערעכענט מיט'ן פאקטישען אומזאץ, נאר האבען איבערגעשאצט פילפאכיג יעדען קליינהענדלער. נאך א לענגערער דיסקוסיע איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען מיט א דעלעגאציע צום פרעזעס פון דער פינאנץ־קאמער וועגען די בע'עוולה'טע קלייגהענדלער פון „ריטשאלט"־שטייער 1936-37.

אנשטאט יום-טוב-וואונשען

אנשטאט יום־טוב־וואונשען האט דער לאדזער וואיעוואדע ה' האוקע־נאוואק געשענקט פאר'ן קאמיטעט צו העלפען די ארימסטע 25 זל.

פון תרבות

דינסטאג, דעם 14 אפריל (אחרון של פסח) א זייגער 8.30 אין אווענד קומט פאר אין „תרבות" (פעטריקאווער 18) א רעפעראט פון סטוד. שמואל פאצאנאווסקי א. ה. ט. „דאס ארבייטס־פראבלעם אין ארץ ישראל".

די לויה פון פר' מרים קאצענעלענבויגען ז"ל

זונטאג איז פארגעקומען די לויה פון דער עררינסטפולער ציוניסטישער און געזעלשאפטליכער טוערין, פר' מרים קאצענעלבויגען ז"ל. אויפ'ן בית־עלמין האבען זיך פערזאמעלט די מיטגלידער פון ציוניסטישען קאמיטעט, די מיטגלידערינס פון דער פערוואלטונג פון קינדער־היים „הרצליה", פון „ויצא" און צאהלרייכע פריינד, בעקאנטע און די פאמיליע פון דער פערשטארבענער. אין טהרה־הויז האט ה' משה לימון אין נאמען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע געהאלטען א ווארימען הספד וועלכער האט גערירט ביז טרערען. די הזכרה האט אפגעריכט דער חזן פון „אהל־יעקב", ה' טאפעל. דערויף איז דער ארון דורך די מיטגלידער פון ציוניסטישען קאמיטעט ארויסגעטראגען געווארען אויפ'ן בית־עלמין. ביים קבר האט געמאכט א „אל מלא רחמים" ה' דראטשינסקי און ביי דער געלעגענהייט האט מען מנדר געווען אויף צו פלאנצען בוימער אין הרצל־וואלד אין ארץ־ישראל דורכ'ן קרן־קימת אויף דעם נאמען פון דער נפטרה.

אכטונג, ספארט-לייט!

דער נייעסטער ראווער - מארעל און דערצו דער לייכטסטער פאר וועטלויפען און טוישטשיגאווצעס איז היי־יאהר ארויסגעפאלען אמגינסטיגסטען ביי דער פירמע ס. אפאטאווסקי. פעטרקאווער 70 און דאס איז נישט נאר אויפ'ן לאקאלען לאדזער געביט, נאר דאס איז בעקאנט אויפ'ן שטח פון דער גאנצער פוילישער רעפובליק. א ראווער איז היינט נישט מעהר קיין לוקסוס - ארטיקעל, א ראווער איז היינט א זאך פון ערשטען געברויך.

סיי אלס קאמוניקאציע - מיטעל, סיי אלס פערגענוגטער צייטפערטרייב, סיי אלס ספארטמיטעל איז דער ראווער אנערקענט געווארען אלס דער איינציגער געזונטער און לייכטער ספארט און קאמוניקאציע - מיטעל.

ס'איז אבער נאך נישט גענוג צו קאנסטאטירען דעם דאזיגען פאקט, מ'דארף נאר וויסען וואו און ביי וועמען צו קויפען דעם ראווער אדער דעם טייל צום ראווער, כדי מ'זאל זיין איבערצייגט, אז דער געקויפטער אביעקט זאל זיין פון דער בעסטער קוואר ליטעט און דער עיקר, ער זאל זיין נישט איבערגעצאהלט און זאל דינען זיין בעשטימונג.

אזא זיכערקייט קען מען האבען נאר דעמאלס ווען מען קויפט ביי א ערשטקלאסיגען פאכמאן אין אנ'אנערקענטער סאלידער פירמע. מיר פון אונזער זייט קענען מיר אין דער הינזיכט נאר רעקאמענדירען די פירמע ס. אפאטאווסקי פעטריקאווער 70.

מאדערנע פערפילפאכעריי (פאוועלארניא)

ה' מ. קאקאטעק, פעטריקאווער 88 פאזיצט די איינציגע מאדערנע פערפילפאבריי אין לאדז. דער דאזיגער נישט־קאמפליצירטער אפאראט ערלויבט דעם ה' מ. קאקאטעק אפצוקאפירען א בעליביגע צאהל אלערליי דאקומענטען, אקטען, בריף, וועקסלען, צייכנונגען, שקיצען, שול־ציינונישען, אויסצוגען פון ביכער א. אז. וו. מיט איין ווארט — מ'קען קאפירען אלץ, וואס איז געדרוקט, געשריבען מיט דער האנט אדער מאשין, געצייכענט, גראפירט א. אז. וו.

דאס אויספיהרען אזא ריכטיגע קאפיע דויערט אינגאנצען עטליכע מינוט, די קאפיע אונטערשיידעט זיך גארנישט פון אריגינאל און אפט איז שווער צו אונטערשיידען איינער פון דער צווייטער, דער פערפילפאכער האט געפינען א ברייטע אנווענדונג אין דער פראקטיק, ס'וועלען פון איהם געניסען די ביורא'ען און אלע האנדעלס - אינסטיטוציעס, דער פערפילפאכער גיט די מעגליכקייט באלד צו בעקומען אנ'אויסצוג פון די האנדעלס־ביכער, וואס איז ביז איצט געווען פערבונדען מיט שוועריגקייטען און האט פערלאנגט פיל ארבייט פאר א בוכהאלטער. דער אויסצוג שליסט אויך אויס יעדע מעגליכקייט פון א פעהלער און גיט נישט נאר דעם ריכטיגען אינהאלט, נאר אויך דעמזעלבען אויסזעהן, וואס קיין שום פאוויעלאטש האט ביז איצט נישט געקענט געבען.

קינא „CZARY" Cegielniana 2
גרויסער יום־טוב פראגראם!
דער גרעסטער שלאגער
אין דער
יודישער שפראך
דראמע פון א יודישער פאמיליע! טראגעדיע פון ליבע פון א פרוי צו א פאטער און זוהן!
דער גרעסטער יודישער קינסטלער סאמועל גאלדינבורג צוזאמען מיט דארא ווייסמאן, יודל דובינסקי, סימאר רעכטציים, ראובן וועגדארף, אננא טאבאס, מירעלע גרובער.
אלע אין איין גרויסען פילם
שיר השירים
„לאמיר אלע זינגען"
צוזאמען מיט אנ' אויסערג. רעווי
מיט דעם וועלט־בערימטען חזן מרדכי הערשמאן 12 איבעראשענדע נומערן
אלע מוזען זעהן „שיר השירים" און „לאמיר אלע זינגען"
שבת און יום־טוב 12 מיטאג.

איינדרוקען פון דער גרעסטער פילם-פרעמיערע

„היינטיגע צייטען" מיט טשארלי טשאפלין אין קינא „פאלאס"

טשארלי טשאפלין'ס נייער פילם בעווייזט, אז דער דאזיגער פענאמענאלער אין זיין ארט פילם־שעפער, ווי נישט קיין אנדערער אויף דער וועלט, פיהלט ארויס דעם אמת'ן קינא־עפעקט. בלייבענדיג עקשנות'דיג ביים פרינציפ פון דער שטומער קינאמאטאגראפיע, לאזט טשאפלין הערען זיין שטיםנאר אין אויסנאהמס־פאלען. די גאנצע הויפט־געוויכט ווערט געלעגט אויף דער בעוועגונג, א דאנק וועלכער די אקציע רעדט צום צושויער.

די אינסצעניזאציע צום פילם „היינטיגע צייטען" האט אנגעשריבען טשארלי טשאפלין, רעאליזאציע — טשארלי טשאפלין, מוזיק — טשארלי טשאפלין און די הויפט - ראלע — טשארלי טשאפלין.

אין דער נייער געזעלשאפטליכער אויפפאסונג זענען אקצענטירט די „היינטיגע צייטען".

דער גאנצער ערשטער טייל פון פילם שטעלט מיט זיך פאר א שארפע, בייסענדע סאטירע אויף דער מעכאניזירונג פון דער ארבייט, די מאנטאזש, סיטואציע־איינפאלען שטעהען אויף דער העכסטער טשאפלין־ניוא פון שאפען, וואס וואלט בעדארפט פעראייביגט ווערען אין די ארכיוועו פון פילם־קאמיזם.

זעהר גוט איז אויסגעפאלען דאס פאהרען „ביים אפגרונד". דאס טשאפלין־לידעל — א שלאגער. טשאפלין איז מענשליך און צו אלע נאהענט און פאר אלע פערשטענדליך. צווישען עקראן און ביהנע איז געווארפען געווארען א בריק פון פערשטענדיגונג.

דעריבער טאקי האט דער טשאפלין־פילם געזיגט און צוזאמען מיט טשאפלינען — די דירעקציע פון קינא „פאלאס", וועמען ס'איז געלונגען צו פערקראנטאקטירען דעם דאזיגען פילם מיט אויסשליסליכע רעכט — פערדינט אויף סוקצעס.

מיט איין ווארט — „היינטיגע צייטען" איז א גאנצער געניאלער פילם פון אנהויב ביזן סוף.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15. טעל. 149-07
ספעציעל־ארצט פאר מענער - שוועכע-בע האנדלונג און סעקסועלע בעראטונג
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענט.
זונטאג פון 9—1 פארמיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

אויפן דערנער-וועג

שפאנענדער סענסאציאנעל-עראטישער ראמאן

(73

ער הויבט אן יודעראמאל ארויסגעהען פון פאסאזש און זיין שארף אויג בעמערקט באלד די אגענטען. ער געהט צוריק אריין, אבער די אגענטען געהען אויך אריין איבעריעניג. זיי געהען איהם נאך מיט פאמעליכע טריט. איצט וועלען זיי איהם שוין נישט אבלאזען, איצט וועלען זיי איהם שוין האלטען אויפ'ן אויג.

— וואס טוט מען? ווי בעפרייט מען זיך פון זיי?

רעדל פאלט אויף א פלאן. ער האט ביי זיך פערשידענע פאפירלעך. ער וועט צורייסען די דאזיגע פאפירלעך און די צוריסענע שטיקלעך אוועקווארפען אויף דער ערד. די אגענטען וועלען דאך זיכער נעמען אויפקלויבען די שטיקעלעך פאפיר. און דעמאלט וועט ער זיך קאנען ארויסדרעהען פון זיי און פערשווינדען ווערען.

— יא, דער־וויל איז דאס דער איינציגער אויסוועג פון דער שווערער לאגע, אין וועלכער ער געפינט זיך איצט.

ער נעמט ארויס פון טאש עטליכע פאפירלעך, צורייסט זיי אויף פיצלעך און ווארפט זיי אוועק אויפ'ן ברוק פון פאסאזש.

נאכדעם געהט ער ווייטער, ער נעמט ארויס א שפיגעלע פון טאש, שפיגעלט זיך אן און אין שפיגעלע זעהט ער היבטער זיך די צוויי אגענטען, וואס געהען איהם נאך אהן אויפהער.

ביין, זיי בויגען זיך נישט אראפ נאך די צוריסענע פאפירלעך, זיי קלויבען זיי נישט צונויף, נאר זיי געהען איהם נאך ווייטער, אפגערוקט פון איהם אויף א דרייסיג־פערציג טריט...

— 65 —

— וואס טוט מען? ווי אזוי אנטלויפט מען פון זיי? — איז רעדל פערצווייפעלט און ער פיהלט אז אט־אט לויפען זיי צו איהם צו און ארעסטירען איהם.

די אגענטען האבען איהם נישט בדעה צו ארעסטירען. זיי האבען נישט אזא בעפעהל. אבער רעדל ווייסט נישט דערפון. ער איז זיכער, אז אט־אט ווערט ער ארעסטירט און א קאלטער שוידער געהט איהם דורך איבער'ן לייב.

רעדל געהט ווייטער. ער פערלאזט דעם פאסאזש, פערפאלען, זאלען זיי איהם נאכגעהן, אפשר וועט איהם פארט געליגגען צו אנטרינען פון זיי. בלייבען שטעהן איז נאך ערגער, זיי קאנען גלייך צו איהם צוגיין און ארעסטירען.

ער קומט ארויס אויף דער פריי־יונג־גאס דא בעמערקט ער, ווי אייבער פון די אגענטען רופט צו אנ'אויטאמאביל, זעצט זיך אריין אינעווייניג אין אויטאמאביל און הויבט פאמעליך או נאכצופאהרען נאך איהם.

דער צווייטער אגענט פערשווינדט ערגיץ. וואוהין? אבער באלד כאפט זיך רעדל, אז יענער איז מסתמא געגאנגען צונויפקלייבען די צעריסענע פאפירלעך, וואס ער האט ארויפגעווארפען אויפ'ן ברוק פון פאסאזש.

שפעטער זענען די דאזיגע פאפירלעך צוריק צונויפגעשטעלט געווארען און האבען געדינט אלס בעווייזען געגען רעדל'ען. דאס זענען געווען פשוט'ע פאסט־קוויטאנציעס, וואס זענען אבער פאר רעדלען געווען איצט זעהר געפעהרליך.

רעדל האט זיי צעריסען און אוועקגעווארפען, כדי זיך צו ראטעווען, אבער דאס האט איהם דעביג־וואס געהאלפען.

ער האט אליין איינגעזעהן, אז זיין לאגע איז א האפנונגסלאזע, אבער יעדער מענש, וואס געפינט זיך אין א גרויסער געפאהר, גלויבט נאך, אז ער וועט זיך ראטעווען. וואס גרעסער די געפאהר, אלץ גרעסער און פעסטער איז דער גלויבען, אז ס'וועט קומען א ישועה.

און כאטש רעדל האט איצט געהאט די טיפע איבערצייגונג, אז זיין לאגע איז א האפנונגסלאזע, הגם ער איז געווען זיכער, אז אט־אט וועלען איהם די אגענטען ארעסטירען, האט זיין מוח איצט געארבייט מיט א געוואלדיגער שנעלקייט און געזוכט א פלאן, ווי אזוי זיך צו ראטעווען.

דאס ערשטע בעשליסט ער צו געהן אלץ ווייטער און ווייטער. גאס איין, גאס אויס, אפשר וועט ער די אגענטען מיד מאכען. און טאמער וועלען זיי דאך צוקומען צו איהם און ארעסטירען, וועט ער זיי געבען דעם געהעריגען אפשניט. ער איז א פולקאזניק פון זיין קייזערליך־קעניגליכער מאיעסטעט'ס ארמעי, און קיין שום פאליציאישער אגענט האט נישט קיין רעכט איהם צו ארעסטירען. ער וועט זיי אנזידלען — און זיי וועלען זיך מוזען אפטראגען!

רעדל אליין פיהלט, אז דאס וועט איהם ווייניג העלפען. אויב די אגענטען האבען א בעפעהל איהם צו ארעסטירען, וועלען זיי איהם ארעסטירען, נישט קוקענדיג אויף זיינע פראטעסטען.

אבער האט ער דען אנ'אנדער ברירה? דערווייל געהט ער פון איין גאס אין דער אנדערער. די יאגד נאך איהם קומט כסדר פאר. די צוויי אגענטען טרעטען נישט אפ פון איהם. ביידע האלטען זייערע בליקען גלייך געווענדעט אויף איהם.

טייל מאל ווארפט ער א זייטיגען בליק אויף זיי און לויט'ן אויסדרוק פון זייער געזיכט זעהט ער, אז זיי זענען פעסט ענטשלאסען איהם נישט אפצולאזען.

ער קוקט זיך אום און א ציטער כאפט איהם אן בלויז ביים אנבליק פון זיין אייגענעם שאטען עס דוכט זיך איהם, ווי אט דער דאזיגער אייגענער שאטען זייענער שפיאנירט איהם נאך און פערפאלגט איהם...

(פארטזעצונג קומט)

בריף אין רעדאַקציע

השוב'ער הער רעדאַקטאָר!

איך בעט איך צו געבען אַנ'אָרט אין אייער חשובער צייטונג פאַר פאָלגענדע שורות:

אַלס פּרעמיע איז מיר אויסגעקומען צו פאַר־זוכען די טעג פון פּסח אין דער אינטעליגענטען־קיך פון „נותן לחם". צו מיין פריידע האָב איך בעמערקט ווי די אָרדנונג און בעדינונג איז אויסגעצייכענט. די שפּייזען זענען געווען רייכליך און גוט־שמאַק. דער לייטער ה' אַרענבוך האָט זיך די גרעס־טע מיה געגעבען די געסט צו בעפרידיגען. איך האַלט עס פאַר מיין מאָראַלישען חוב אויף דעם וועג אויסצודריקען מיין אַנערקענונג דער פערוואַלטונג פאַר די געווויסענהאַפטע און זאָרגפעלטיגע בעהאַנ־דלונג פון דער וויכטיגער זאַך.

מיט דרך ארץ
ד"ר קנאַפּינג

ראַדיאָ־פּראָגראַם

זונטאָג, ד. 12־טן אַפּריל

9 צייט־סיגנאַל, 9.03 „פריהלינגס־קינדער" (פּלי־טען), נאָך דער גאָטעס־דינסט פּליטען, 11.57 צייט־סיג־נאַל, 12.03 ידיעות, 12.20 מוזיק. יום־טוב אוידיציע, 1.05 מוזיק, 2 פּליטען, 3 דאָרפישע אוידיציע, 3.30 פּוילישע פאָלקס - קאַפּעלע, 4.15 שמועס פאַר קינדער (מיט מוזיק און לידער), 4.30 טאַנץ־מוזיק, 5.30 פרעה־ליכע מוזיק. אוידיציע. 6 קאָנצערט פון דאָן־כאָר, 6.30 הערשפּיל, 7.10 פּליטען, 8 סאָליסטען - קאָנצערט, 8.45 פון מאַרשאַל פּילסודסקי'ס שריפטען, 9 פּוילישע לי־דער (פּליטען), 9.15 „אויף די לעמבערגער פרעהליכע כוואַליעס", 10 קאָנצערט.

מאָנטאָג, ד. 13־טן אַפּריל

9 צייט־סיגנאַל, 9.03 מוזיק (פּליטען), 10 פּליטען, 11.57 צייט־סיגנאַל, 12.03 ידיעות, 12.15 ביים יום־טוב טיש — פרעהליכער מוזיק. פריהמאָרגען. בעת דער פּוי־זע סקעטש, 2.17 „קאָנצערט זשיטשען", 3 אוידיציע פון ווילנע, 3.25 מוזיק (פּליטען), 3.45 פעליעטאָן, 4 פאָר־מעפּיאָן - קאָנצערט, 4.30 אוידיציע פאַר קינדער, 5 פרעה־ליכע מוזיק (פּליטען), 6 מוזיק. אוידיציע פון קראָקאָ, 6.30 ספּאָרט, 6.40 רעקלאַמע - קאָנצערט, 6.55 הומאָר און פרעהליכע מוזיק (פּליטען), 7.10 קאָנצערט, 7.55 רייזע־פעליעטאָן פון רעד. שמעון גליק פון לאָדז, 8.15 געזאַנג, 8.45 אָוענד־ידיעות, 9 קאָנצערט, 9.55 ספּאָרט, 10.15 מוזיק. אוידיציע (טראַנסמיסיע קיין אַמעריקאַ און יוגאָסלאַוויען), 10.30 סאַלאָן־מוזיק, בעת דער פּוי־זע 11 אָוו. ידיעות און קאָמוניקאַטען.

דינסטאָג, ד. 14־טן אַפּריל

6.34 גימנאַסטיק, 6.50 מוזיק (פּליטען), 7.20 ידיעות, 7.35 אינפאָרמאַציעס, 7.40 מוזיק (פּליטען), 8 אוידיציע פאַר שולען, 11.57 צייט־סיגנאַל, 12.03 ידיעות, 12.15 מוזיק (פּליטען), 1.10 הויזווירטשאַפט, 1.15 פון אַרבייטס־מאַרק, 1.20 „צווישען בלומען" (פּליטען), 3.12 בערזע, 3.15 עקספּאָרט, 3.20 וואַרשאַ־ווער בערזע, 3.30 לייכטע מוזיק, 4.10 פון פּ.ק.אָ. 4.25 געזאַנג, 4.45 „גאַנץ פּוילען זינגט", 5 רעפעראַט, 5.15 דענישע מוזיק, 6 שפּראַכען־ווינקעל, 6.40 לידער, 6.45 לידער, 7.20 רעקלאַמע - קאָנצערט, 7.35 ספּאָרט, 7.45 אַקטועלער שמועס, 8 „ליקווידאַציע פון דער וויצען־טעקע" (רעזולטאַט פון קאָנקורס פאַרן בעסטען וויץ), 8.10 סימפ. קאָנצערט, בעת דער פּויזע 8.50 אָוו. ידיעות, 10.30 טאַנץ־מוזיק (פּליטען), 10.45 אויסגעקליבענע לידער פון לאַדזער פּאָעטען, 11 ידיעות און קאָמוניקאַ־טען, 11.05 סאַלאָן־מוזיק.

קינא „PALACE"

108 פּיעטריקאָווער 108

דער פּרעכטיגסטער יום־טוב־פּראָגראַם!

דער געניאַלער אַקטיאָר און רעזשיסאָר

Charlie Chaplin

אין דעם נייעסטן און פּראַכטפולסטן פילם־מייסטערווערק א. נ.

„היינטיגע צייטען"

(Modern Times)

אנהייב אין יום־טוב 11 אַ זייגער פאַרמיטאָג

2 פריהמאָרגען־סעאַנסען 2 צו פאַרקלענערטע פּרייזען.

אכטונג! דער פילם „היינטיגע צייטען" וועט זיך נישט בעוויזען אין קיין שום קינא אין איצטיגען סעזאָן.

טשאַפּלינ'ס פילם איז פאַרבאָטען געוואָרען אין היטלער־דייטשלאַנד.

טעאַטער, מוזיק און פערוויילונג

(קאָמוניקאַטען)

לעצטע זעקס פאָרשטעלונגען פון „יאָשע קאַלב"

שוין נאָך דריי טעג וועט אַראָפּגענומען ווערען פון אַפיש די גראַנדיעזע מאָריס שוואַרץ־אויפפיהרונג „יאָשע קאַלב", וועלכע געהט כסדר אין „ראָזמאַיטאָשטשי" טעאַ־טער ביי אויספאַרקויפטע הייזער.

„יאָשע קאַלב" וועט געשפּילט ווערען נאָך זעקס מאָל: זונטאָג, מאָנטאָג און דינסטאָג ביי טאָג און אין אָוונד.

דאָס וועלען זיין אונווידערראָפליך די לעצטע פאָר־שטעלונגען פון „יאָשע קאַלב", און ווער ס'וועט די אויפפיהרונג נישט זעהן אין פערלויף פון די 3 טעג, וועט שוין נישט האָבען די מעגליכקייט אין לאָדז צו בע־וואונדערן די אויסגעצייכענטע פּיעסע, ווייל פון מיט־וואָך דעם 15־טען אַפּריל וועט געוויזען ווערען די נייע מאָריס שוואַרץ אויפפיהרונג „יוד זיס" מיט דעם קינסט־לער אין דער הויפּט־ראָלע. דעם 21־טען ד.ח. פאָהרט מאָ־ריס שוואַרץ טרופּע אויף גאַסטראָלען קיין לעמבערג.

„נאַכט - מענשען" — היינט פּרעמיערע אין פילהאַרמאָניע

נאָך לאַנגע צוגרייטונגען ווערט היינט 4 נאָכמ. גע־געבען די פייערליכע פּרעמיערע „נאַכט מענשען" פון אורקע נאַכאַלניק.

די פּיעסע איז געשפּילט געוואָרען אין וואַרשאַ אַ גאַנצען סעזאָן אָהן איבעררייס. איצט איז די טרופּע גע־קומען קיין לאָדז און מיטגעבראַכט די אַלע דעקאָראַ־ציעס און עפעקטען צו דער דאָזיגער פאָרשטעלונג.

אין דער פּיעסע טרעט אויף אין פּרעכטיגען באַלעט־נומער די פּרימאַ־באַלערינא אַנעטאַ רייזער און אַנדערע קאַבאַרעט - אַטראַקציעס.

די פאָרשטעלונג ווערט געשפּילט היינט זונטאָג 4 נאָכמ און 9 אָוונד, מאָרגען מאָנטאָג 4 נאָכמ. און 9 אָוונד און דינסטאָג אחרון של פּסח 4 נאָכמ. און 9 אָוונד.

אויף די לסוואַנטינישע ירידים

קיין פּאַלעסטינא

הנחות פאַר די ה"ה סוחרים!

קיין עסטרייך

פון 23. ביז'ן 28. אַפּריל 169 זל.

קיין יוגאָסלאַוויען

דעם 19/4 — 10/5 560 זל.

קיין וויען

אויף 5 אָדער 28 טעג, ז'עם 16/4

75 זלאָטים

אויף יום־טוב קיין וואַראַכטע

66% — צוריקקעהר אומזיסט.

אויסלענדישע הנחה־פּעסער

„אָרביס", פּיעטריקאָווער 18

(Mewa) טעל. 249 40.

פּאָמעראַנצען אין דער הויזליכער ווירטשאַפט.

פּאָמעראַנצען זענען נישט קיין נייעס אין דער ווירטשאַפט. מען נוצט זיי איבערהויפּט אין דער פאָרם פון אַ נאָך שפּייז. איבערהויפּט איצט צוליב דער ביליג־קייט און די פערשפּרייטונג פון פּאָמעראַנצען אין אַלע לענדער. די בעסטע, גרויסע און זאַפטיגע יפו'ער פּאָמע־ראַנץ האָט אויפגעהערט צו זיין אַ לוקסוס און געפינען אַ ברייטע אָנווענדונג אין דער הויז־ווירטשאַפט. אַלזאָ נעבען דער ציטרין דינגט די פּאָמעראַנץ צו אַראָמאַטישע צוועקען. דאָס פּאָמעראַנצען־שיילעכץ ווערט פערנוצט צו פערשידענע געבעקסער, אייז־קרעם א. אַז. וו. פאַר קראַנ־קע איז דער זאַפט פון יפו'ער פּאָמעראַנצען דער בעסטער דערפרישונגס - געטראַנק. מיר געבען אויך איצט אין דער פאָרם פון אָראַנזשאַדע אָדער קאַקטייל. אויסער דעם איז פּאָמעראַנצען זאַפט אַ פּרעכטיגע צוגאַבע צו געפלי־געל און אַלס פּוצונג צו פּודינג.

מעטאַל־פּלאַסטישע אויסשטעלונג פון קינסטלער ה. ביימאַוויטש

אין לאָקאַל פון זש. ט. ק. (וואָלטשאַנסקאַ 35) קומט פאָר אַ אויסשטעלונג פון בעקאַנטען קינסטלער ה. ביימאַ־וויטש. די אויסשטעלונג האָט אַרויסגערופען אַ שטאַר־קען אינטערעס אין די קרייזען פון דער יודישער אינ־טעליגענץ און פון יודישע קונסט ליבהאַבער.

די אויסשטעלונג איז ווערט בעזוכט צו ווערען.

התהעות הסניף „תרבות" בלודז

רחוב פּיוטרקובסקה 18 (שער שני — קומה שניה)

1) ביום השלישי 14 אפּריל (אחרון של פּסח) ב' 8.30 בערב תתקיים הרצאת חח' שמואל פּצנובסקי על הנושא: „לשעלת העבודה העברית בארץ ישראל" כל העברים מוזמנים.

2) הופיע הגליון השביעי של „עולמי" — גליון מרופּל לכבוד חג הפּסח. מחירו 25 פּרוטות.

3) הופיע הגליון השלישי של „עולמי הקטן" מחירו 15 פּרוטות.

4) נעשות הכנות לארגון חוג אקדמאים עברי. המ־עוניינים מתבקשים לפנות אל המז'ירות.

DR. MED. H.

Różaner

ספּעציאַליסט פאַר

הויט, ווענערישע און סעקסועלע קראַנק.

NARUTOWICZA 9,

tel. 128-98.

נעמט אָן פון 9–1 פאַרמ. און פון 5–9.

יצחק יאַנאַסאָוויטש

די משפּחה: עמלק

(באַלוטער מאַטיוועז)

— 1 —

דער אַלטער עמלק

עמלק רופט מען שאַיען אין געסל צוליב די ברייטע, קרעפּטיגע פּלייצעס און שווערע צוואַק־סענע הענט, צוליב די ברוינע באַקען, פון וועלכע דאָס רויטע בלוט שרייט מיט אַ טיף באַסאָווע גע־שריי, און צוליב דעם רויטען געזונדען קאַרק, וואָס ברויזט מיט תאווה אין יעטוועדער אָנגע־גאָסענער פאַלד אָטעמט מיט גבורה. עמלק רופט מען איהם דערפאַר, וואָס ער זשלאָקעט דעם בראָנ־פען ווי אַ בלינדער טרומנע־מאַכער און איז צו די ווייבער אַנ'אויסגערוהט רייך־ראַסיגער פערד־זכר.

עמלק איז אַ קצב — אַנ'אָקסענהענדלער. זיי־נע זיידעס קרעפּקע, קליינשטעטלדיגע יודען האָ־בען זיך מיט אָט דעם מסחר פערנומען. פון די קליינשטעטלדיגע מגושמ'ע זיידעס האָט שאַיע בירושה די קורצזיכטיגע בלוט־פערלאָפענע אויגען, וואָס שפּיזען די וועלט פון הינטער געדיכטע ברייזע ברעמען. פון זיי די טומעלדיגע, נישט פרומע יודען האָט שאַיע דעם טעמפּען צעאַקערטען שטערן און די גרויסע האָריגע אוירען. פון אַז די זיידעס איז איהם פערבליבען די געוואַלדיגע תאווה צו געלט און צו ווייבער. זיינע נאָז־פליגלען צאַפּלען, בע־וועגען זיך פיבערדיג־פערדיש בעת די קורצזיכטיגע אויגען דערזעהען אַ ווייב און זיינע פינגער מיט אָפּגעבעצטע בלוט־פלעקען אויף די נעגעל ציטערן קמצניש־נערוועז, בעת זיי קומט אויס צו ציילען געלד.

שאַיע אַליין איז הייבט שוין אַ זעכציגער. וויין בערדעל איז גרוי־פערפלאָנטערט און וואַקסט ווילד און שטעכעדיג אויף די ברוינע באַקען און אויף דעם קורצען האַלז. זיין אָטעם ווערט וואָס אַמאָל קורצער און אָפּגעהאַקטער. אין זומערדיגע טעג אויף אַ טרעפּעל פון דער יאַטקע מיט אַ צווייג צו פערטרייבען די פליגען, בעווגען זיך זיינע ליפּען, ווי ביי אַ פיש, אויף טריקענעם זאַמד. פיר פוד פלייש פאַרעיועט דעמאָלט דורך דעם פער־חלבי'טען שפּענצער. דאָס פיר־פודיגע לייב פרייכט און שטיקט זיך. די גלעזלעך זאָדע־וואַסער, וואָס ער גיסט אין זיך אַריין אָהן אויפהער, פאַרעיזען אויס און לעשען אויס אַן אַנ'אויסגעגליט אייזען.

דאָס געסעל אין די ווייס־צעכראַסטע הע־מ דער לאָזט אַ ווילע שווייגען די ביי־מאַשינען און די יועב־שטולען. מאַנסבילשע און ווייבערישע קעפּ ווייזען זיך אַלע מאָל אין די קליינע פענסטערלעך כאַפּען אַ קוק אויף שאַיען און אַז די בליקען פער־טשעפּען זיך, ווערט אין ווינקעל־מויל פע־ל ירען אַ דינער הנאהדיגער שמייכעל.

און דער דאָזיגער שמייכעל בעדייט:

— ער צעגיסט זיך בעבעך שאַיע.

אָדער:

— ער ווערט אויסגעמעקט, עאַל

— 2 —

זיין זוהן נאַחום

געווען איז דאָס אויף אַ קליינשטעטלדיגען יריד, וואו שאַיע און זיין זוהן האָבען געקויפט אָקסען.

טאַטע און זוהן האָבען געפּלאַצט איבער'ן פיה־מאַרק מיט פערדרייטע דאַשקעס און צעקנעפּ־פעלטע שפּענצערס. געפּאַטשט אין די אויסגע־האָרעוועטע פויערישע הענד און געטאַפּט מיט די האַרטע פינגער די ווייכע הינטער־טיילען פון בהמה'שען לייב. געהאַיעט, געטומעלט, געקלומ־פערט מיט'ן געלד און געטרונקען מיט די פויערן בראַנפען פון פולע פלאַשען. די זון איבער זייערע קעפּ האָט געסמאַליעט מיט סמאָלע. ריטשקעס גע־זאַלצענער שווייס האָבען זיך געפּערלט אויף די פערגרעבטע פנימ'ער און פערגאָסען די אויגען.

אין דער לופט איז געשטאַנען אַ טויבער רעש, ווי דער רעש פון צעפּלעטע שלוזען ערב־פריה־לינג ווען ס'אייז נעמט זיך ברעכען. עס איז גע־שטאַנען אַ בלינדער־גאָלדענער שטויב און אַ שאַר־פער ריח פון היי און שווייס, פון שליימיגען טאָרף און קוה־מיסט.

די זון איז אַוועק הינטער דער אָפּגעבראַנטער מיהל, ווען נאַטע האָט דערזעהן, אַז דער טאַטע איז בישטאָ, פערשוואונדען. ער האָט געוואַרט נעבען די אָנגעקויפטע בהמות אַ שעה און צוויי. דערנאָך האָט ער אויסגעשפּיגען דורך די געזונדע קרומליכע ציינער און איז אַוועק צו דאַגיען אין קרעטשמע.

אין דער קרעטשמע האָט די דאַניכע געגאָסען דעם בראָנפען, געצאַפּט קופּלעס שוימיגען ביר און געריסען דאָס געלד פון די הענד. זי איז געווען הייזעריג פערפלאַמט. די אויגען האָבען גערעדט מיט זייער גריבעם קעצישען פייער. די הענד האָ־בען געשטורכעט די פויערים, וואָס האָבען שיכור'ע זיך געריסען צו דער דאַניכע, צו איהר פולען הוי־כען בוזעם. ביי נאַטעס אַריינקומען זענען איהרע אויגען גריבער, קעצישער געוואָרען און נישט דאָס מויל, נאָר די אויגען האָבען הייזעריג אַרויס־געדישעט:

— קוק איהם אָן... וועט פערשוואַרצט בעבעך... און דער שייגער טאַטעלע כאַליעט מיט דער שיקסע... כאַליעט און פּאַסקודיעט, אַוש אַ חלשות.

— שטום איין קרעטשמערקע, שטום איין — האָט דאַניע אַרויסגעשריגען פון קעלער, וואו ער האָט זיך געפּאַרעט ביי די פעסלעך ביר — די שטאָט מיט דער טומאה, אַלץ אויף דיין קאָפּ.

נאַטע האָט פויל און פאַמעליך אויף זיין שטייגער געזופּט דאָס העלע שוימיגע ביר און געוואָרפען אין מויל גאַנצע געזאַלצענע אַרבעס, פונקט אַזוי פאַמעליך און פויל האָט ער זיך אויפ־געשטעלט און געלאָזט זיך אין דער לעצטער שטוב צום טאַטען.

די לויזע קייטעל האָט זיך זשאַווערדיג צע־זידעלט און אָפּגעשפּרונגען מיט רציחה, ווען נאַטע האָט אַ שלעפּ געטון די טיר. עס האָט אַ שלאָג געטון אַ שאַרפער ריח פון בראַנפען און שווייס. איבערווייניג האָט נאַטע געטראָפען דעם טאַטען א פערסאָפּעטען, אַ צעקנעפּעלטען. אויף זיינע קני האָט זיך געקאַטשעט די שיכור'ע מיכאַלאַווע אָהן אַ בלוזקע. אויף איהר ווייסער טייגיגער ברוסט האָט געבליהט אַ רויטער פלעק — דעם טאַטענס האַנד.

שאַיע האָט זיך אַ רייב געטון דעם קורצען טעמפּען שטערן, צוגעשטעלט די האַנד־פלאַך צו די אויגען און ערשט שפּעטער דערקענט נאַטען. ער האָט אַ סאָפּע־געטון ווי אַ קעסעל, וואָס האַלט ביים פּלאַצען און ערשט נאָכדעם פערשטיקט אַרויס געברומט:

— וואָס דרייסטו זיך דאָ?

נאַטע האָט אָהן אַ קוק אויף דעם טאַטען זיך געזעצט אויף אַ בענקעל און געשוויגען.

שאַיע האָט אַראָפּגעוואָרפען פון די קניה די מיכאַלאַווע. ער האָט זיך געוואַקלט, בעת ער האָט זיך געשטעלט אויף די פיס. די קורצזיכטיגע ברייזע אויגען זענען פערלאָפען מיט בלוט.

— טרייב אַהיים ס'ביסעל בהמות קיין לאָדז — זוהאָט ער געזאָגט — איך וועל אונטערקומען.

— שוין לויף איך — האָט נאַטע געענטפערט אויף זיין שטייגער, פויל, צעצויגען — טרייב אַליין אויב דו האָסט פערגעניגען.

שאַיע האָט זיך בעהנטער גערוקט צום זוהן. דאָס ברוינע פערגרעבטע פנים איז קנאָכיגער גע־וואָרען. די נאָז אויפ'ן פנים האָט זיך צופלאַקערט רויט־פיאַלעט, ווי אַ שפּירט־פייער.

— נאַטע — האָט ער געזאָגט שאַרף און געדיכט — דערצערן נישט דעם טאַטען... ביי מיין בלוט איז שווער זיך איינצוהאַלטען...

נאַטעס בליק איז געוואָרען גלאַנציג־געשאַרפּ טער שטאָל. דאָס פנים אַ מאַסקע פון האַרטען שטיין. בלויז די ווערטער זענען געווען הייזעריג, צעצויגענע:

— כ'שפּיי דערויף — האָט ער פּאַוואָליע געענטפערט — מיין בלוט איז אויך נישט קיין וואַסער... מיר זענען דוכט זיך משפּחה, טאַטע.

און דעמאָלס, ס'ערשטע מאָל האָבען שאַיעס הענד זיך נישט געצויגלט הויבען. ער האָט זיך, ווי תמיד, געוואָלט אַ וואָרף טון אויף דעם זוהן, נאָר געבליבען אַ רגע אונבעוועגליך. אין דער דאָ־זיגער רגע פלוצלינג דערזעהן, אַז נאַטע איז שוין אַ דערוואַקסענער, אַז זיינע הענד זענען שווערע און שטייפע און זיין כעס האָט זיך אין דער דאָ־זיגער רגע איבערגעבראָכן, ווי אַ קופּע שטרוי:

— קצב־יונג — האָט ער זיך פלוצלינג צע־שריגען מיט אַ פרעמד קול.

באַטעס בליק האָט זיך שוין דעמאָלט איינגע־קנעטען אין דער האַלב־נאַקעטער גויה, וואָס האָט זיך אַ דערשראָקענע געפּלאָנטערט אין אַ ווינקעל. ער האָט זיך פאַמעליך אויפגעשטעלט און זיך געלאָזט צו איהר און ערשט דעמאָלט ווען ער האָט זי שוין געהאַלטען אין זיינע געזונדע אָרעמס האָט ער אַנ'אויפגערעגטער געזאָגט צום טאַטען:

— עמלק טרעט אָפּ.. מאַך מיר נישט ס'טריאַטער.

— 3 —

דער קאַליקע דאַוושע

די משפּחה עמלק בעשטייט פון פיר מענשען. אַ חוץ איהם, זיין ווייב און זייער זוהן נאַטע געפינט זיך אין שטוב אַ זוהן פון ערשטען ווייב, וועלכען מען רופט: דאַווטשע. דער דאָזיגער דאַוו־טשע איז אַ קאַליקע. דער קאָפּ איז ביי איהם אַנ'אַרבוז די גרייס. דער גוף אַ יונגלישער, אַ דאַ־רער, אויף דינע וואַקלדיגע פיס. מיט אָט דעם דאָזיגען דאַוטשע, וואָס רעדט זעלטען אויס אַ וואָרט, האָט זיך איינמאָל געטראָפען אַזאַ מעשה:

(ווייטער זעה 31־טע זייט)

PRZEMYSŁ CHEMICZNY

„BORUTA"

S. A. w ZGIERZU

Zakłady Spółki istnieją od roku 1894 i produkują:

I. Barwniki syntetyczne (anilinowe)

Dla włókiennictwa:
na bawełnę, sztuczny jedwab, len, konopie, jutę, wełnę, półwełnę i t. p.

Specjalne dla dostaw rządowych
na mundury i drelichy dla Wojska, Policji Państwowej, funkcjonarjuszów P. K. P., Poczt i Telegrafów i innych.

Do celów specjalnych:
do barwienia skór, futer, drzewa, papieru, tłuszczów, do wyrobu farb drukarskich, atramentu, past, laków i t. p.

Specjalne barwniki nietrujące
do artykułów spożywczych i sztucznego lodu.

II. Środki dezynfekujące.

Chloraktin i chlorakton „Boruta", silne środki przeciwzakaźne, nietrujące. Zastępują lizol, karbol, sublimat, jodynę i t. p. Leczą oparzenia iperytem.

III. Związki syntetyczno-organiczne.

Półprodukty do wyrobu barwników: benzydyna, dwufenyloamina, kwas H, kwas G, anilina, nitrobenzol i inne.

Dla przemysłu włókienniczego: sulfanol B, nitrol S, betanaftol, naftoelany, zasady naftoelanowe i t. p., oraz związki zwilżające i emulgujące,

Dla przemysłu gumowego: środki przyśpieszające proces wulkanizacji (rezinol M. DM i D) oraz konserwujące gumę (fenylobetanaftyloamina).

Do górniczych materjałów kruszących: nitropochodne benzenu, toluenu i naftalenu.

Do konserwacji drzewa: dwunitrofenol.

IV. Kwasy i sole techniczne:

Kwas azotowy, dwusiarczan sodowy, chlorek cynku i t. p.
Hydresulfit „Boruta", hydrosulfit FA „Boruta".

Zgierz, ul. Leśna 30. **Biuro główne:** **Skrót: Boruta Zgierz.**

Telefony: a) Łódź: Nr. Nr: 195-96 i 195-97, b) Zgierz Nr. 19.
Biuro Sprzedaży w Łodzi: Piotrkowska 177. Telefon 192-12.
Przedstawicielstwa: Warszawa, Poznań, Częstochowa, Kraków, Bielsk i Białystok.

BANK KUPIECKO-KREDYTOWY SP. w ŁODZI

ul. Piotrkowska Nr. 29, z ogr. odp.

P. K. O. 65.500 ◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆ Żyro: Bank Polski. ◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆ Telefony: 174-45 i 182-45.

ערלעדיגט זעמטליכע באנק-אפעראציעס
געוויסענהאפטע און שנעלע אינקאסא.

קאסעטקעס „SAFES" אויף בעקוועמסטע בעדינגונגען אויפ'ן זומער-סעזאן.

אונזערע פקרונות גיבען אייך די גרעסטע בעקוועמליכקייט און פערזיכערונג.

T-WO FABRYKI WYROBÓW AZBESTOWYCH I GUMOWYCH

„LEONOWIT" Sp. Akc. w ŁODZI, Piotrkowska 175

poleca swoje wyroby najwyższej jakości

Płyty azbestowe ogniotrwałe do izolacji
Płyty uszczelniające „Leonowit" i pierścienie z tychże na wysokie ciśnienie i parę przegrzaną
Pierścienie do radjatorów
Szczeliwa do maszyn parowych i pomp
Taśmy do włazów azbestowo kauczukowe i gotowe pierścienie
Taśmy hamulcowe do samochodów, tarcze sprzęgłowe i okładziny
Węże parciane pożarnicze

PRZEMYSŁ WEŁNIANY

KAROL EIGER

Zgierz, ul. Piłsudskiego 45.
Telefon 73
Fabryka wykwintnych wyrobów z wełny czesankowej

FABRYKA SUKNA

J. M. KUPFER

Zgierz,
UL. PIŁSUDSKIEGO Nr. 13.
Telefon 27.

ווידזעווער ווייסע סחורות

ברויכען נישט קיין רעקלאמע, ווייל יעדע איינציגע בעל-הבית'טע האט זיך שוין איבערצייגט וועגען דער הויכער קוואליטעט, הויפטזעכליך נאך מעהרמאליגען וואשען.

טאקע צוליב דער דאזיגער סבה האבען זיך לעצטענס בעוויזען זעהר א סך נאכאהמונגען אין בעצוג צום נאמען, אויסזעהן, פאקונג און אפילו לויט'ן אופן פון צונויפלעגען, וואס זענען געפעלשט אבער זעהר עהנליך צו די ווידזעווער סחורות.

דעריבער בעטען מיר ביים קויפען אכטונג צו געבען אויף די בעקאנטע אונטען אנגעגעבענע פאבריקס-צייכענס.

כדי צו ערמעגליכען די קאנסומענטען לייכט צו אונטערשיידען פאלסיפיקאטען פון אריגינעלע ווידזעווער סחורות, פערזעהען מיר יעצט די שטיק-סחורות מיט א צוגאב-שטעמפעל

„WIMA"

ביי דער דאזיגער געלעגענהייט עמפפעהלען מיר נאכאמאל אונזערע ספעציעלע סארטען „OK" וועלכע זענען קאנקורענצלאז אין גאנץ אייראפא.

Marka fabryczna ogólna

Marka fabryczna

„WIDZEWSKA MANUFAKTURA"

Spółka Akcyjna w Łodzi.

BELGIJSKA SPÓŁKA AKCYJNA

„Société Industrielle et Commerciale des Anciens Etablissements

EMILE HAEBLER"

Egzyst. od 1900 r. •••• Około 2500 robotników.

Kapitał zakładowy 4.000.000 frank. w złocie, Kapitał amortyz. i fundusz zapasowy 4 988.000.— fr. w złocie.

ZARZĄD w BRUKSELI.

Centralne biuro na Polskę: ŁÓDŹ, ul. Wigury 9. — Tel. 204-46, 204-47, 204-48, 161-01. — Adres telegr.: „Haeblerem Łódź."

PRZĘDZALNIA BAWEŁNY i NICIARNIA
Łódź, ul. Dąbrowska 23/25. Tel. 198-87.
Wyrób przędzy No. 4 do 44, pojedyńczej, kilkoskrętowej i nici w paczkach, na cewkach krzyżowych i szpulkach, przędza z selfaktorów, wątek i osnowa na cewkach, szpulkach i paczkach.

HUTA SZKŁA „HORTENSJA" | **HUTA SZKŁA „KARA"**
Piotrków Tryb, ul. Legjonów 9.
Adres telegr.: „Haebler Piotrków" Telefon Centrali Hut Szkła: No. 11-34.
Tel. 11-68. Wyrób szkła galanteryjnego, stołowego, oświetleniowego, szlifowanego, kryształów oraz szkła do konserw.
Tel. 10-69. Wyrób mechaniczny szkła okiennego.

Czesalnie, Przędzalnie, Skręcalnie i Farbiarnie wełny czesankowej

UNION TEXTILE Spółka Akcyjna

3 Fabryki: w Częstochowie, Łodzi i Lublińcu

Centrala: CZĘSTOCHOWA

Telefony: (Biuro Sprzedaży 197-53 (Fabryka . . . 196-50

BIURO SPRZEDAŻY:

Łódź, ul. Piotrkowska Nr. 171

Adres Telegraficzny: ETTOM, ŁÓDŹ

Przędza Czesankowa wszelkiego rodzaju, surowa i farbowana. — Melanges i Moulines, Włóczki i Wełny P. D. M. **do robót ręcznych.**

Największe Przędzalnie Czesankowe w Polsce — 4000 robotników. — Produkcja roczna 150.000.000 kilometrów przędzy.

Eksport do wszystkich krajów świata.

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI M. ŁODZI

CENTRALA: ul. Św. Andrzeja 3 (dom własny)

Telefony: Dyrekcja 207-68. Wydz. dysk. 207-57. Inkas. 205-57.

ODDZIAŁ I. ul. Pomorska 3, tel. 207-69.

przyjmuje wkłady od 1-go złotego ◆ załatwia wszelkie operacje bankowe ◆ tajemnica wkładów prawnie zastrzeżona

Biuro Kasy czynne dla wpłat i wypłat na wkładach oszczędnościowych od godz. 9—16, dla pozostałych operacji od godz. 9—14½ w soboty do godz. 13-tej dla wszystkich operacji.

פערקויף פון פערשידענע
צוּדאַטען פאר שוסטער און קאמאשען-מאכער
„HARYKADY" ווי אויך אלע סארטען גומי-אבצאסען און לעדער-גומי
Ch. KADYSZ, Łódź,
Nowomiejska 6. tel. 211-61.
P. K. O. 152.983.

J. LONDON i Synowie

Łódź, Piotrkowska 46

„JEDWABNIK"

דער גרעסטער אויסוואהל פון בראקאטען פאר שטעפדעקען
די בייעסטע אויסלענדישע מוסטערן.

Zjednoczone Zakłady Włókiennicze
K. Scheiblera i L. Grohmana

Sp. Akc. w Łodzi

N a j w i ę k s z e na kontynencie europejskim zakłady włókiennicze o możnościach produkcyjnych ponad 50.000.000 mtr. tkanin rocznie. Zatrudniają w chwili obecnej przeszło 7.000 robotników.

Zakłady wyrabiają wszelkie t k a n i n y b a w e ł n i a n e, bieliźniane i pościelowe, tkaniny deseniowe i gładkie na suknie damskie i szlafroki, zarówno na sezon letni i zimowy (muśliny, batysty, etaminy, flanele, barchany i t. p.).

ORAZ SPECJALNE DLA CELÓW WOJSKOWYCH: balonowe, drelichy, tornistrowe i t. p.

We własnym zakresie konfekcjonują wszelkiego rodzaju odzież zawodową i sportową z własnych tkanin.

WŁASNE ODDZIAŁY SPRZEDAŻY HURTOWEJ:

Łódź, ul. Piotrkowska 53.

WARSZAWA, — ul. Gęsia Nr. 14
WILNO, — ul. Wielka Nr. 53
LUBLIN, — ul. Lubartowska 13
LWÓW, — Plac Smolki Nr. 5
KRAKÓW, — ul. Grodzka 55
POZNAŃ, — ul. Wielka Nr. 8
BYDGOSZCZ, — Pl. Teatralny
KATOWICE, — ul. Wawelska 3

Spółdzielczy Bank Handlowo-Przemysłowy

sp. z ogr. odpow.

w Łodzi, PIOTRKOWSKA 6, tel. 246-95, 249-39 • P. K. O. 240554. Rachunek żyrowy w Banku Polskim.

Załatwia wszelkie czynności w zakres bankowości wchodzące.
Kupno i sprzedaż papierów procentowych.

BANK CZYNNY od 9—2 i 4—6 pp.

Société Textile „LA CZENSTOCHOVIENNE"

Towarzystwo Przędzalnicze „LA CZENSTOCHOVIENNE"

Francuska Sp. Akc. z kapitałem 35 miljonów franków. Zarząd w Roubaix.
Fabryka i siedziba prawna NA POLSKĘ W CZĘSTOCHOWIE.

Zakłady firmy obejmują następujące działy produkcji:

Przędzalnia, Tkalnia, Wykończalnia, Farbiarnia oraz Bielarnia Bawełny. Przędzalnia, Tkalnia, Szwalnia oraz Wykończalnia Juty.

Sprzedaż wyrobów firmy odbywa się: Przędza bawełniana: **w Łodzi, przy ul. Piotrkowskiej No. 159 we własnem biurze.**
Telefony: 224-87 dyrekcji, 203-21 sprzedaży, 106-56 ogólny, 131-25 składów. Adres telegraficzny SOTEX Łódź.
Tkanina bawełniana: **w Łodzi, przy ul. Piotrkowskiej No. 212** w firmie **Maks. Wyszewiański i S-ka.** Telefon 110-86.
Wyroby jutowe: **w Warszawie, przy ul. Szkolnej No. 2** w Biurze Sprzedaży Wyrobów Fabryk Jutowych.

WYRÓB i SPRZEDAŻ TOWARÓW BAWEŁNIANYCH

Spółka Akcyjna dla Handlu i Przemysłu

BERENSTEIN, ZONIS i S-ka, Łódź;

Piotrkowska 51, tel. №№ 180-17 i 123-62.

M. Sz. Herszenberg, Synowie i Halberstadt

PRZEMYSŁ WEŁNIANY
Łódź

BIURO i SKŁAD:
Al. Kościuszki 3, tel. 115-47, 240-75.

FABRYKA:
Aleja I-go Maja 121, telefon 115-48.

TELEGR: „HERSZENSTADT ŁÓDŹ"

Wycieczki do Palestyny

o r g a n i z u j e

Polsko-Palestyńska Izba Handlowa

ODDZIAŁ W ŁODZI,
Piotrkowska 113, tel. 144-60.

Spółdzielczy Bank Rzemieślniczy

w ŁODZI

Z O. O.

ul. Piotrkowska 20, tel. 126-07

ערלעדיגט אלערליי אפעראציעס, וואס האבען א שייכות מיט'ן
באנק-וועזען ביליג און שנעל.

שטרימפ-פאבריק

Bracia Seidenwurm

לאדז, פאמארסקא 163, טעל. 171-08
לאגער און ביורא: פיעטריקאווער 17, טעל. 126-94
P. K. O. 64749 קאנטא

ANATOL FRUMKIN

Łódź, Cegielniana 19, tel. 117-18, 187-19

WYŁĄCZNE PRZEDSTAWICIELSTWO NA POLSKĘ

Towarzystwa Krenholmskiej Manufaktury

Kreenholm pod Narwą, (Estonja.)

Przędza bawełniana i tkaniny.

Skład komisowy fabryki przędzy i tkanin sztucznych „**Chodaków**" sp. akc.

PRZEMYSŁ DRZEWNY

G. i Abr. Ch. MALINIAK

Łódź, ul. Gdańska Nr. 39, tel. 106-05

בעזיצט אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון
דיקטען, פארניר און פאסאדזקע.

Zakłady Przemysłu Bawełnianego
„LUDWIK GEYER"
Spółka Akcyjna
W ŁODZI
Rok założenia 1829. Rok założenia 1829.
Centrala: Piotrkowska Nr. 282.
WYROBY BAWEŁNIANE, DRUKOWANE I KOLOROWO TKANE.
TKANINY Z JEDWABIU SZTUCZNEGO.
CHUSTKI I KOŁDRY. KALKA RYSUNKOWA.
SKÓRY SZTUCZNE.
PŁÓTNA INTROLIGATORSKIE. PŁÓTNA SZMERGLOWE.

Przedsiębiorstwo robót budowlanych
Inż. HALPERN i GANC
Łódź, Gdańska 117
wykonuje wszelkie roboty w zakres budownictwa wchodzące.
Telefony: 189-15 i 133-14.

Zjednoczone Fabryki Portland Cementu
„FIRLEY" S. A. w Warszawie
dostarczają wysokogatunkowy cement marki „Górka" po cenach konkurencyjnych.
Przedstawicielstwo na terenie Województwa Łódzkiego:
Biuro Handlowo-Komisowe „Palmol", Łódź, ul. Piotrkowska Nr. 7, tel. 243-70.

Fabryka Wyrobów Pończoszniczych
H. PROFESORSKI, Łódź
fabryka: Pomorska 98a, tel. 180-89
skład fabryczny i kantor: POŁUDNIOWA 20, tel. 134-84
konto czekowe P. K. O. 142759
Prosimy o zwrócenie uwagi na nasze niedoścignionej jakości wyroby, zaopatrzone znakiem fabrycznym „HEPRO"

Apretura i Farbiarnia
EDWARD ZIPSER i SYN, BIELSKO
Rok założenia 1826. Rok założenia 1826.
Przedstawiciel na Łódź i Województwo Łódzkie:
HILARY SZTROWAJS, Al. Kościuszki 29, tel. 191-90.

Dom Konfekcyjno-Towarowy

„KONSUM" przy „Widzewskiej Manufakturze"

ŁODŹ, Rokicińska 54, dojazd tramwajamy 10 i 16

עמפפעהלט:

זעמטליכע ווידזעווער סחורות

אויסשליסליכער פערקויף פון רעשטעז, סעקונדא און בראק

גרויסער אויסוואהל פון סחורות, וואס האבען א שייכות מיט קאנפעקציאנס-ווארען-הייזער.

סחורות OK פון בעקאנטער הערכסטער קוואליטעט.

SPRZEDAŻ WYROBÓW:

Widzewskiej Manufaktury S. A.

B. A. Gliksmana S. A.

Karola T. Buhlego S. A.

F. Jarisch'a oraz innych

P. K. O. 145-514

„Hurtownia Bawełniana"

Spółka z ogr. odp.

Łódź, Piotrkowska 17, Tel. 226-44.

WARSZAWSKIE TOWARZYSTWO BUDOWY i EKSPLOATACJI

Rzeźni Miejskiej

SPÓŁKA AKCYJNA

Łódź, ul. Inżynierska Nr. 1, tel. 102-81

Załatwia wszelkie czynności, tyczące się uboju.

CHŁODNIE DO WYNAJĘCIA. CHŁODNIE DO WYNAJĘCIA.

Edward Babiacki i Ska

fabryka wyrobów jedwabnych

w Łodzi.

Biuro: Trauguta 4, tel. 146-56.

Fabryka: Karolewska 62, tel. 124-84.

Hurtowy skład towarów **galanteryjnych**

i Wyłączna sprzedaż zamków błyskawicznych oznakę „OMEGA"

Bracia L. i I. Nadel

Łódź, ul. Nowomiejska 11, tel. 129-36

SPRZEDAŻ FILCÓW

B. Hamermesz

Łódź, Piotrkowska 22, tel. 210-69 i 223-34.

FILCE: Techniczne, Siodlarskie, Tapicerskie, Dywanowe, Obuwiane, Camele, Krawieckie, Konfekcyjne

Konto czekowe: P. K. O. 142.749.

MANUFAKTURA TASIEM i KORONEK

I. BIALER, Łódź,

Wólczańska 128, tel. 204-86

פאבריק פון שפיצען און בענדער

דער גרעסטער אויסוואהל פון פליסקעס

אפטיילונג פאר געוועבטע עטיקעטען און ערשטקלאסיגער אויספיהרונג

Koncesjonowane Przedsiębiorstwo Ekspedycyjne Przewozowe

R. SOBOL, Łódź,

ul. Piotrkowska Nr. 6, tel. 153-96

● rok założenia 1916 ●

ערלעדיגט זעמטליכע באהן-עקספעדיציעס

וואגאן-ווייזע און ענצעל ווי אויך טעגליכע לאדונגען מיט איינענעם לאסט-אויטאמאביל.

Przemysł i Handel Włókienniczy

„PRINT"

Spółka Akcyjna

Łódź, Piotrkowska 56. Tel.: 232-58, 231-58 i 233-59.

H. KARCZMAR

Piotrkowska 42

פערקויף און אויסארבייטונג פון

צודאטען פאר וועבערייען

צו די בילינגסטע פרייזן.

Łódzki Spółdzielczy

Bank Komercyjny

z ograniczoną odpowiedzialnością

w ŁODZI, Piotrkowska 26.

WARSZAWIAK i GURMAN

dawn. **„ĆMIELÓW"**

Warszawa, Zimna 3, tel. 595-81. — ŁÓDŹ, Piotrkowska 31, tel. 156-89.

SPRZEDAŻ SZKŁA, PORCELANY i KRYSZTAŁÓW

Wyłączna Sprzedaż Hut Szklanych

HURT. **J. STOLLE „NIEMEN"** DETAL.

Fabryka Tasiem, Wstążek i Koronek

Gustaw Pattberg i S-ka

dawniej E. WEVER

Łódź, ul. Kopernika 3, Telefony: 156-86 i 166-86.

Specjalność: Taśmy gumowe, jedwabne, aksamitne i bawełniane.

איַיזענגיסעריי

„FERRUM"

Łódź, Kilińskiego 121, tel. 218-20

גרויגוס הויכע קוואליטעט מאשינען-בוי און הארטגוס.
פייער- און זויערפעסטער גוס. מעכאנישע ווערקשטעל.
מעסיגע פרייזען. מעסיגע פרייזען.

Kuchnia gazowa zapewni Ci wygodę, czystość i szybkość pracy.

Gazowy piecyk kąpielowy zapewni Ci tanim kosztem możność korzystania w każdej chwili z kąpieli oraz stałe źródło bieżącej, gorącej wody.

Piecyk gazowy ogrzewalny, ustawiony w korytarzu, zapewni Ci równomierną temperaturę całego mieszkania.

Aparaty gazowe można nabywać tanio i na raty

w sklepie **Gazowni** w **Łodzi**

ulica Piotrkowska Nr. 40, tel. 121-08.

FABRYKA WYROBÓW WŁÓKIENNICZYCH

JAKÓB LANDO, ŁÓDŹ

SKŁAD: ul. Moniuszki Nr. 1.

TELEFONY: Składu 265-34, Biuro 218-68.
Konto P. K. O. Warszawa Nr. 68.316

Materjały obrusowe, piernatowe, materacowe, różne podszewkowe, inlety pościelowe.

ANGIELSKO-POLSKI PRZEMYSŁ GUMOWY

„GENTLEMAN" Sp. Akc. Łódź,

ul. Bolesława Limanowskiego Nr. 156.

SKLEPY DETALICZNE:
Łódź, ul. Piotrkowska 65 i 97.

OBUWIE ORAZ WSZELKIE
GUMOWE ARTYKUŁY TECHNICZNE

HURTOWY SKŁAD PAPIERU

B-cia Akawie i S-ka

Łódź, Legjonów 5/7

Tel. 165-65 i 165-63.

איהר שפּאָרט איַיך

אויב איהר קויפט
האנדעלס-ביכער
אמעריקאנער זשורנאלען
שעמא-ביכער
ביכער מיט נישט-געבונדענע בלעטער

פון איַיגענער אויסאַרבייטונג איז דער
האנדעלס-ביכער-פאבריק פון

A. J. OSTROWSKI S-cy

און שרייבמאַטעריאַלען-געשעפט לאָדז, פּיעטריקאווער 55

טעלעפאָנען: 203·54, 133·30, 215·40.

SKŁAD WYROBÓW WEŁNIANYCH

I. Prywin i H. Finkiel

Łódź,

58 PIOTRKOWSKA 58

tel. 165-92 i 171-25.

Dom Transportowo-Ekspedycyjny

S. Jelin i I. Rudomin Sp. Akc.

Łódź, Piotrkowska 62. tel. 214-71, 102-07, 224-69.

EKSPORT, IMPORT, RUCH KRAJOWY.
WŁASNE OBSZERNE SKŁADY

Specjalny dział dla transportów Łódź—Palestyna	מחלקה מיוחדת בעד משלוחות מלודז — לארץ-ישראל	ספּעציעלע אָפּטיילונג פאַר טראַנספּאָרטען לאָדז — ארץ-ישראל

דער באליכאווער רבי

(ענדע פון דער 10־טער זייט)

צונויף פאר די ארימעלייט, נעמט ער אראפ א פאר גראשען פאר זיך אליין.

— איך האב מורא, אז מאמער וועט מיך א יוד חושד זיין, אז איך נעם אראפ פון דעם געלד, וואס איך קלייב צונויף פאר די ארימעלייט, — האט ר' דוד זלאטע'ס תמימות'דיג געענטפערט, — נעם איך מאקע אליין אראפ א פאר גראשען שכר הליכה, און אין איין וועגס וועלען שוין די יודען נישט זיין קיין „חושד בכשרים"...

דאס דחקות אין שטוב איז אבער געווען זעהר גרויס, און ווען ר' דוד האט געוואלט זיין א שבת אין לובלין, האט ער טעמאלט געמוזט געהן צו־פוס צו זיין רבי'ן.

איינמאל, ווערט דערציילט, איז ר' דוד זלאטעס געגאנגען מיט זיין חבר, ר. אליעזר הגדול, פון ראליניע, צום „חוזה" פון לובלין. זיי האבען געוואוסט, אז אויפ'ן וועג איז פאראן א שטעטעל, וואס האט גע'שמ'ט מיט איהרע גרויסע רשעים, האבען זיי געוואלט אויסמיידען צו נעכטיגען אין דעם שטעטעל, און זיי האבען זיך אפגעשטעלט אין דארף ריסטאריע. דארט איז געווען א יודישער קרעטשמער, וואס איז געווען א גרויסער מכניס אורח; זענען זיי אריין אין דער קרעטשמע און האבען זיך געשטעלט דאווענען מנחה־מעריב, איז פונקט דאן געווען אין דער קרעטשמע א יוד א גביר, א ראש הקהל פון א גרויסער שטאט, וואס איז אויך געווען א גרויסער למדן, אבער א גרויסער מתנגד. האט ער געזעהן, ווי די צוויי פרעמדע אורחים דאווענען מנחה־מעריב און ווארפען זיך זעהר ביים דאווענען, מאכען משונה־דיגע תנועות; האט ער פערשטאנען, אז זיי מוזען זיין חסידים, האט עס איהם פערדראסען, וואס מען האט אריינגעלאזען אין דער קרעטשמע די „חסידא־קעס, וואס מאכען א תל פון יודישקייט"; און ווען די צוויי אורחים זענען אויסגעגאנגען די מעריב'דיגע שמונה־עשרה, האט זיי דער גביר־ישער למדן אנגעהויבען צו נעמען אויפ'ן ציבעל; קודם־כל האט ער זיי געפרעגט צו וועלכען רבי'ן זיי פאהרען, און ער האט געמיינט, אז די צוויי פרעמדע יודען וועלען זיך שעמען צו ענטפערן איהם, אבער זיי האבען מיט הכנעה געענטפערט, אז זיי פאהרען לערנען חסידות ביים רבי'ן פון לובלין.

— און לערנען תורה קאנט איהר שוין? — האט זיי דער ראש־הקהל פערטשעפעט.

— וואס איז שייך, — האבען זיי פערשעמט געענטפערט, — מיר לערנען תורה לשמה.

— אויב אזוי וועלען מיר איך פערהערען, — האט דער ראש־הקהל, מעשה תקיף, צו זיי געזאגט.

און ער האט מיט די צוויי פרעמדע יודען אנגעהויבען צו שמועסען אין לערנען. צוערשט האט ער זיי געפרעגט לייכטערע זאכען, אבער וואס אמאל איז דער שמועס געווארען פערוויקעלטער און טיפער, זיי האבען אזוי לאנג געשמועסט אין לערנען, ביז דער פאראפעק פון דעם ראש הקהל איז שוין אריינגעקומען אנ'אויסגעשלאפענער און האט איהם געזאגט, אז די פערד זענען שוין געשפאנט צום ווייטערדיגען פאהר. דעמאלט ערשט האט זיך דער גביר געכאפט, אז ער האט מיט די צוויי פרעמדע חסידים געשמועסט א גאנצע נאכט אין לערנען.

פאר'ן אוועקפאהרען האט ער צו זיי געזאגט:

— איהר האט מיך מנצח געווען, אבער א כלל אין פארט, אז אלע חסידים זענען גראבע יונגען, און איהר זענט א יוצא מן הכלל.

— ס'איז אבער אויך א כלל, אז אלע גבירים זענען נישט קיין לומדים, — האבען איהם די חסידים צוריק א שטאך געגעבען, — און איהר זייט א יוצא מן הכלל!..

דער ראש הקהלה האט זיך פון דעם ווערטעל צולאכט און איז אפגעפאהרען אין אנ'אנדער שטעטעל אריין, און די צוויי חסידים האבען זיך געלאזט געהן אויפ'ן וועג, וואס פיהרט אין שטעטעל אריין, וואו עס זענען געווען די גרויסע רשעים.

און אזוי נאר ווי זיי זענען אריינגעקומען אין שטעטעל, האט מען זיי געכאפט און אריינגעזעצט אין תפיסה אריין כדי זיי דערנאך אפצוגעבען פאר זעלנער. אין דער זעלביגער תפיסה זענען אויך געזעסען א פאר אנדערע יודען, ארימלייט פונם שטעטעל, וואס מען האט זיי אויך געכאפט מיט דער זעלביגער כוונה. צו די ארימע יודען זענען אריינגעקומען אין תפיסה אריין זייערע ווייבער, וואס האבען זיי געבראכט עסען.

האט ר' דוד זלאטע'ס געבעטען איין יודענע, זי זאל אריינפאהרען אין דעם דערבייאיגען שטעטעל אריין, דארט אויפזוכען דעם ראש הקהל און איהם זאגען, אז די צוויי חסידים מיט וועמען ער האט אין דער קרעטשמע געשמועסט, ליגען אין תפיסה.

איז די יודענע געפאהרען אין דעם שטעטעל אריין און אויפגעזוכט דעם ראש הקהל און איהם דערציילט אלץ, וואס די פרעמדע אורחים האבען איהר אנ־געזאגט, האט דער ראש הקהל גלייך געהייסען שפאנען די פערד און איז אנגעקומען אין שטעטעל אריין. ער האט די צוויי חסידים בעפרייט און אין איינוועגס שוין אלע יודען, וואס זענען געזעסען מיט זיי.

און ווען ר' דוד זלאטע'ס איז אנגעקומען, צוזאמען מיט זיין חבר ר' אליעזר הגדול קיין לובלין און איז אריינגעגאנגען צום רבי'ן „שלום געבען", האט דער „חוזה" זיי מקבל פנים געווען מיט א שמייכעל און געזאגט: „שלום עליכם, ישובה בחורים", אז מען הייסט זיצען מוז מען פאלגען"... מיט דעם האט דער „חוזה" געוואלט מרמז זיין, אז ר' דוד זלאטעס איז געשטראפט געווארען דערפאר, ווייל ער האט נישט געוואלט זיצען אויף דער רבי'שער שטול, אזוי ווי דער „חוזה" האט איהם געהייסען..

און אפילו נאך דער פטירה פון דעם „חוזה" פון לובלין האט ר' דוד זלאטעס נישט געוואלט זיין קיין רבי, און ער איז געפאהרען צום רבי'ן ר' הערשעלע זידאטשעווער. און עס האט זיך זעהר אפט געטראפען ווען צו ר' דוד זלאטעס זענען געקומען אויף שבת א סך פרעמדע חסידים, האט ר' דוד בסוד געהייסען דעם גבאי דינגען א פוהר און ער איז מיט איהם אוועקגעפאהרען קיין זידאטשאוו. און ווען די חסידים זענען פרייטאג נאך חצות אריין צו ר' דוד זלאטעס אין שטוב אריין בכדי איהם צו נעמען שלום, האבען זיי געטראפען א ליידיגע שטוב, ווייל דער רבי זייערער איז געהאט אנטלאפען צו אנ־אנדערן רבי'ן...

און נישט איינמאל, ווערט דערציילט, האט ר' הערשעלע זידאטשאווער געמוסר'ט ר' דוד זלאטעס און איהם געזאגט, אז מען טאר זיך נישט אפזאגען פון זיין א מנהיג, ווען מן השמים האט מען איהם אויסגעוועהלט דערצו.

— וואס זאל איך טון — האט ר' דוד זלאטעס אמאל געענטפערט מיט געוויין, — אז עס זענען פאראן צדיקים, וואס מען דארף פאהרען צו זיי זיך לערנען א דרך אין יודישקייט. וואס וויל מען פון מיר האבען? אלע חסידים, וואס זענען דעמאלט געווען אין שטוב, האבען מיטגעוויינט מיט איהם.

און ווען דער זידאטשאווער רבי איז נפטר געווארען, איז ר' דוד זלאטעס ווייטער פערבליבען א חסיד און נישט געוואלט ווערען קיין רבי, ווי די אנדערע תלמידים, נאר ער איז געפאהרען קיין סאדיגורע צום ריזשינער רבי'ן, און אמאל פלעגט ער אויך פאהרען צו ר' מאיר'ל פרעמישלאנער. ער האט אויך נישט פערפעהלט צו זיין ביים בעלזער רבי'ן ר' שלום.

ר' מאיר'ל האט אבער זעהר געהאלטען פון ר' דוד'ן פאר אנ'אפטען חסיד און ער האט איהם איינמאל געפרעגט:

— זאגט מיר, איך בעט אייך, וואסערע מידות טובות האט איהר זיך דארט אפגעלערנט אין בעלז?

— איך לערן מיך אין בעלז די מידה פון לב־טוב — האט ר' דוד זלאטעס געענטפערט.

ר' מאיר'ל פרעמישלאנער האט זיך, הפנים, גער פינען פערשעמט, וואס ר' דוד זלאטעס לויבט אזוי ר' שלום בעלזער אין זיין געגענווארט און ער האט איהם געפרעגט:

— נו, אין הפנים, מאיר קיין גוטער מענש נישט? האט מאיר אפשר קיין גוט הארץ נישט?

— זאל דער רבי נישט האבען קיין הקפדה — האט ר' דוד זלאטעס געענטפערט מיט הכנעה, — די רביים זענען ביי מיר ווי די גמרא'ס, יעדע גמרא איז א מסכתא פאר זיך. אט לערן איך אין דער גמרא ברכות, די דינים פון ברכות און אין דער גמרא שבת די דינים פון שבת, נו, ווער איינפאלען איין גמרא צו האבען טרעומות אויף א צווייטער גמרא, וואס איך לערן נישט יומם ולילה בלויז זי אליין?...

— האסט מאיר'ן מנצח געווען — האט ר' מאיר'ל פרעמישלאנער געענטפערט און האט דוד'ן שוין קיינמאל מעהר נישט פארגעהאלטען, וואס ער פאהרט צו א צווייטען רבי'ן.

און כאטש ר' דוד זלאטעס האט נישט געפיהרט קיין רבי'סטווע אזוי ווי די אנדערע רביים, ווערען אבער ביז'ן היינטיגען טאג דערציילט זעהר א סך מופתים פון איהם. בפרט ווערט דערציילט ווי אזוי ר' דוד זלאטעס פלעגט זעהר אפט אויסריידען דאס הארץ פון דעם יוד אחער יודענע, וואס איז צו איהם אריינגעקומען אפגעבען א קוויטעל.

אזוי ווערט דערציילט, אז איינמאל איז צו איהם אריינגעקומען א יודענע און האט פאר איהם געקלאגט און געוויינט, אז דער מאן איהרער האט זי פערלאזט און זי איז געבליבען א וויסטע עגונה מיט עטליכע קינדער.

— נאר וויינט נישט, — האט דער רבי ר' דוד זלאטעס זיך ביי איהר געבעטען, — זאגט מיר נאר צו איהר זענט געווען א אשה כשרה און צו איהר זייט עהרליך און געטריי צו אייער מאן?

— יא', רבי, — האט די יודענע געענטפערט און זי האט זיך צעגאסען פאר געוויין — איך בין צו איהם געווען אזוי ווי א יודישע טאכטער דארף זיין.

— אויב אזוי, — האט ר' דוד זלאטעס איהר געענטפערט, — דארפט איהר נישט איך זאל פאר אייך מתפלל זיין, איך בין נישט קיין גרעסערער מיוחס ביים רבונו של עולם ווי אנ'עהרליכע כשר'ע יודישע טאכטער. געהט אהיים און בעט ביי גאט ער זאל אייך צוריקשיקען אייער מאן, עברי קענט איהר? טא נעמט א תהילים'ל און זאגט צעהן קאפיטלעך תהילים, אויב איהר קענט נישט קיין עברי, מאכט אויך נישט אויס, — האט דער רבי איהר אויסגערעדט, — שטעלט אייך אין א ווינקעלע פון אייער שטוב און זאגט אויף פראסט יודיש אט די ווערטער: „גרויסער גאט! האב אויף מיר רחמנות מיט דיין גרויס דערבארעמדיגקייט און אזוי ווי איך טו מיין רצון לויט מיין מענשליכער יכולת, אזוי טו אויך דיין רצון לויט דיין געטליכער יכולת, און שיק מיר צוריק מיין מאן. גיב מיר חן און לייטזעליגקייט אין זיינע אויגען, ער זאל ווערען א גוטער מאן צו מיר, דיין דינסט, און א געטרייער טאטע צו זיינע קינדער", און איך בין אייך מבטיח — האט דער רבי ר' דוד אויסגעלאזט — אז דער אויבערשטער וועט צוהערען אייער תפילה און איהר וועט בקרוב געהאלפען ווערען.

און אין דריי חדשים ארום — דערציילען די חסידים — איז איהר מאן צוריק אהיימגעקומען, און ער האט דערציילט, אז דריי נעכט האט ער נישט געקאנט שלאפען, ווייל ער האט כסדר געזעהן זיין ווייב זיצען אין ווינקעל פון זיין הויז און וויינען. איז איהם דאס הארץ נוייך געווארען און ער האט זיך צוריקגעקעהרט.

די חסידים אבער האבען געגלויבט, אז דאס איז געווען א מופת פון רבי'ן ר. דוד זלאטעס, וועלכער האט געוואלט פערשטעלען זיינע מופתים מיט א פשוט'ן דרך...

פסח—זמן חרותנו

(ענדע פון דער 8־טער זייט)

האט מען אין בייראנ'ס צייטען נישט געשענדעט יודישע קברים!)

מיר זענען אנגעוויזען לרוב אין דער ווילקיר פון די מענשען, וועלכע שטעהען ביים רודער, און מיר זענען ביי אסך פעלקער דער שעיר לעזאזל, אבער דאס גרעסטע וואונדער איז, וואס בעזיגען קאן מען אונז דאך נישט.

דורך א בעזונדער העכערע, אונזעהבארע קראפט ווערען מיר געראטעוועט, און אלע פערניכטונגס־פלענער פאלען דורך.

ווי הייסט אט די אונזעהבארע קראפט?

די תורה דערציילט אונז, אז ווען אברהם אבינו האט דערזעהן די שרעקליכע צרות פון זיינע קינדער, איז ער אין א טיפער פערצווייפלונג אריינגעפאלען.

אברהם האט גוט געוואוסט, אז די קראפט רייכטום איז נישט קיין זיכערע און נישט קיין אייביגע, דעריבער האט זיך אברהם נישט אזוי שטארק גע־קענט שרעקען פאר דער ארעמקייט און שווערע פיזישע ליידען, ער האט געציטערט פאר דער גאנצקייט פון גייסטיגען רייכטום, וואס קענען נאך דורך די שרעקליכע קערפערליכע ליידען פערלוירען געהן.

אברהם האט זיך נישט געקאנט פארשטעלען, אז נישט קוקענדיג אויף די שווערע און לאנגע יאהרען פון שקלאפעריי און אלערליי אנדערע פייניגונגען און רדיפות וועלען זיינע קינדער דאך איינהאלטען זיין גייסטיגע ירושה, וואס דינט אלס זיכערסטער פאנ־צער נישט איינצושלינגען צו ווערען.

די געטליכע נבואה האט עס איהם אבער פער־זיכערט: „ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", דיינע קינ־דער וועלען דיין גרויסע גייסטיגע ירושה נישט פער־לירען אין מצרים, ביים פערלאזען פון מצרים וועלען זיי עס מיטנעמען.

אברהם'ס גייסטיגע ירושה איז אפגעראטעוועט געווארען! ביים פערלאזען מצרים האבען די יודען נישט געקענט אלע זייערע מאטעריעלישע ווערטזא־כען מיטנעמען, אבער דאס גייסטיגע רכוש פון אברהם'ס ירושה האבען זיי אינגאנצען מיטגענומען.

„בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו" עמלק לעבט נאך, אט דער עמלק, וואס איז אונזער שטענדי־גער טויט־פיינד, זייט מיר זענען בעפרייט געווארען פון שקלאפעריי. ער פערפאלגט אונז נאך דערפאר, ווייל מיר פערראכטען פון גרונד אויס די שקלאפען־קייטען, צוזאמען מיט די נידערטרעכטיגע נוגשים; נאר דער אלמעכטיגער בעשיצט אונז דורך אונזער אברהם'ס גייסט; מיר טארען נישט פערלירען אונ־זער בטחון, הקב"ה מצילנו מידם.

די משפחה: עמלק

(ענדע פון דער 20־טער זייט)

ס'איז געווען א שבת נאכמיטאג, א ווינטער־דיגער שבת נאכמיטאג, באלד נאכ'ן טאטענס צווייטע חתונה.

שאיע אין די הוילע גאטקעס, האט געשוויצט איבער א שפ טיי, ארויסגעשוויצט פון זיך דעם זיבעטען שווייס, האט שאיע זיך אויסגעקנאקט די פינגער, הנאהדיג אפגעקרעכצט און בעפאלען דאס ווייב, וואס האט אין דרימעל זיך געטרייסעלט, ווי גראטענע חלה אין אויסגעהייצטען בעקער אויווען. ער איז זיך אקוראט פערגאנגען אין אפגעהאקט־פערשטיקטען סאפען, ווען דער קאליקע האט זיך אריינגעווארקעלט אין שטוב און זיך געזעצט לעבען פענסטער.

— וואס פלאנטערסטו זיך — האט שאיע ארויס־געברומט מיטן פנים נאך אלץ צום פליישיגען ווייב — גיי אויפ'ן הויף, מיט די קינדער וואיעווען.

דעם קאליקעס פנים איז געווען פליישיק און שלאבעריק. דאס לונגלעבערדיג, ווייכע פנים איז געווען תאוועהדיג דערצונדען. דאס בלינדע אויג, מיט דער ווייסער בעלמע און מיט'ן שווארצען פינטעלע אין א וואסערדיגער טינט־פלעק האט שטאר געגלאצט אויפ'ן טאטען און נאר דאס קול איז געווען א טונקעלס, א סאמעטענס ווי די שווארצע פעל פון א יונג הינטעל:

— כ'בין שוין נישט קיין קינד — האט ער טרויעריג געזאגט — כ'בין שוין צוואנציג יאהר.

שאיע איז אראפ פון בעט, פויל זיך געהאלטען מיט איין האנד פאר די לויזע גאטקעס און מיט דער צווייטער גענומען דעם קאליקע פאר'ן קאלנער און, ווי אנ'אומריין קעצעל געטראגען צו דער טיר.

— כ'על נישט לאזען — האט דער קאליקע גע־זאגט מיט זיין טרויעריג סאמעטען קול — כ'על שרייען..

דעמאלט האט שאיע גענומען דעם שווערען לעדערנעם פאסעק און ארויס צום זוהן.

— דו זעהסט — האט ער געפרעגט און דאס לעדער האט א פייף געגעבען אין דער לופט — וואס קלערסטו דיר?

— כ'על אבער נישט לאזען — האט דאוושע גלייכגילטיג און שטיל געענטפערט.

— וואס? — האט שאיע נישט פערשטאנען — וואס ווילסטו אויספיהרען?

— מאך חתונה טאטע — האט דער קאליקע הייס און בעטענדיג גערעדט — כ'בין שוין צוואנציג יאהר... וויפיל איידים האבען שוין חתונה געהאט און איך נישט..

שאיע האט צעעפענט די אויגען, דערזעהען אויף זיין זוהנ'ס פנים בינטלעך בלאנדע האר, וואס האבען זיך ביי איהם ווילד געקרייזעלט. ער האט זיך פערקלערט און געזאגט:

— טא ביסט הייסט עס שוין א מאנספערשוין.

ער האט איבערגעשפרייזט, ארויסגערוקט א שופלאד פון דער בייכיגער קאמאד און פון פער־שמאלצענעם טייסטער ארויסגענומען א מטבע.

— נא — האט ער געזאגט צוריקקומענדיג — גיי אויף אלט־שטאט און זאל דיר וואוילגיין..

פארנאכט האט זיך דאוושע, וואקלענדיג אויף זיינע דינע פיס אומגעקעהרט פון גאס. זיין בלינד אויג איז געווען רויט־פערלאפען און די הענט האבען זיך געטרייסעלט:

— מאכסט געלעכטער — האט ער געזאגט און צוריקגעגעבען די מטבע — טרייבסט חוזק פון א קאליקע.. ס'א ב'עברה.

דער שבת איז אפגעפאהרען אין א טונקעל בלויע קאטש. מיט רויטע זוניקע רעדער און גע־לאזט הינטער זיך א ריח פון צימערינג און זיסע פלוימעניאך.

— א נייער צדיק — האט שאיע זיך צעלאכט — א צדיק א שיקסע קריכער.

— כ'וויל נישט קיין שיקסע — האט דער קא־ליקע געפליסטערט — כ'וויל א ווייב.

— און פרנסה — האט שאיע גענומען דעם זוהן פאר דער גאמבע.

— פרנסה — האט דאוושע איבערגעחזרט שטיל און טרויעריג — כ'על אוועק פון דאנען.. אין א ווייטען דארף אוועק... מאך חתונה טאטע, קויף צוויי קיה... כ'על ווערן א שוועיגער, ברענגען קעז און פוטער אויפ'ן מארק, ווי אלע מענשען..

— שא — האט שאיע א פאטש געטון מיט די גראבע ליפען — מ'דארף קלערען.

דעם קאלעקעס קול איז געווארען שטילער, פערטרויערטער, ר'האט געלאשטשעט ווי די שווארצע פעל פון א יונג הינטעל:

— אין א דארף טאטע איז גוט... קיינער קען נישט... קיינער ווייס נישט... כ'על האבען א שטאל פאר די קיה און א ברונעם אין מיטען הויף.. דאס ווייב וועט גארנישט טון... כ'על אלץ אליין... זי וועט קארמעבען די טויבען מיט ווייץ און האדעווען יונגע קאטשקעס..

— ס'א רחמנות אויף דער — האט שאיע געזאגט טראכטענדיג א ווילע — עמיצער זאל דיך נאר וועלען, ווייל ווייבער האבען ל'יב א מאנסביל א געזונטען... און דו? א קאליקע ביסטו..

— טא ווי זשע טאטע? — האט דער קאליקע זיך געקארטשעט — קיין איינע וועט נישט וועלען?

— כ'ווייס — האט שאיע ארויפגעלייגט א האנט אויפ'ן זוהנס אקסעל און פאטערליך שטיל גערעדט — עפעס וועט מען אויסקלערען... נאר באכאמאל טשעפען נישט דעם טאטען.. ס'איז נישט שיין און כ'קאן אין אזא מינוט נישט גוט זאגען.. כ'קאן דערהרגענען אויך..

טעלעגראַמען

דריי הלוואות אויף אינוועסטיציע צוועקען

וואַרשע, 11 (טעלעפאָניש)

אין דזשענ...ק אויסאַיז זע... פֿערעפֿענטליכט געוואָר...ן דריי אויסאַוו...ן, וועגן בעפולמעכטיגען די גזהר גע מ ב ס אַרען אַד רכצופֿהרען קרעדיט אָפּעראַציע אויף אַ אינוועסטיציע־צוועקען.

דאָס ערשטע געזעץ ... למעכט ג... דעם פֿינאַנץ־מיניסטער אַדורכצופֿיהרען קרעדיט - אָפּעראַציעס אויף אַ סומע פֿון 20 מיליאָן זל. אויף צו דעקען די הוצאות וואָס זענען פֿערבונדען מיט בויען דאָסער רעזערוואוואַרען אויף דעם טייך דונאַיעץ, הוצאות אויף אויסציהיען און רעגולירען טייכען און בערג־שטראָמען און אויך אַדורכצופֿיהרען רעגולאַציע און פֿאַרט־בינינים אויף נאַטירליכע און קינסטליכע וואַסער־וועגען.

דאָס צווייטע געזעץ בעפֿולמעכטיגט דעם קאָמוניקאַציע־מיניסטער צו מאַכען אין נאָמען פֿון די מלוכה באַהנען לאַנג־טערמינגע הלוואות אויף 70 מיליאָן זל. אויף אינוועסטיציע צוועקען.

דאָס דריטע געזעץ בעפֿולמעכטיגט דעם פֿינאַנץ־מיניסטער צו מאַכען לאַנג טערמינינע הלוואות אויף דער סומע פֿון 20 מיליאָן זל. אויף אינוועסטיציע־צילען פֿאַר דער פּאָסט, טעלעגראַף און טעלעפֿאָן.

מיניסטער פֿלאַנדען איז אין כעס אויף די ענגלישע קאָרעספאָנדענט׳

זשענעווע, 11 (ספּ. טעל.)

דער אינטערוויו, וואָס מיניסטער פֿלאַנדען האָט ערטיילט דעם היגען קאָרעספאָנדענט פֿון לאָנדאָנער „דיילי טעלעגראַף", איז דאָס הויפּט־געשפרעך פֿון די קולואַרען פֿון דער פֿעלקער־ליגע.

דאָס אָפיציעלע אָפּליקענען פֿון מיניסטער פֿלאַנדען, אַז ער זאָל האָבען גערעדט מיט בעזעצען דאָס פּאַאַר געביט האָט נישט געגעבען קיין שום עפֿעקט.

מיניסטער פֿלאַנדען האָט דעם נאָכצען פֿעם אויסגעלאָזט צו אַ ענגלישען קאָרעספאָנדענט, צו וועלכען ער האָט זיך אויסגעדרעהט מיט׳ן רוקען, אין מאָמענט ווען יענער האָט איהם וועגען עפּעס אינטערפּעלירט.

גרויסע שלום־אַקציע פֿון די אַרבייטער־פּאַרטייען אין פֿראַנקרייך

פּאַריז, 11 (ספּ. טעל.)

דער קאָאָרדינירי - קאָמיטעט פֿון סאָצ. און קאָמ. פּאַרטייען האָט אַרויסגעגעבען אַן אויפֿרוף, וואָס איז אונטערגעשריבען פֿון ביידע פּאַרטייען. דער אויפֿרוף זאָגט אָן אַ בּרייטע אַקציע לטובת דעם שלום.

דער דאָזיגער אויפֿרוף איז אין אַ געוויסער מאָס אַן ענטפֿער פֿון די לינקע אויף דער וואַהל־לאָזונג פֿון די רעכטע פּאַרטייען: „דער פֿאָלקס־פֿראָנט פֿירט צו מלחמה"! מען דאַרף דאָס פֿערשטעהן, אַז מען מיינט דאָ אַ מלחמה מיט איטאַליען און שוועגטוועג מיט דייטשלאַנד. דער געמיינזאַמער אויפֿרוף זאָגט אָן אַ גרויסע מאַסען - דעמאָנסטראַציע לטובת דעם שלום לויט׳ן מוסטער פֿון דער דעמאָנסטראַציע פֿון 14 יולי. ווייטער ווערען געפֿאָדערט רעפּרעסיעס געגען די פֿראַנצויזישע פֿאַשיסטישע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע מען וואַרפֿט פֿאָר, אַז זיי אַרבייטען לטובת היטלער׳ן און מוסאָליני׳ן.

נייער צווישען איטאַליען און פֿראַנקרייך

פּאַריז, 11 (ספּ. טעל.)

„זשורנאַל אינדוסטריעל" טיילט מיט, אַז עס איז שוין בעשלאָסען געוואָרען אַדורכצופֿיהרען אַ טונעל דורכ׳ן מאָן בלאַן. דער טונעל וועט פֿערבינדען דעם טאָל פֿון טייך אַרוו, וועלכער געפֿינט זיך אויף דער פֿראַנצויזישער זייט מיט׳ן טאָל פֿון טייך דאָרא אויף דער איטאַליענישער זייט. דער צפֿון־אויסגאַנג פֿון טונעל וועט זיך געפֿינען אין שאַמני אויף אַ הויך פֿון 35 מעטער, דער דרום־אויסגאַנג אויף אַ מרחק פֿון צוויי און אַ האַלבען קילאָמעטער פֿון אַנטרעוו, אויף אַ הויך פֿון 1305 מעטער. עס איז שוין געשאַפֿען אַ בוי־קאָמיטעט מיט דער בעטייליגונג פֿון פֿאָרשטעהער פֿון פֿראַנקרייך, איטאַליען און שוייץ. צוויי דריטעל פֿון קאַפּיטאַל וועט אַריינטראָגען דער פֿראַנצויזישער צד. די אַמאָרטיזאַציע איז אויסגערעכענט אויף 50 יאָהר. די קאָסטען אויף אויסצובויען דעם טונעל זענען בערעכענט אויף 200 מיליאָן פֿראַנק. דער טונעל וועט זיין לאַנג 12 קילאָמעטער מיט 600 מעטער. די ברייט 8 מיט אַ האַלבען מעטער.

די פֿראַינטערעסירטע רעגירונגען זענען שוין געקומען צו אַ פֿערשטענדיגונג און די אַרבייטען זאָלען זיך אָנהויבען נאָך פֿאַר הערבסט.

דאָס אויסבויען דעם טונעל וועט געדויערען 6 יאָהר. עס וועלען זיין בעשעפֿטיגט 5000 אַרבייטער.

Droga do czystości — to MYDŁO „WYGODA"

Fabryka MEBLI JULJUSZ BRAUN
ambulatoryjnych, szpitalnych i lekarsko-dentystyczny
Łódź, ul. Nawrot 108. - Tel. 129-23
Biuro Piotrkowska 106. - Tel. 208-55
Uprzejmie zawiadamia swą klijentelę o uruchomieniu
najnowocześniejszej chromowni.
Fabryka posiada najbardziej precyzyjne maszyny, obsługiwane własnym motorem „Diesla", co umożliwia stosowanie najniższych cen.
Platerowanie, niklowanie i miedziowanie wszelkich części metalowych.
Wykonanie solidne i punktualne.

ווייכטיג פֿאַר לאָדז און פּראָווינץ!
קאָמיסיאָנס־לאַגער
פֿון פֿערשידענע מאָרקען
מעבעל
ניע און געניצטע, ווי אויך היגיענישע.
טאַפּטשאַנעס, מאַטראַצען, מאַטראַצען
אין דער פֿיינסטער אויספֿיהרונג, בעקומט איהר
צו די ביליגסטע פּרייזען נור בײַ
א. ווייצמאַן,
שענקיעוויטשאַ 6, טעל. 191-00.
בעמ.: איך קויף אויך פֿערשידענע געניצטע מעבעל, דיוואַנעס, נייה־מאַשינען, שרייב־מאַשינען, פּעלצען א.ז.וו.

ווייכטיג פֿאַר פֿאַבריקאַנטען און סוחרים, וואָס שיקען אַרויס סחורות קיין ווילנא!
דערמיט מאַך איך בעקאַנט, אַז די רעפּרעזענטאַנץ אין לאָדז האָב איך אָנפֿערטרויט דער פֿירמע:
Przedsięb. Eksped. Transportowe
„Lloyd Krajowy"
ul. Sienkiewicza 3/5, tel. 228-50
וועלכע וועט אָננעמען פּעקלעך, וואָס זענען בעשטימט קיין ווילנא
BIURO EKSPEDYCYJNE
J. WILEŃCZYK, Wilno
ul. Rudnicka 2, tel. 7-44
פּינקטליכע און פֿאַכמענישע ערלעדיגונג.

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza przetarg nieograniczony na dostawę 130 m³ drzewa sosnowego I-go gatunku.

Warunki ogólne, wzór umowy i ofertę z wykazem ilości poszczególnych wymiarów drzewa otrzymać można w Wydziale Technicznym, Plac Wolności Nr. 14, pokój Nr. 34, w Referacie Gospodarczym Oddziału Drogowego w godz. od 11,30 do 13-tej.

Oferty z oznaczeniem ceny iednostkowej oferowanego materjału składać należy w Wydziale Technicznym, pokój Nr. 44. do dnia 25 kwietnia 1936 roku do godz. 12-ej, w kopertach podwójnych. zamkniętych i zalakowanych z napisem: „Oferta do przetargu na dostawę drzewa sosnowego."

Koperta zewnętrzna winna zawierać dowód złożenia wadjum do depozytu Zarządu Miejskiego oraz drugą kopertę, zawierającą ofertę, podpisane warunki ogólne i wzór umowy.

Wadjum w wysokości 3% od oferowanej sumy może być złożone w gotówce lub w wartościach, wymienionych w warunkach ogólnych przetargu.

Oferty mogą być składanu tylko na całość dostawy.

Otwarcie ofert nastąpi dnia 25.IV. 1936 roku o godz. 12,15 w pokoju Nr. 29.

Zarząd Miejski zastrzega sobie prawo wyboru oferenta, prawo powierzenia tylko częściowej dostawy, jak również prawo odrzucenia wszystkich ofert.

Oferty, nieodpowiadające warunkom przetargu lub złożone po terminie, rozpatrywane nie będą.

Zaznacza się, że na kopercie zewnętrznej nie może być ujawnione nazwisko oferenta.

ZARZĄD MIESKI w ŁODZI

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski w Łodzi wynajmie w Miejskim Osiedlu im. Montwiłła-Mireckiego przy ul. Perla Nr. 9 3-pokojowy z kuchnią lokal parterowy, nadający się na przedsiębiorstwo handlowe.

Osoby, reflektujące na tego rodzaju lokal, proszone są o zgłaszanie się po informacje w sprawie warunków najmu do kancelarji Osiedla przy ul. Srebrzyńskiej Nr. 75, m. 54, w godzinach urzędowych.

Łódź, dnia 14 kwietnia 1936 roku.

Zarząd Miejski w Łodzi.

א שעהנע שילד
בעצירט דאָס געשעפֿט!
צום קומענדיגען פֿריהלינג־סעזאָן, בעצירט אייערע געשעפֿטען מיט נייע, מאָדערנע שילדען און רעקלאַמעס, לויט די נייעסטע פּאַריזער מאָדעלען
דויערהאַפֿט! ◆ שעהן! ◆ ביליג!
נאָר ביי דער בעוואוסטער פֿירמע
„FUCHS"
50 PIŁSUDSKIEGO 50
עלעקטרישע בילדער, גלאָז, ליכט־רעקלאַמעס, בוכשטאַבען האָלצערנע, בלעכענע, מעטאַלענע, כראָמירטע נגילטע א. א. וו.

ערשטע יודישע מעכאַנישע שלייפֿעריי
„ZGODA"
צעגעלניאַנאַ 2 טעל. 134-51
נעמט אָן אַלע אַרט טיילען צום שלייפֿען, ווי מכשירים פֿאַר פֿריזיער, קצבים דרוקעריי און בוכבינדער, בלעכער, גליטשערס און כירורגישע אינסטרומענטען
ערשטקלאַסיגע סאָלידע און שנעלע אויספֿיהרונג
צו צוגענגליכע פּרייזען
ערשטע יודישע מעכאַנישע שלייפֿעריי
„זגאָדאַ"
צעגעלניאַנאַ 2, טעל. 134-51

די לאַנגיעהריגע דרוקעריי
ש. גרינבערג לאָדז
פּאָלודניאָווא 15. טעל. 131-90.
פֿיהרט אויס אַלע אַרט דרוקאַרבייט ווי:
בריף, רעכנונגען, קאָנווערט, קוויטאַנציעס, עטיקעטען אַדרעס און חתונה־קאַרטען. ... צו ביליגע פּרייזען.

דער פֿאָטאָגראַפֿישער אַטעליער
„POLONJA"
31 גדאַנסקאַ 31
פֿיהרט אויס אַלערהאַנד פֿאָטאָגראַפֿיעס צו פּעסער, לעגיטימאַציעס, מעטריקעס ווי אויך צו דער אובעזפּיעטשאַלניע לויט פֿאָרשריפֿטען, בעשטעטיגט דורך דער האַנדווערקער־קאַמער. אַלעס צו זעהר ביליגע פּרייזען. אויפ׳ן פֿערלאַנג פֿון קליענט פֿערטיג איך אויס אין פֿערלויף פֿון עטליכע מינוט. אַלעס שעהן און גוט רעטושירט. פּאָסטקאַרטען ווערען אויסגעפֿערטיגט לויט די נייעסטע זשורנאַלען צו זעהר ביליגע פּרייזן.
„POLONJA"
אינהאַבער: דיפּל. פֿאָטאָגראַף
גוטערמאַן
לאָדז, גדאַנסקאַ 31a

הילף און רפואה פֿאַר ברוך־קראַנקע

(רופּטורען) אויף בויכנקעל, נופּעל ביי מענער פֿרויען און קינדער, אויך פֿאַר פֿערקרימונגען פֿון רוקענביין (הויקערס), פֿיס, שיפֿע פּלייצעס און שמערצהאַפֿטע פּלאַטפֿיס.
דאָס ליידען איז נישט צו פֿערנאַכלעסיגען, ווייל די פֿאָלגען זענען פֿאַר׳ן לעבען בישער און געפֿעהרליך. דורך מיין מעטאָדע ערפֿונדענע ספּעציעלע גומי־הייל־באַנדאַזשען, וועלכע האַלטען צו די גרעסטע פֿערנאַכלעסיגטע געפֿערליכע ברוכען און בעזייטיגען ראַדיקאַל מיט גאַראַנטיע אָהן בלוטיגע אָפּעראַציע. מיין ספּעציאַליטעט איז אויך: הייל־אַפּאַראַטען און גאָרסעטען געגען אַלערליי פֿערקריפּלונגען, פֿערקרימטע פּלייצעס, פֿיס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פּלאַטפֿיס. פֿאַר אַמפּוטירטע אינוואַלידען אַמעריקאַנישע קונסט־פֿיס (סאַלאָן־אַרבייט).
ביים אַראָפּלאָזען זיך פֿון מאָגען, קישקעס און געבירמוטער, עמפּפֿעהל איך ספּעציעלע הייל־באַנדאַזשען לויט דעם סיסטעם פֿון פּראָפֿ. ד״ר גלענאַרד דער אמת׳ער בעריהמטער אין גאַנץ פּוילען פֿון אוניווערזיטעטס־פּראָפֿעסאָרען אָנערקענט
ספּעציאַליסט
Ortoped NATAN RAPAPORT
מיט 30־יעהריגער פּראַקטיק אין ווין, דייטשלאַנד און לעמבערג, נעמט אָן פֿון 9 פֿריה ביז 1 ביטאָג און פֿון 3 ביז 7 אָוועד
אין לאָדז, פּילסודסקיעגאָ № 23
פּערזענליכעס ערשיינען פֿון קראַנקע ביי מיר איז אונבעדינגט נויטיג.
דאַנקזאָגונג.
דעם ספּעציאַליסט פֿאַר ברוכליידענדע, אָרטאָפּעד ה׳ נאַטאַן ראַפּאַפּאָרט, וואוינהאַפֿט אין לאָדז, פּילסודסקיעגאָ 23, דאַנק איך פֿון טיפֿסטען האַרצען פֿאַר רעטען מיך פֿון ברוכליידען, אויף וועלכע כ׳האָב געליטען איבער 20 יאָהר.
אַ דאַנק זיין גוט צוגעפּאַסטען הייל־באַנדאַזש פֿיהל איך מיך פֿולקאָם געזונד און צו אַרבייט פֿעהיג. שמחה ראָזענבוים, דרעוונאָווסקאַ 30

16 S. Salomonowicz 16 נארוטאוויטשא

עס-צימער — 1.000 זל.
פריהער 1.800 זל. – איצט

שלאפצימער — 1.200 זל.
פריהער 2.000 זל. – איצט

גאבינעט — 1.100 זל.
פריהער 1,600 זל. – איצט

מאדערן און סטילאוועע

מעבעל

צוליב דער פערקלענערונג און לאקאל האבען מיר בעדייטענד פארקלענערט די פרייזען פון

Dnia 27 kwietnia 1936 roku o godzinie 4 po poł. w lokalu naszym przy ul Piotrkowskiej № 46, odbędzie się w pierwszym terminie

DOROCZNE OGÓLNE ZEBRANIE

z następującym porządkiem dziennym:

1. Zagajenie i wybór prezydjum,
2. Sprawozdanie Zarządu z działalności za 1935 r. a) rachunkowe, b) ogólne, c) bibljoteki, d) Ł. G. O.,
3. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej za rok 1935,
4. Zatwierdzenie preliminarza budżetowego na r. 1936,
5. Wybór członków i zast. do Zarządu na miejsce ustępujących
6. Wybór członków Komisji Rewizyjnej, 7) Wolne wnioski.

W myśl § 43 statutu Stowarzyszenia wnioski członków do porządku dziennego muszą być podane na piśmie najpóźniej na 7 dni przed pierwszym terminem Ogólnego Zebrania na ręce Zarządu.

Uwaga: W razie nieprzybycia w powyższym terminie wymaganej statutem liczby członków, Ogólne Zebranie odbędzie się w drugim terminie w dniu 4 maja r. b. o godz. 4-ej po poł. w lokalu Stowarzyszenia i będzie prawomocne bez względu na ilość obecnych członków.

Zarząd Centralnego Stowarzyszenia Właścicieli Nieruchomości m. Łodzi i Województwa Łódzkiego w Łodzi.

מעטאל-בעטען
מאטראצען אלס ארט
קינדער-וועגעלעך
אין א רייכען אויסוואהל
וויזשימאטשסעס, אייז-סאמטענס, פעלד-בעטען פאטענט „Perfekt" א. ד. ג. קויפט מען
אמביליגסטען איז דער עלטסטער און רעיעלסטער פירמע
J. B. WOŁKOWYSKI
עקזיסטירט פון יאהר 1896
פאבריקס-לאגער:
לאדז, נארוטאוויטשא 11
טעל. 137-70
געדענקט דעם אדרעס! כ'בעויזן קיין שום פיליאס.
ספעצ. רעפעראטור-ווערקשטעל און לאקירער.

וויכטיג נייעס

פאר לאנג-געקליידעטע בעפעלקערונג!
איהר דארפט שוין נישט טראגען קיין טאנדייט-מלבושים דען איך דער געוואזענער געשעפטס-אנפיהרער פון דער בעוואוסטער פירמע ה. מענדראווסקי האב צוליב זיין אפרייזע נאך ארץ-ישראל ערעפנט א געשעפט פון

יודישע לאנגע מלבושים

מיט גוטע בעסטעלטע ארבייט און גאראנטירטע צופרידענהייט אויך פאר נישט טייערע פרייזען ווי טאנדייטער איך בעזיץ שטענדיג אויף לאגער אלערליי יודישע מלבושים אויך גאנצע אויסשטייער פאר חתנים. — אויף פערלאנג ווערט אויסגעפערטיגט אין פערלויף פון 24 שעה. געדענקט די אדרעס

א. ווארטסקי און י. זיסהאלץ
פולנאצנא 5 אין הויף. סאלידע בעדינונג
ווילסטו פאר עלעגאנט געקליידעט! אין מען געשעפט ווערט אויסגעפערטיגט מלבושים לויט די נייעסטע פאסאנער.

שוין ערשינען!

„פאלשע חרפה"

צווייטער באנד
פון ד"ר מעד. ה. רוזשאנער.
16 סיילען, צוו. אנד.:
ווי אזוי שטעקט מען זיך אן מיט סיפיליס;
די וואסערמאן-רעאקציע;
צי קאן סיפיליס פולשטענדיג אויסגעהיילט ווערען?
סיפיליס און חתונה-האבען;
די פערזענליכע פערהיטונג פון געשל. קראנקה.
צו בעקומען ביי אלע צייטונגס-פערקויפער. פרייז 1 זל.

PIERWSZE PRYWATNE
Pogotowie Lekarskie

(1-טע פריוואטע גיכע הילף)

זשעלאנא 6 טעל. 12-333
(Legjonów 6)

טעטיג אהן איבעררייס בייטאג און ביינאכט.
גיכע ערצטליכע הילף אין אלע ספעציאליטעטען.

וויכטיג פאר
ברוך-קראנקע

(רופטורען) זאווי פון פערקרימונגען פון רוקען-ביין (הויקערס). פאראליזשען, ביין-שווינדזוכט. פלאטפיס און פערשידענע אנדערע פערקריפלונגען-ליידענדע.

פאר פערשידענע ארט רופטורען פערעלטערטע און די געפערליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-באנדאזשען לויט מיין מעטאדע היילן און בעזייטיגען ראדיקאל יעדען איינציגן ברוך.

ביי מאגען און קישקע - זענקונג ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע לייב-הייל-באנדאזשען.

פאר הויקערס ספעציעלע נארסעטען און גלייכהאלטערס.

געגען ביין-שווינדזוכט ספעציעלע ארטאפעדישע אפאראטען פון אלע סיסטעמען.

געגען שמערצענדע פלאטפיס ספעציעלע ארטאפעדישע איינלאגען לויט גיפס-מאדעלען.

געגען קרומע אדערן ספעציעלע גומי-שטרימף לויט מאס.

קינסטליכע הענד און פיס
ספעציעלע הייל-ארטאפעדישע אנשטאלט
ספעצ. ארטאפער

א. פעטריקעוויטש, לאדז

9 פיראמאוויטשא 9, טעל. 177-09 (פריהער אלגינסקא)

אכטונג! קראנקע מוזען זעלבסט ערשיינען.
מויזענטער דאנקזאגונגען קענען בעוויזען ווערען.

לעזט !!!!! אויפמערקזאם!

ביליג רעעל פינקטליך

עס איז שוין אריין אין קראפט די נייע פרייזען פאר
דרוק-ארבייט
אין דער בעקאנטער אין לאדז און אומגעגנד
שנעל-דרוקעריי

בראמבערג

לאדז, צעגעלניאנא 8
טעל. 255-09
וועלכע האט זיך שוין בעריהמט געמאכט מיט די שעהנע אויספיהרונג און עסטעטישען צוזאמענשטעל

אנאנסען אין „נייעם פאלקסבלאט" האבען דעם גרעסטען ערפאלג.

דאקטוירים-אפטיילונג

Dr. O. Łogunowski
specjalista
chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych
(Gabinet Roentgeno- i światło-leczniczy)
PIOTRKOWSKA 70 tel. 181-83
Przyjmuje: od 8.30 do 10.30 rano, od 1-ej do 2.30 pp. i od 6 do 8.30 wiecz. w niedzielę i święta od 10—1.

Dr. med.
M. SZYFAJNER
Chor. wewn. przemiany materji
przeprowadził się z Berlina
do Warszawy Chmielna 20, telefon 670-23 od 6 — 7 popoł.

Dr. med.
Ignacy Margolis
OKULISTA
Piotrkowska № 113, tel. 165-17
נעהמט אן פון 1—2 און פון 5—7 אוו.

Centralna LECZNICA
Zębów i Prywatny Gabinet Dentystyczny
PIOTRKOWSKA 164 tel. 127-83
czynny od 9 r. do 8 wiecz.
Ceny znacznie zniżone

Dr. med. **FELDMAN**
אקושעריע און פרויען - קראנקהייטען
נעהמט אן פון 11—1
אויף **זגערזשער 24,**
פראנט 1טער שטאק, פריוואט-וואוינונג
KILINSKIEGO 113, tel. 155-77

Dr. E. Ekkert
ספעציאליסט פאר ווענערישע און הויט-קראנקהייטען
וואוינט יעצט אויף
Pierackiego 5
נעמט אן פון 12-1 און פון 5.30-8 אוו.

Dr. med.
M. GLAZER
ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען
ZACHODNIA 64, tel. 185-49.
נעהמט אן פון 12—2 מיטאג און פון 7 ביז 8.30 אוונד.
זונטאג און חגאות פון 10—12 בייטאג.

Dr. med.
J. Nadel
ספעציאליסט פון אקושעריע- און פרויען-קראנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-20.
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אוו.

Dr. med.
W. ŻADZIEWICZ
ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז און קעהלקאפף-קראנקהייטען
Piotrkowska 64, tel. 125-26.
נעמט אן פון 5—8 אוונד.

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען קראנקהייטען
Traugutta 12, tel. 175-10
נעהמט אן פון 11-2 און פון 5 ביז 8.30 אוו.
אונבעמיטעלטע— לעטשניצע פבויזע.

פריוואטע רעטונגס-פאגאטאוויע
פלאץ וואלנאשטשי 10
טעל. 2222-6
אין טעטיג אהן איבעררייס בייטאג און ביינאכט,
ערצטליכע הילף אין אלע ספעציאליטעטען.

אויערן, נאז און האלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועקס אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9-2 און פון 4-8 אוונט.
ביי דער קליניק איז טעטיג
א רענטגען-גאבינעט
פאר דורכלייכטונגען און אלערליי פאטאגראפיעס

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אוונט.

Dr. med.
Rundstein
akuszer-ginekolog
POMORSKA 7, tel. 127-84.
przyjmuje od 8—10 rano i od 4—8 w.

Dr. med. Niewiążski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אוונט.
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

Lekarz Dentysta
Jakób Botwinik
וועלכער האט געארבייט אין דער קראנקען-קאסע 12 יאהר ספעציעל אויף ציין-ציהען און האט אנ'אייגענע לאבאראטאריום פון קינסטליכע ציין, נעמט אן טעגליך פון 10 ביז 8 נאכט. אין דער לעטשניצע „פאמאץ" רוג זגערזשער און ליטאנאווסקיעגא 1, טעל. 101-29 און פון 4—11 אוונד אויף נארוטאוויטשא 18 צוגענגליכע פרייזען. פאר ארבייטסלאזע הנחה.

Dr. M. KALISZ
אוניווערזיטעט אין ראסטאק
צאהן-ארצט
סטאמאטאלאגישע כירורגיע
פיעראצקיעגא 7 (פוואנגעליצקא)
טעל. 108-26
נעמט אן פון 3—7 נאכמ.

Dr. med
Jerzy Sudya
ספעצ. פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען.
LEGJONÓW 11, tel. 124-54
(זשעלאנא). נעמט אן פון 4—8 אוונד.

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער - שוועכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 178-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט,
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
פאר פרויען – א ספעציעלער ווארטע-זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. **I. Bette**
ספעציאליסט פאר אינערליכע און קינדער קראנקהייטען
PIOTRKOWSKA 6 tel 144-51
נעהמט אן פון 8—11 און פון 4—6 אוונט

לעטשניצע
פאר וועגעריש-קראנקע
מענער - שוועכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אוונט.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי-דאקטער פון 11-1 און פון 5-7 אוונט.
א בעראטונג 3 זל.

ATA czyści i szoruje wszystko!

A 185 b

די גרעסטע יום-טוב-אַטראַקציע פֿון לאָדז! פֿייערליכע ערעפֿנונג און ערשטע פֿאָרשטעלונג היינט זונטאָג, דעם 12 אַפּריל, 4.30 נאָכמיטאָג און 8.15 אָוונט

נור אויף אַ קורצער צייט איז געקומען קיין פּוילען דער

Cyrk Staniewskich

ביי דער טראַנונטאַ און קילינסקי אין אַ נייעם רעוועלאַציאָנס-פּראָגראַם. 20 וועלט-אַטראַקציעס. — 3 שעה ענטציקונג און עמאָציעס. אין פּראָגראַם: עפּאָכע-דרעסור פֿון יבם-לייבען פֿון KPT. HERALDOS

אַרצי-פּרעכטיגע דרעסור פֿון 20 פּאָפּוגייען פֿון MIS NOMANO דרעסור פֿון אַראַבישע פֿערד, אַקראָבאַטען רעקיסטי. דער מענש מיט 100 געזיכטער. לופֿט-אַקראָבאַטען SATUM i ONA ווי אויך

די וועלט-אַטראַקציע KASFIKIS די שענסטע גריכין מיט'ן אַנטייל פֿון 20 אַסיסטענטען און אַסיסטענטקעס. דער פּראָגראַם איז אַ רעוואָלוציע. | מאָרגען מאָנטאָג, ד. 13 ד. ח. 2 פֿאָרשטעלונגען 4.30 נאָכמ. און 8.15 אָוונט. דער צירק שפּילט אויך אונטערשיד אויף דער וועטערונג. ביים צירק איז פֿאַראַן אַ מענאַזשעריע, וואָס איז אָפֿן פֿון 10 ביז 7 אָוונט

KINO TEATR ADRIA GŁÓWNA 1

גרויסער יום-טוב-פּראָגראַם!
דער קעניג פֿון הומאָר

ADOLF DYMSZA

גרויסער יום-טוב-פּראַגראַם!
אין דער מיליטער-קאָמעדיע א. ג.

„Dodek na froncie"

אויסערן פּראָגראַם: קלאַנגצוגאַבע פֿון PARAMOUNT

פּאָספּאַרטוס און הנחה-בילעטן אונגילטיג

KINO TEATR METRO PRZEJAZD 2

CORSO

קאָנקורענצלאָזער יום-טוב-פּראָגראַם! דער געניאַלסטער אַקטיאָר

CHARLIE CHAPLIN

אין גענילסטן פֿילם פֿון אַלע צייטן א. נ.

„ליכט פֿון דער גרויסער שטאָט"

אָנהייב יום-טוב 11.30 ביי טאָג. | אויפֿן 1-טען סעאַנס זענען די פּרייזן פּערקלענערט. | אָנהייב יום-טוב 11,30 בייטאָג

RAKIETA

שענקעוויטשאַ 40 טעל. 141-22
אָנהויב אין גען. טעג 4 אַ זייגער נאָכמ.
שבת, זונטאָג און יום-טוב 12 בייטאָג.

גרויסער יום-טוב פּראַגראַם!

Franciszka GAAL אַלס „Katarzynka"

אויפֿ'ן ערשטען סעאַנס און פֿריהמאַרגנס זענען די פּלעצער צו 54 גר.

קלאַנג-קינאָ
CAPITOL
זאַוואַדזקאַ 16

גרויסער יום-טוב-פּראַגראַם!

דער ערשטער זינט די צייטן פֿון „בן הור" גיגאַנטישער פֿילם פֿון אונגעווינליכער אויס-שטאַטונג, לויט דער בעריהמטער ערצעהלונג פֿון RAFAEL SABATINI אונט. נאָמען:

„Kapitan BLOOD"

אין די הויפּט-ראָלען: דער קעניג פֿון די אַקטיאָרען E. FLYNN און די העלדין פֿון פֿילם „חלום פֿון אַ זומער-נאַכט" OLIWIA de HAVILLAND רעזשי: M. CURTIZ פּראָד.: Warner Bros

---

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
„SZTUKA"
קאָפּערניקאַ 16.
טעל. 140-72.

היינט און פֿאָלגענדע טעג! דער נייעסטער פֿילם פֿון דער פּוילישער פּראָדוקציע פֿון 1936. מיט די גרעסטע „טייז" פֿון די פּוילישע סצענעס א. נ.

„זייז גרויסע ליבע"

אין די הויפּט-ראָלען: Stefan. Jaracz, Lena Żelichowska M. Znicz i St. Sielański.

אַ קלוגע בעל ביתטע

נוצט דריאָרקעס (שטאָלדרוט) „LEW" marka מיט מאַרקע „לייב"
אין יעדען געוועלב צו בעקומען

הורט-פּערקויף קילינסקעגאָ 60

פּרייז פֿון אַנאַנאַנאַס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאָטי

„קליינע אַנאָנסען"

פּרייז פֿון אַנאַנאַנאַס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאָטי

Niemasz ponad mydło „Trójka"

Prędko i tanio. Polskiego, buchalterji, angielskiego, francuskiego esperanta i żydowskiego udzielają nauczyciele. Zupełna gwarancja. SZYF, Jakóba 12, pr. of. I-sze piętro, m. 30

פֿאַרשריפֿטליכע פֿייערלעש-אַפּאַראַטן נייע און געניצטע (Gaśnice płynowe) ווי אויך פֿילונגען (Ładunki) צו אַלע טיפּען אַפּאַראַטען צו מעסיגע פּרייזן. מ. באָטשאַן, פּאָמאָרסקאַ 25, רעכטס לאָקאַל 1. איינגאַנג, 1. שטאָק, וו. 28. איך קויף געניצטע פֿייערלעש-אַפּאַראַטן. טעל. 166-27

Elektryczny węgiel (szczotki) do elektromotorów i dynamomaszyn wykonuje elektrotechnik dyplomowany I. Miller, ul. Śródmiejska № 26.

פֿאַר גאַלד, בריליאַנטן

אין לאָמבאַרד-קוויטעס צאָהלט די העכסטע פּרייזן
איזידאָר פּיאַלקאַ
פּיעטריקאָווער 7.

MOTORY elektr.

OKAZYJNE używane i nowe po cenach najniższych Przełączniki gwiazda trójkąt i rozruszniki własnego wyrobu WARSZTATY REPERACYJNE, przewijanie maszyn. Instalacje elektr. Reklamy neonowe.

Inż. J. Reicher i S-ka, Łódź
Południowa 28, tel. 21-000.

Zaginione zostały 2 weksle: 1) weksel na zł. 115.50 gr. płatny 12. 5. 1936 r. wyst. E. Cajtag, 2) weksel na zł. 100— pł. 20. 5. 1936 wystawca E. Cajtag. Weksle powyższe zostają unieważnione. Oddać do Żytnickiego, 11-go Listopada 29.

Podębia Tuszyn-Las

צו פֿערקויפֿען אַ האַלבע ווילע פֿון 4 שעה-נע שטובען מיט קוכען, גלייכצייטיג צו פֿערמיטען דאָס זעלבע געאייגנעט אויף אַ פּענ-סיאָנאַט. אָפּערטען אין אַדמיניסטראַציע אונ-טער „ווילע".

פֿערשידענעס

ווער עס וויל דינגען אַ קיאָסק פֿון פּאַפּיראָסען קאָן זיך ווענדען צום פֿערמיטלער פֿון קיאָסקען פּעטריקאָווער 59 וו. 20 פֿון 4 ביז 6 אָוונט טעגליך.

האַריק-שוועכע, אָטמונגס - שטערונגען, נער-ווען-שוועכע, אינערליכע אָרגאַנען - שוואַכ-קייט פֿערבעסערט ד"ר פּאַלאַנסקי, סענאַטאָר-סקאַ 5 1-5 טשעכאָטשינעק, ניעשאַווסקאַ 53 ביליגע צימערן.

אַ קינדער-וועגעלע אין גוטען צושטאַנד פֿיר-מע „פּאָלאָניאַ" צו פֿערקויפֿען ביי ברענער אַלט-שטאָט 14.

צו פֿערקויפֿען אַ פֿאַבריק פֿון ערשטען גע-ברויך אַרטיקעל זעהר גאַנגבאַר צוליב פֿער-גרעסערונג. אָפּערטען אונטער „8.00".

אַ דאָפּעלט קינדער - וועגעלע אין אַ גוטען צושטאַנד ביליג צו פֿערקויפֿען פּראַנצישקאַ-נער 9 וואוינונג 9.

Podębia Tuszyn-Las

4 שטובען מיט קוכען געאייגנעט אויף אַ פּענסיאָנאַט צו פֿערמיטען. גלייכצייטיג אַ האַל-בע ווילע צו פֿערקויפֿען. אָפּערטען אין אַד-מיניסטראַציע אונטער „ווילע".

---

3 צימערן מיט קוך מיט בעקוועמליכקייטען פּראָנט, 2-טער שטאָק, זוניגע טרוקענע אויסרע-מאָנטירט צו פֿערמיטען ליפּאָווע 53 ביים ווירט.

אַ מעבלירט צימער מיט אַ בעזונדערן איינ-גאַנג פֿון טרעפּען-הויז אָדער אַ בעקוועם אָרט צום שלאָפֿען פֿון זאָפֿאָרט אָוועקצוגעבען, זאַ-וואַדזקאַ 2 וו. 14.

אַן אָרט צו שלאָפֿען פֿאַר אַ יונגענמאַן ביי אַן אַנשטענדיגע פֿאַמיליע זגערזשער 21 ביי ליבע צעפּעלינסקאַ וו. 99.

צו פֿערמיטען פֿון זאָפֿאָרט 2 צימער און אַ קוך ווי אויך אַ געוועלב מיט וואוינונג, צו ער-פֿאַהרען ביים ווירט זגערזשער 12.

ספּעציעל פֿאַר סוחרים!

מאָדערן איינגעריכטעט, בעקוועם אַ נאַכט-לעגער 1,25 זל. אַ צימער 1,50 זל. לאָדז, קילינסקעגאָ 41, אין הויף.

Lokal handlowy przy ulicy Zachodniej № 59, na parterze. składający się z 3-ch sal i 2-ch pokoi i przedpokojem. ogólnej powierzchni około 160 mtr. kw., odpowiedni na biuro lub skład towarów do wynajęcia od 1 lipca r b. Wiadomość Zawadzka 10, biuro firmy „Centropapier", tel. 209-08.

פֿרייע פּאָסטענס

עס ווערט געזוכט אַן ערשטקלאַסיגע קעכין צו יאַרסקאַ מיטאָגען. צו ערפֿאַהרען זאַוואַד-זקאַ 4, מלעטשאַרניאַ וואָלף.

ס'ווערט געבראַכט אַ קוואַליפֿיצירטער גע-זעלען צו 1-טער זאָרט אַרבייט מענער-מאַגאַ-זין, ס'קען אויך זיין אַ קוואַליפֿיצירטער פֿון בעשטעלטען פֿאַך. ברענער אַלט-שטאָט 14.

אַ וועש-נייערין צו אַבער-העמדער קען זיך ווענדען אַל. 1 מאַי 35 טאַרינהיים.

עס ווערט געזוכט אַ רעליגיעזער יונגערמאַן אַלס געהילף - בוכהאַלטער. אָפּערטען אין אַד-מיניסטראַציע אונטער „בוכהאַלטער".

Wykwalifik. wychowawczyni do 3 letniego chłopca poszukiwana. Pomorsk 78, Sznycer godz. 5—7

לאָקאַלען

אַ פֿאַבריקס-לאָקאַל מיט קראַפֿט צו פֿערדינ-גען אויף זשעראָמסקיעגאָ 8 אין צווייטען הויף ביי לענטשיצקי.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
C-cionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 24.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman